

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon šte. 3122, 3123, 3124,
3125 3126

Inseratni oddetek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3392

Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.

Računi pri pošti čez zavodila: Ljub-
ljana št. 17.49.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon šte. 2455;
Celje, Siromsayerjeva ulica šte. 1,
telefon šte. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Naš položaj

Živimo v dobi splošnega previranja v svetovni politiki, a enako tudi v našem domačem državnem življenju. Malo stvari je danes sigurnih. Vojske na zapadu stojijo nepremične druga napram drugi. Politika ima še vedno prvo besedo in kljub temu, da gre h kraju že tretji mesec vojne z orožjem, še vedno niso fronte dokončno postavljene. Nič se še ne ve, kdo bo morda jutri še pridružil, ali moral pridružiti svoje vojske in svoje orožje zapadnim vojskama in na koga bo mogla še računati Nemčija. Včeraj je bil ves svet prepričan, da stojimo pred vdorom nemških vojsk na Nizozemsko in v Belgijo, danes je isti svet prepričan, da Nemci ne bodo udarili...

Kar se tiče našega položaja, so si mnogi izbrali kaj lagodno stališče. Jugoslavija je v evropskem sporu nevtralna in marsikdo misli, da je s tem stvar za nas opraviljena. Toda za nevtralnost je vedno treba dveh: tistega, ki je nevtralen, in tistega, ki to nevtralnost spoštuje. In treba je še nekaj več: da razmere, pod katerimi je nevtralnost nastala, še dalje trajajo in dopuščajo še nadalje nevtralnost. Dolžnost naroda je, da povsod podpira službeno politiko svoje države in da ničesar ne stori kar bi moglo tej politiki škodovati. Toda nevarno bi bilo nevtalizirati narodni občutki za lastne interese iz nevtralnosti napraviti nekaj narodni program ter narod zavajati k enostranskemu gledanju na dogodke. Tudi države, ki so po svojem mednarodnem položaju trajno nevtralne v vsakem sporu, danes zastavljajo vse svoje sile, da vzbudijo v svojih narodih voljo do najodločnejše samobrambe. One dobro vedo, da sta najstrožja čuječnost in pripravljenost važnejši od najlepše izjave in najboljše volje. Položaj naše države je tak, da nam ne dovoljuje, da bi se zazibali v sanje, češ: nikomur ničesar nečemo, zato se nam ne more ničesar zgoditi. Psihološko napako bi storil, kdor bi povsod in pri vsaki priliki govoril samo o nevtralnosti, ne da bi pri tem neprestano opozarjal ljudi, da bomo mogli ostati izven neposredne nevarnosti le takrat, če bo naš narod povsod in pri vsaki priliki kazal in dokazoval svojo odločno voljo, to svojo nevtralnost tudi z vso silo braniti proti vsakemu napadu, in bo na vso moč sodeloval pri vsem, kar naj okrepi njegovo materialno in duhovno obrambno moč. Minister vojske in mornarice g. Nedić je v svojih ponovnih izjavah značilno opozoril, da moramo imeti stalno v rokah dobro nabito in zanesljivo puško.

Mnogo je med nami ljudi, ki so razpoloženi se vdajati glede rezultatov sedanjega konflikta lepim iluzijam. Sanjajo o tem, da se nam bodo nudile priložnosti, ki se nam ne bodo morda pozneje nikoli več ponovile, in da je naša prva dolžnost se na te priložnosti pripravljati. Kdor pa nekoliko pozna splošni evropski položaj in razvojne smerice, ki jih danes odkriva politika velikih sil, kdor je mogel nekoliko pogledati za zakulisja velikih diplomatskih iger, ki se danes nevidno za širši svet odvijajo v zatišju kabinetov, ta ve, da so naše dolžnosti mnogo bolj realne in neposredne in da je nad vsemi ena največja, za nas Slovence še posebej usodna, dolžnost utrjevati čut jugoslovenske solidarnosti in prepričanja, da vsaka škoda, prizadejana kateremukoli delu Jugoslavije, zadene v živo ves jugoslovanski narod, vse Slovence, Hrvat in Srbe. V današnjih časih bi morali Slovenci še posebej to dejstvo imeti stalno pred očmi in se spominjati one dobe, ko sta nas samo krič o narodnem edinstvu in samo sklicevanje, da smo eno in isto s Hrvati in Srbi, vsaj po večini rešila pod krov Jugoslavije kot naše skupne nacionalne domovine. Vsaka politika, ki danes ali pri nas ali pa pri ostalih delih našega naroda slabi občutek usodne povezanosti, je politika proti življenjskim interesom tudi našega slovenskega rodu. Če bi postali Slovenci enkrat predmet razgovorov med diplomati velikih sil, tedaj bomo prepričani že danes, da se to ne bi zgodilo zaradi naše večje sreče in ostvaritve kakih slovenskih »idealov«, bodisi v političnem ali teritorialnem oziru, temveč samo na račun naše svobode in naše narodne celote.

V trenutku ponažanja dveh velikih slovanskih držav je razumljivo, da si slovanska misel krčevito išče nove opore. Tam na vzhodu je velika Rusija, ki bo — tako mislijo nekateri — na koncu z mogočno roko zaščitila nas vse. In naivni optimizem veruje, da je vse slovanski duh že premagal temne sile boljševizma, pa da se sedaj pripravljajo podariti Evropi dobo prave slovanske demokracije, enakopravnosti malih in velikih narodov in držav ter napraviti konec usodni igri imperializma. Toda stvarnost pravi drugače. Iz Moskve ne govori Rusija, temveč Zveza sovjetskih republik, kateri so slovanska ču-

Obsedno stanje v Pragi in okolici

Dvanaest ustrelenih v dveh dneh, med njimi devet visokošolcev — Vse češke visoke šole zaprte za tri leta

Berlin, 18. nov. s. (DNB) V okrožjih Velika Praga, Praga - okolica, Kladno, Beroun in Vrbovice je bilo danes proglašeno obsedno stanje. Preki sod ne velja za prebivalstvo nemške narodnosti.

Praga, 18. novembra. AA. Nemški poročevalski urad poroča: Zadnji čas poskušajo skupina čeških intelektualcev, ki je v zvezi z bivšim prezidentom dr. Benešem, klati mir in red v češko-moravskem protektoratu z manjšimi ali večjimi dejanji odpora. Pri tem se je ugotovilo, da se kolovodje te akcije odpora nahajajo tudi na čeških visokih šolah. Ker so se 28. oktobra in 15. novembra ti elementi spozabili tako daleč, da so napadli posamezne Nemce tudi fizično, so češke visoke šole zaprte za tri leta. Devet izvršilcev omenjenih dejanj je bilo ustrelenih, večje število udeležencev pa je bilo aretiranih.

Včeraj ustreleni trije

London, 18. nov. s. (Reuter). Po uradnem nemškem poročilu so bile danes izvršene v Pragi zopet tri justifikacije, med njimi dveh čeških policijskih oficirjev in sicer zaradi napada na nekega Nemca.

Berlin, 18. nov. o. Uradno demantirajo vesti, objavljene v nekaterih listih, da so bila izvršena v škodovih tvornicah sabotažna dejanja in da so bile porušene nekatere češke železniške proge.

Prekinjene telefonske zveze

London, 18. nov. s. (Reuter) Danes dopoldne so bile prekinjene telefonske zveze med Prago in Berlinom, kakor tudi med Prago in Budimpešto.

Današnji nemški komunike

Berlin, 17. nov. j. (Havas) Iz Prage poroča nemški poročevalski urad:

Zaradi čedalje pogostejše ponavljajočih se sabotažnih dejanj, ki so jih zakrivali slušatelji čeških visokih šol, se odreja zapora teh šol za dobo treh let. Pri zadnjih izgreduh v Pragi in drugih čeških mestih je bilo 9 Čehov ustrelenih, večje število pa aretiranih. Zaradi agresivnih dejanj proti osebam nemške narodnosti, ki so se končala s smrtnim izdom, so bili danes ustreleni trije Čehi, med katerimi sta dva policijska uradnika.

Berlin, 18. nov. o. (United Press). Z visokega službenega mesta izjavljajo o ustreli več Čehov v Pragi med drugim:

Podvzeti ukrepi se morejo vzeti kot zelo

Angleško poročilo o dogodkih v Pragi

London, 18. novembra. v. »Observer« pri naša obširno poročilo o dogodkih in položaju na Češkem. Po njegovih informacijah so se ti dogodki odvijali takole:

Že od 28. oktobra sem, ko je prišlo v mnogih mestih do krvavih incidentov in je nemška policija z ostrimi protiukrepi vzpostavila red, je v protektoratu zavladalo vzemirljivo vzdušje. Razburjenje med prebivalstvom se je stopnjevalo zaradi govorov, ki so se širile o žrtvah manifestacij na dan narodnega praznika. Nemške oblasti so podvojile svojo čuječnost in povsod so bile čete Gestapo in SS ojačene.

Po monakovskem atentatu je bilo tudi na Češkem mnogo oseb priprtihi. Preteklo sredo je prišlo v Pragi do dijaških demonstracij. Dijaštvo se je zbralo pred starim magistratom, kjer se nahaja spominska plošča. Neznane mu junaku. Iz množice je bilo slišati klice »živela svoboda Češko-slovanska!« Nemške oblasti so pozvale praško policijo, da kar najodločnejše razžene manifestante in da prepreči v Pragi vsako sumljivo zbiranje. Policija je nastopila, toda očitali so ji, da ni dovolj ostra in zato so bili poklicani na ulico nemški policijski oddelki.

Ponoči je vladal v Pragi mir. Nemške oblasti pa so zasliševale številne aretirane

vstva morda tu in tam dobrodošlo taktično sredstvo, ki pa ima svoje račune svoj program kominterne, združen sedaj s programom nekdanjega carskega imperializma. Zato je mirno omagala razkosati Poljsko in si je brez vsakih pomislekov podvrgla baltiške države. Zato je takoj po podpisu svoje pogodbe z Nemčijo odrekla češkoslovanskemu poslaniku v Moskvi svojo gostoljubnost. Če bi šlo za to, deliti na Balkanu interesne sfere, bi ta ista moskovska imperialistična diplomacija mirnega srca, če bi ji iz kakršnihkoli računov tako kazalo, dvignila roko od Jugoslavije. Vse to dokazuje, da se v Moskvi tudi danes, kakor nekdaj, ne vodi nikak sentimentalna politika in da tisti, ki bi z vernim očesom hoteli gledati proti vzhodu, tvegajo razočaranje, ki ga je doživel že češkoslovanski narod in ki ga naj nam dobrotljiva usoda prihrani. Oprimo rajši svoje poglede bistre vse povsod na okrog in pazno nasledujemo, kako se zbirajo in premikajo sile po Evropi. Zanašajmo pa se izključno le na sebe in na svojo

ostri, vendar pa so bili brezpogojno potrebni glede na vojno stanje, v katerem se nahaja Nemčija. Vlada protektorata je bila popolnoma sporazumna z državnim protektorjem o vseh teh ukrepih. Protinemske in protihitlerjevske demonstracije so ostale omejene izključno na Prago ter vlada v ostalem protektoratu mir. Razumljivo je, da mlade vročkrvne glave, ki so bile vzgojene po vojni v češkoslovanski ideologiji, ne morejo biti zadovoljne s sedanjim stanjem. V mirnem času bi nemške oblasti proti takim dogodkom nastopile z veliko dušno blagostjo. V okoliščinah, ki so tako resne kakor sedaj, pa ni bilo drugega izboda kakor poizkus upora zatreti brezobzirno z izvršitvijo smrtnih kazni.

Ojačenje nemških čet

Praga, 18. nov. o. (United Press). Zaradi izgreduv je prislo v Prago na tisoče močno oboroženih in motoriziranih zaščitnih oddelkov. Zaščitni oddelki in Gestapo so s pomočjo nemške policije aretirali 1.200 Čehov, po večini dijakov in intelektualcev, ki jim nemške oblasti očitajo hujskanje prebivalstva k odporu proti njim po navodilih pristavev bivšega prezidenta republike dr. Beneša, ki živi sedaj kot emigrant v Angliji. Po službeni objavi o ustreli 9 čeških dijakov, so ulice v Pragi popolnoma prazne. Češko prebivalstvo se je umaknilo v svoja stanovanja ter se izogiba, da bi prihajalo na ulice in javne kraje.

Praga, 18. nov. o. (Reuter). Snodi se je razpoloženje v češko-moravskem protektoratu zlasti pa v Pragi, ponovno tako slabšalo, da so ob 18 poslali za ojačenjem zaščitne oddelke iz Dresdena. Ves telefonski promet v Pragi in s Prago je prekinjen.

Govor dr. Hache po radiu

Berlin, 18. nov. o. Dopolnili »United Pressa« je prejel po telefonu obvestilo od vlade češko-moravskega protektorata, da je predsednik dr. Hache ob 16.30 govoril v praškem radiu ter pozival češko prebivalstvo, naj ohrani mir in red. Češkemu narodu mora biti jasno, je dejal predsednik dr. Hache med drugim, da je sedaj vključen v življenjski prostor velike nemške države in da mora iz tega izvajati potrebne posledice. Dr. Hache je nadalje svaril pred nepremišljenimi dejanji. Vlada protektorata najboljše zastopa interese češkega naroda in ji je treba zato izkazovati popolno zaupanje.

dijake in dijakinje in trdi se, da so prišli do prepričanja, da je zlasti na univerzi cela organizacija, ki zasleduje protinemske cilje. Že pred par dnevi je bila razširjena veljavnost nemškega zakona o zaščiti nemške države in interesov nemškega naroda tudi na vse ozemlje protektorata. Ta zakon določa, izredno ostre kazni za najrazličnejše politične pregreške in proti v mnogih primerih s smrtjo. Še posebej je bilo razglašeno, da bodo nemške oblasti sodile po tem zakonu tudi vsakega vojaka češkoslovaške vojske, ki se formira na zapadu pod francoskim vrhovnim poveljstvom, in vsakega, kdor bi imel kakršnokoli zvezo s češko emigracijo.

V četrtek so se nemške oblasti odločile, da za vsako ceno zatro gibanje med akademsko mladino. Nemška policija je bila znatno ojačena in v Prago so dospeli tri nove standarte SS. Češka državna policija je bila povsem potisnjena v ozadje in ji je bila odkazana vloga pomožne čete pod nemškim poveljstvom.

V petek v zgodnjih jutranjih urah so nemški policijski oddelki obkolili vse ulice okrog poslopij univerze in so zasedli vse učilnice. Istočasno je policija še ponoči pričela izvajati aretacije ter je odpeljala v zapore okrog 2000 dijakov in dijakinj. Pri

tem je prišlo do obžalovanja vrednih incidentov. Nekaj sto dijakov je bilo pozneje izpuščenih, a večina je ostala v zaporih in bo najbrže odpeljana v koncentracijska taborišča, v kolikor ne bo postavljena pred nemška sodišča.

Devet dijakov, o katerih pravijo nemške oblasti, da je bilo dokazano njihovo protinemsko rovarjenje je bilo včeraj ustrelenih. Istočasno se je pričela tudi stroga preiskava pri praški policiji in je bila aretirana cela vrsta stražnikov, stražniških podoficirjev in oficirjev. Nekateri so bili postavljeni pred naglo sodišče. Zatrjujejo, da jih je bilo nekaj že postreljenih. Preiskave se vršijo tudi sicer med praškim meščanstvom in po deželi. Pričujejo se aretacije nadaljnjih zastopnikov češkega narodnega življenja.

Praga je od včeraj kakor izumrla. Gledališča in kinematografi so prazni. Ljudje se držijo doma. Predsednik Hache, ki se nahaja v Lanéh in že nekaj časa boleha, je težko obolen, da se bojuje za njegovo življenje. »Observer« zatrjuje, da je češka vlada zama poskušala intervenirati in vsaj oblažiti odredjene ukrepe.

Dr. Beneš o položaju na Češkem

London, 18. nov. br. (Inf. ministrstvo). Opoldanski listi so danes objavili izjave, ki jih je dal novinarjem davi bivši drugi prezident češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš o zadnjih dogodkih v Pragi. Dr. Beneš je opozoril na to, da je bilo v Pragi ustrelenih 9 visokošolcev. Ta dogodek, je

dejal dr. Beneš, kaže, da je nastal na Češkoslovaškem povsem enak položaj, kakor za časa svetovne vojne v Belgiji, ko so vanjo vdrl Nemci.

Kakor poroča amsterdamski »Telegraaf«, danes niti v Berlinu, niti v Budimpešti ni bilo mogoče dobiti telefonske zveze s Prago. Glede na včerajšnje dogodke pa opozarja list, da so v Berlinu vprav včeraj popoldne nekaj ur, preden je agencija DNB izdala znani komunike o usmrtnih v in aretacijah praških studentov, zagotavljali, da so vse vesti, ki se o demonstracijah v Pragi širijo, neresnične in da vladata v protektoratu popoln red in mir.

Današnji berlinski listi razen komunikeja o včerajšnjih dogodkih v Pragi ne objavljajo nikakih neposrednih vesti o položaju na Češkem in Moravskem. Le nekateri poročajo, da je bilo v Pragi sestavljeno sodišče za veleizdatniške zločine.

Znameniti češki pilot Novak padel na bojišču

Pariz, 18. nov. br. (Havas). Francosko letalsko poveljstvo javlja, da je padel na bojišču znameniti pilot Novak. Bivši kapetan češkoslovaške vojske, znan kot eden najdržnejših letalcev v Evropi. Po nemški zasedbi ČSR je Novak pobegnil na Poljsko, od tam pa v Francijo, kjer je vstopil v francosko vojsko. Pokojni pilot Novak je imel svetovno prvenstvo v zračni akrobaciji.

Gospodarska zveza med Anglijo in Francijo

Odmevi sklepov londonske seje zavezniškega vrhovnega vojnega sveta o gospodarski zvezi med obema državama

London 18. nov. s. Vsi današnji angleški listi komentirajo objavo angleško-francoske gospodarske zveze. »Times« piše, da obstoji sedaj med Anglijo in Francijo najpogostnejša zveza, ki tvori obojem tudi osnovo za organizacijo v miru po vojni. V tem smislu se izraža »Daily Telegraph«, ki pristavlja, da sta sedaj Anglija in Francija kakor družabnika v istem trgovskem podjetju. »Daily Herald« hvali dejstvo, da bo sedaj preprečena vsaka izguba gospodarskih moči ki tvorijo eno glavnih orožij, s katerimi razpolaga Anglija.

Med ameriškim listi pravijo »New York Times«, da je naravno, da sodelovanje med Anglijo in Francijo v vojni odpira tudi sliko za poznejše sodelovanje v miru, ki more postati izhodna točka za federacijo Evrope. Vsekakor bo gospodarsko sodelovanje v vojni ostalo v veljavi vsaj deloma tudi potem, ko bo mir vzpostavljen.

Pariški tisk o pomenu londonskih sklepov

Pariz, 18. novembra. AA. (Havas). Skupna angleško-francoska vojna akcija se bo izvajala ne samo na vojnem in diplomatskem, temveč tudi na gospodarskem in finančnem polju. Sklepi včerajšnje seje vrhovnega vojnega sveta obeh držav so živa sila popolnega sporazuma med obema veleislama, ki sta odločeni boriti se za zmago in ki ne bosta zamenjali ničesar da dosežeta ta smoter.

»Jour« javlja da sta Francija in Anglija v popolnem sporazumu sklenili spraviti v najpogostnejšo skladnost gospodarske napore obeh držav, posebno pa pomorski promet. »Populaire« ugotavlja, da bo odbor za splošno koordinacijo, ki je sestavljen od Francozov in Angležev, proučil razna vprašanja, ki so s tem v zvezi. To iniciativo je treba samo pohvaliti. »Petit Journal« smatra, da je tako popoln gospodarski sporazum brez primere v zgodovini. Ta sporazum mora dati najboljše rezultate, ker bo vojna manj veljala tako eno kakor drugo državo. »Ex-

celsiore« pravi, da je imel zadnji gospodarski sporazum pred očmi veliki skupni cilj: mir. Ta sporazum se začne izvajati takoj, medtem ko se je v minuli vojni začel izvajati šele leta 1917. Organizacija je premagala neorganizirano delo na gospodarskem polju. Sporazum bo imel po mnenju lista ugoden vpliv na trajanje vojne. List smatra dalje, da ima ta sporazum tudi širši pomen za sodelovanje po vojni. List je prepričan, da bo gospodarska struktura zavezniških držav po vojni še močnejša, ne pa oslajbljena, posebej ne, ako bodo zavezniški skupno uporabljali svoje zlate rezerve, ki jih imajo v Ameriki.

»Petit Parisien« pravi, da imajo 'judje, ki so na čelu odbora za sodelovanje, močno voljo, da premagajo vse težave. Deladier in Chamberlain ne bosta dovolila, da bi se finančna in gospodarska solidarnost obeh držav zrahljala. »Figaro« pravi, da je Nemčija nevarna nasprotnik in da lahko dolgo vzdrži, ker je sistematično pripravila vojno in ker ji daje Rusija gotove olajšave s svojo naklonjenostjo. Toda končni rezultat je jasen, kar zagotavlja francosko-angleško sodelovanje.

Nemško naziranje

Berlin, 18. nov. AA. (DNB). Nemško časopisje smatra, da pomeni ustanovitve angleško-francoskega gospodarskega odbora delno priznanje, da se Velika Britanija bori z resnimi gospodarskimi težavami. Nemški listi vidijo v tem poskus, da se še bolj utemni politična svoboda Francije v odnosu do angleških finančnih in gospodarskih vplivov.

Velika naročila letal v Ameriki

New York, 18. nov. s. (Associated Press). Angleška nabavna komisija v Zedinjenih državah je danes podpisala naročilo za 20 milijonov dolarjev za nabavo 400 šolskih letal, ki bodo uporabljena za vezbanje letalcev iz angleškega imperija v Kanadi. 345 letal bo že te dni odposlanih. Po nepotrdnih vesteh bo sledilo v kratkem naročilo nadaljnjih 1.500 letal.

novo nevarno dobo. Se smo daleč od svoje notranje narodne konsolidacije. Se so odnosi med političnimi tabori zaostreni in zagrenjeni in še ni narod spregovoril svoje besede. Na poljski katastrofi se lahko učimo, kako pogubne posledice rodi razdvojenost in kako neobhodno je, da v kritičnih časih narod in država, ljudstvo in vlada tvorita enoto, ki v polni skladnosti prevzema skrb in odgovornost za usodo svoje države.

Danes ni v Jugoslaviji nobene resne politične skupine, ki bi odklanjala, da prevzame svoj del soodgovornosti pri delu za našo notranjo konsolidacijo in za našo zunanjo sigurnost. Ali tudi narod zahteva, da se čuje njegova beseda, in ima pravico, da se zaslži. Zato postaja vprašanje volitev v narodno skupščino tako neodložljivo in zato moramo dobiti volilni zakon, ki bo omogočil, da se manifestira nepotvorbena narodna volja v vseh svojih važnih otenkih. Mnogi se bojijo, da je narod danes duševno iz ravnotežja, da je razpoloženo slediti skrajnostim in da

se vda za zapeljivosti demagoških gesel in fraz. Situacija res ni lahka. Toda ali bo jutri, pojutrišnjem enostavnejša, ali bo čez tri štiri mesece evropski vihar že dohrumel in se bomo lahko posvečali svojim narodnim vprašanjem že v varnem zatišju? Zgodovina nas uči, da je v velikih časih naš narod na pravilno postavljena vprašanja dal vedno tudi pravičen odgovor. Ako ga bomo vprašali: hočeš Jugoslavijo, ali si odločen, da sporazumno rešiš probleme, ki jih je naš razvoj postavil pred nas in ali vztrajaš, da ostaneš v medsebojni povezanosti in v onem edinstvu duha in morale, ki ti je dalo svobodo, potem bo narod gotovo z ogromno večino odgovoril z »da« in bo dal svojim zastopnikom poguma in odločnosti, da problem našega nadaljnjega sožitja rešijo tako, kakor bo najbolje odgovarjalo ne le interesom posameznih krajev in delov naroda, temveč tudi interesom neporušne skupnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev ter njihove skupne jugoslovenske domovine.

Boj za rumunsko nafto

**Težkoče Nemčije pri nabavljanju rumunskega petroleja
Zakaj je nastal zastoj v izvozu**

Bukarešta, 18. nov. s. (Havas) Vojda gospodarskega oddelka nemškega zunanjega ministrstva, dr. Clodius, ki je z 10 eksperti dospel v Bukarešto, se pogaja z rumunsko vlado o naslednjih treh vprašanih rumunsko-nemških izmenjavah blaga, glede katerih so nastale resne težave: količine blaga, plačilni možnosti in transporta. Rumunija Nemčiji trenutno ne more dostavljati toliko petroleja, kolikor ga ta zahteva, ker sta precejšnje količine kupili Anglija in Francija, ki sta blago takoj plačali z denarjem.

V klirinškem sistemu med Nemčijo in Rumunijo se istokot pojavljajo težave, ker se za nemške industrijske proizvode pojavljajo na rumunskem trgu konkurenčne ponudbe in se v Rumuniji pritožujejo, da je nemško blago slabše kakovosti.

Promet po morju med Rumunijo in Nemčijo je končno sploh onemogočen, pa tudi vprašanje prevoza po železnici preko ruskega ozemlja še vedno ni urejeno.

Bukarešta, 18. nov. s. (British United Press). V rumunskih uradnih krogih izjavljajo, da zastoju izvoza rumunskega petroleja v Nemčijo ni krivo pomanjkanje petroleja, temveč pomanjkanje petrolejskih ladij na Donavi in cisternskih železniških vagonov.

Rumunska trgovinska delegacija v Rimu

Rim, 18. nov. br. Davi je prispela v Rim rumunska trgovinska delegacija pod vodstvom načelnika gospodarskega oddelka zunanjega ministrstva Christuja.

Nemčija in Balkan

Oficiozni nemški glas o nemški balkanski politiki

Berlin, 18. novembra. AA Nemška diplomatska politična korespondenca piše med drugim: V svoji vztrajnosti v zvezi z dogodki ki bi lahko nastali, se vede čisti listi zapadnih velesil trudijo, da bi razširili sedaj nove kombinacije. Nepriznava se stopnja namreč v ospredje možnost nemškega vojnega napada na Balkan iz tega načina pisanja se da sklepati: pred vsem na jasno razumljivo željo obeh demokracijskih velesil, da bi se smer nemškega prodiranja obrnila drugam in ne ravno tja, kjer se nahajajo lastne čete. Razen tega bi bil dosežen tudi zaželeni cilj da se bojišče čim bolj razširi. Nazadnje bi bil tem dosežen tudi prvi smisel sporazuma s Turčijo. Balkan bi bil področje, na katero bi bil vezan del nemške vojske. Od nekdanje je bilo eno najosnovnejših političnih načel zapadne politike da se evropski jugovzhodni prostor drži v mobilnem stanju proti Nemčiji in proti Italiji. Politiki in program zapadnih velesil ne vsebuje miru na Balkanu, kajti mir pomeni izgratev gospodarske aktivnosti in s tem možnost in naravno potrebo, da se s centralno državo kontinenta, t. j. Nemčijo vodi živahna trgovina; razen tega pa mir pomeni tudi pomanjkanje za borbo sposobnih divizij, ki bi se lahko uporabile kot tujske legije proti Nemčiji. Cilj zapadnih velesil na Balkanu je nemir ter udeležba v vojni, ki bi morala uničiti naravne gospodarske odnose in ki bi spravila iz ravnotežja blagostanje Nemčija pa ima ravno nasprotno cilje ni težko ugotoviti, katera izmed obeh političnih koncepcij bolj odgovarja interesom balkanskih držav.

Italija ni orožje

nobene tuje države

London, 18. novembra. AA. (Reuter) Sročil je rimska radiopostaja komentarja la politične dogodke. Sporočeno je bilo med drugim, da diplomatska in politična aktivnost Italije na Balkanu ni znak da bi Italija zastopala interese ene ali druge voj-

skujuje se države. še manj pa, da bi ona postala instrument katerekoli teh držav.

London, 18. nov. s. Italijanski radio po udarja da se bo Italija uprila vsakemu poizkusu zasidranja komunizma na Balkanu kakor se je to zgodilo tudi že na Španskem. Obramba vzhodnega Sredozemlja je za Italijo največje važnosti.

Bolgarija in Balkanska zveza

Pariz, 18. nov. p. Agencija Radio poroča iz Bukarešte, da je bolgarska vlada pristala načelno na to, da pošlje svojega opazovalca na bližnje zasedanje stalnega sveta Balkanske zveze. Ta pristavek se smatra kot važen korak k ureditvi odnosov med Bolgarijo in Rumunijo, oziroma za zblizanje Bolgarije z državami Balkanske zveze.

Obnova rusko-turških pogajanj

Basel, 18. nov. p. »Baseler Nachrichten« poročajo iz Budimpešte, da se potrjuje vest, po kateri je turška vlada sprejela ponudbo za pogajanja z Rusijo. Turška vlada se je izjavila pripravljena za taka pogajanja, vendar pa je poudarila, da se mora prejšnji sporazumet z vlada v Parizu iz Londonu.

Avstrijski problem

Berlin, 18. novembra. AA (DNB) »Berliner Börsen Zeitung« polemizira z angleškimi listi glede zahteve Anglije in Francije, da se obnovi Avstrija ter ugotavlja da so angleški in francoski novinarji v marcu in aprilu minulega leta prinašali poročila v katerih so odobravali priključitev Avstrije k Nemčiji. List citira tudi enake izjave francoskih in angleških uglednih osebnosti ter nato vprašuje kako je mogoče, da isti krogi sedaj trdijo da je bila Avstrija nasilno priključena k Nemčiji in da je treba obnoviti svobodno Avstrijo.

Letalske operacije

Tako zavezniški kakor tudi nemški letalci so pričeli s poletji na velike daljave

Pariz, 18. nov. AA. (Havas). Glede na letalsko delavnost je bil včerajšnji dan gotovo dozdaj najživljajnejši na zapadnem bojišču od začetka vojne. Ogledniška letala, francoska, angleška pa tudi nemška, so se pogosto pokazala na nebu in so lahki bombniki ki imajo možnost leteti na velike razdalje, naredili dolge polete nad ozemljem vseh vojskujočih se držav. Nemška letala so se pojavila v veliki višini skoraj nad vsem francoskim ozemljem. Na drugi strani so nemška letala letela tudi nad Anglijo, predvsem nad področjem okoli Liverpoola, francoska in angleška letala pa so izvedla ogledniške polete na velike daljave nad nemškim ozemljem. Bombardiranja ni bilo v nobenem primeru.

Na bojišču so letala kljub slabemu vremenu kaj pridno opravljala svoj posel. Francoski letalci so leteli nad sovražnimi postojankami in neposrednim sovražnim zaledjem na lorenškem bojišču, dotično so Nemci letali nad Alzacijo, predvsem pa nad področjem Moulhouse kakor tudi nad Vogezi, kjer se je eno teh letal moralo spustiti na tla. Zdi se kot gotovo, da je zdaj pozornost nemškega vrhovnega poveljstva usmerjena predvsem na vzhodno krilo francoskih postojank.

Nemški letalci so leteli v veliki višini do Sredozemskega morja in preleteli na ta način ves francoski vzhod in jugovzhod. Na drugi strani so Nemci letali tudi nad Srednjo Francijo med rekama Garonne in Loire. Po več mestih je bilo dano znamenje za pripravljenost, celo v onih, ki leže tik ob španski meji. Zdi se, da so nemška letala, ki so se namenila v to smer, preletela francosko-belgijsko mejo, dotično so nemška letala, ki so letela nad dolino Rodana kršila švicarsko zračno mejo in s tem švicarsko nevtralnost. Nekatera teh letal so belgijska letala prisilila, da so se vrnila nazaj v Nemčijo. Zdi se, da je bil namen teh zračnih poletov na velike razdalje predvsem ta, da so se vadili mladi nemški letalci.

Za časa teh poletov je vladal na bojišču med Mozelo in Renom ter ob vsej tej reki do švicarske meje popoln mir. Celotno grmenje topov se je včeraj slabše slišalo kot običajno. Edini dogodek, ki ga je treba poudariti, je srečanje ogledniških oddelkov, do katerega je prišlo na jugozapadnem področju Saarbrückena. Francoski ogledniki so se vrnili na svoje postojanke.

Windsorski vojvoda med francoskimi vojaki

London, 18. novembra. AA. Posebni dopisnik Reuterja poroča z bojišča, da se je vojvodi Windsorskemu ponudila prilika da obišče glavni del francoske vojske, ter se seznani s poveljniki posameznih oddelkov v prvih bojnih črtah Vojvoda Windsorski je bil navdušen, ko je videl, kako odličen duh vlada med vojaki. Opazil je,

da obstoji razlika med sedanjimi vojaki in onimi iz svetovne vojne. Veliko število višjih in nižjih častnikov je bilo v svetovni vojni ter zato mnogi bolj razumejo potrebe vojakov. Na njegovo zahtevo so mu predložili listo 250 vojakov ki imajo svojih rodbin in ki zaradi tega od doma ničesar ne dobivajo. Vse te vojake je vojvoda obdaroval.

Odbit napad na luko Wilhelmshaven

London, 18. nov. s. (Reuter) Po uradnem nemškem poročilu so tri angleška letala, ki so letela z veliko hitrostjo, včeraj poizkusila napasti nemško vojno luko Wilhelmshaven. Protiletalski topovi so letala preganili.

Posnetki nemških mornariških oporišč

London, 18. nov. s. (Reuter) Angleški letala so izvedla včeraj več uspešnih zvičniških poletov nad severozapadno Nemčijo ter fotografirala važna nemška mornariška oporišča. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana v svoja oporišča.

Sestreljeno nemško letalo

Pariz, 18. nov. s. (Havas) Pri izvidniških poletih ki so jih včeraj izvedla nemška letala nad francoskim ozemljem je bilo eno nemško letalo nad Vogezi sestreljeno. Posadka je bila ujeta.

Tri nemška letala nad Holandsko

Haag, 18. nov. s. (Reuter). Tri nemška letala so danes preletela holandsko ozemlje nad otokom Vlieland. Holandsko tovsko letalo se je z njimi zapletlo v borbo in jih obstreljevalo. Dve nemški letali sta takoj zbežali izven holandskih teritorialnih voda, med tem ko je tretje odgovarjalo z ognjem. Kolikor je znano, ni bilo na nobeni strani žrtev.

Holandska vlada je preko svojega poslanstva v Berlinu vročila radi incidenta protest pri nemški vladi.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 18. novembra. AA (Havas) Današnje 151. poročilo vrhovnega vojaškega poveljstva pravi:

V toku noči se ni dogodilo ničesar važnega na vsem bojišču. V toku včerajšnjega dneva so sovražna letala letela nad delom francoskega ozemlja.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 18. nov. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je izdalo davi naslednje vojno poročilo:

Na zapadu le malo artilerijskega streljanja in izvidniškega delovanja.

Poskus treh britanskih letal, da bi napadli Wilhelmshaven, je protiletalska obramba že pravočasno preprečila. Letala niso odvržla nobene bombe. Nemška letala so izvršila izvidniške polete nad vsem francoskim prostorom.

Belgijski protest

Bruselj, 18. nov. s. (Reuter). Belgijska vlada je objavila danes komunikacijo, v kateri pravi, da je naročila svojim poslanikom v vojujočih se državah, da vlože oster protest radi poleta njihovih letal nad belgijskim ozemljem. Imena urizadev držav v komunikaciji niso imenovana.

Angleški vojni minister na fronti

London, 18. nov. s. (Reuter) Angleški vojni minister Hore Belisha je dospel v Francijo in je na poti na fronto, kjer bo več dni nadziral angleške čete ter obiskal tudi francoske postojanke. Nato odpotuje v Pariz, kjer bo imel posvetovanja z ministrskim predsednikom Daladierom in vrhovnim poveljnikom zavezniške vojske generalom Gamelinom.

Seja francoske vlade

Pariz, 18. nov. AA. (Havas). Danes dopoldne je bila v Elizejski palači seja vlade, ki ji je predsedoval predsednik republike Lebrun. Predsednik vlade Daladier je poročal o diplomatskem in vojnem položaju ter o zadnji seji vrhovnega zavezniškega vojnega sveta, na kateri je bil potrjen polni sporazum ter soglasje, med vladama Velike Britanije in Francije glede celotnega sodelovanja med obema državama tako v vojaškem kakor tudi v gospodarskem oziru. V zvezi z gospodarskim sodelovanjem je Daladier poudaril predvsem srečne posledice francosko-angleškega sporazuma o skupnih nakupih v inozemstvu. Finančni minister Paul Reynaud je poročal o svojem odtovanju v London in o razgovorih, ki jih je imel z angleškim finančnim ministrom.

Premeščeni učitelji

Beograd, 18. nov. p. Premeščeni so na slednji učitelji in učiteljice: Drago Bitens od Sv. Tomaža v Metliko, Milena Saksida z Preserja v Ljubljano, Josipina Erker iz Ljudevita v Rob, Klotilda Kovačič iz Kalobjara v Novo cerkev, Fran Železnik iz Loškega votoka v Banjaloko, Vilhelm Kutni iz Banjaloke v Žvirče, Mihael Lenardič iz Telf v Staro lipo, Henrik in Ana Kodela iz Dramej v Koprivnico, Josip Šušteršič z Rakeca v Tince, Ivan Gaberšek iz Kaplje v Jerneju, Matko Lubič iz Podzemlja v Dobje, Leopoldina Kos iz Murske Sobot v Veliki Trn, Rudolf Cotti iz Črešnjevece Stogovce, Simon Goršek iz Hot se v Dramelj, Filip Rabič iz Kala v Šulince, Franc Humar iz Škocijana v Zamostje, Oton Brež iz Bogojne v Zabukovje, Jakob Resmar iz Stogovcev v Vid pri Grobelnem.

Iz poštne

in železniške službe

Beograd, 18. nov. p. Imenovan je za ravnatelja zagrebskega poštnega ravnateljstva v 3. pol skupini 2. st. Franjo Krenčič. Doslej svetnik istega ravnateljstva.

Imenovan je za pomožnega uradnika 9. pol skupine Josip Košut doslej zvičniški pri pošti na Vrhniki. Premeščena sta k pošti Ljubljana II pomožni manipulant Fran Grntal doslej pri pošti Ljubljana I, k pošti Maribor I pa prometnica Brigita Juras doslej pri pošti Maribor III.

Imenovan je za pomožnega prometnika 10. pol skupine na postaji v Sredšču nadrednik Stanko Likar. Premeščen je prometnik Rudolf Verbančič od oddelka za kontrolo dohodkov pri generalni železniški direkciji iz Subotice v Beograd. Upokojen je inspektor Franc Bizjak iz Ljubljane.

Pravilnik za uslužbence delavskega zavarovanja

Beograd, 18. novembra. AA. Minister za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Srđan Budisavljević je odobril te dni sprejembe službenega pravilnika uslužbenecv Osrednjega urada za zavarovanje delavcev (Osuzor). Spremembe je izdelalo prejšnje ravnateljstvo osrednjega urada že 21. decembra 1937. S temi spremembami je uvedena v delavskem zavarovanju pripravniška služba, izvršena je sistematizacija uradnih skih mest tako pri osrednjem uradu kakor tudi pri njegovih krajevnih organih razen tega pa je uveden sistem avtomatskih periodičnih povišic kakor pri državnih uradnikih. Ti ukrepi začno veljati 1. januarja 1940.

Finančna posvetovanja hrvatskih mest

Zagreb, 18. nov. o. Komisar zagrebske mestne občine Starčević je sklical konferenco finančnih strokovnjakov vseh mestnih občin v banovini Hrvatski. Na konferenci bodo razpravljali o zblizanju finančnega mestnih občin. Razen komisarjev mestnih uprav se bodo posvetovanja udeležili tudi ban dr. Šubišić, podban dr. Krbek, predstojniki finančnega oddelka banke uprave Franović in predstojnik notranjega oddelka banske uprave Bojčić. Posvetovanja se bodo pričela v ponedeljek ter bodo trajala dva dneva.

Naša pšenica za Italijo

Split, 18. nov. o. Davi je prispel v tukajšnje luko italijanski parnik »Gluseppina«, ki bo vkrcal 1.000 vagonov pšenice za prevoz v Italijo. Pšenico je prodal Priždan. Prihodnje dni bo prispel še en italijanski parnik, ki bo vkrcal prav toliko količino pšenice, namenjene v Italijo.

Stekla mačka v vodnjaku

Slavonska Požega, 18. nov. o. Danes je državno tožilstvo v Slavonski Požegi prejelo poziv od oblasti v Novski, naj pošlje tjakaj sodno zdravniško komisijo, ker so v nekem tamošnjem vodnjaku našli steklo mačko, od katere je bila voda zastrupljena. Zaradi zastrupljenja so umrli že trije ljudje, 9 pa se jih bori s smrtjo. Ne ve se še, kako je prišla mačka v vodnjak, ali po nesrečnem naključju ali pa po peklenski zlobi kakega brezvestnega zločinca.

Samomor pod vlakom

Zagreb, 18. nov. o. Pri postaji Sotli na prog Zagreb - Zidani most je služkinja Magda Piljek iz Zagreba skočila pod vlak, ki jo je popolnoma razmrazil. Vzrok samomora je bila huda melanholija, zaradi katere je že dolgo časa trpela.

Dr. Maček o položaju Jugoslavije po sporazumu

Izjava budimpeštanskemu listu »Pesti Hirlap«

Budimpešta, 18. nov. p. Današnji »Pesti Hirlap« objavlja naslednjo izjavo dr. Vladka Mačka:

Sporazum, ki sva ga sklenila predsednik vlade Dragiša Cvetković kot zastopnik regentstva in vlade in jaz kot zastopnik hrvatskega naroda, je ustvaril čvrsto temelj za skupnost Srbov in Hrvatov ter je tudi na znanj sedilni Srbe in Hrvatve v enotni zvezi. To naše delo še ni popolnoma končano in čakajo še mnoge stvari rešitve, gotovo pa je, da je zaradi tega

sporazuma postala Jugoslavija še bolj čvrsta komponenta mira na Balkanu in v srednji Evropi. Vse možnosti imamo, da sklepamo s sosedi povsem tesne gospodarske in politične zveze, zlasti tudi z Madžarsko, Bolgarijo in Rumunijo. V sedanjih evropskih vojni bomo napeli vse svoje sile, da ohranimo strogo nevtralnost. Vendar po mojem mnenju ni aktualno, da bi razpravljali o formiranju posebnega bloka nevtrálnih držav.

Poročila naše II. izdaje:

Snovanje balkanskega nevtralnega bloka

Nemčija proti temu, da bi bila v tem bloku tudi Turčija, ker ji ne zaupa

Berlin, 18. nov. p. (United Press.) V nemških političnih krogih spremljajo z velikim zanimanjem prizadevanja za snovanje bloka nevtrálnih držav na jugovzhodu Evrope. Poudarjajo pa, da Nemčija ne bi rada videla kombinacije, v kateri bi bila tudi Turčija, ki ji po podpisu ankarskega pakta z Anglijo in Francijo ne zaupa več. Nemčija gleda na vsak korak Turčije z nezaupanjem. V tem gre celo tako daleč, da bi se vsaka balkanska država, ki bi se skušala na katerikoli način zblizati in sporazumeti s Turčijo, čeprav bi s tem ne bili direktno prizadevali interesi Nemčije, izpostavila nevarnosti, da izgubi zaupanje Nemčije. Nemčija ne želi preprečiti snovanja bloka nevtrálnih balkanskih držav, vendar je proti pritegnitvi Turčije v tako kombinacijo, češ da Turčija ni več balkanska država in ker je zavezanka Anglije in Francije.

Zadovoljstvo v Italiji

Rim, 18. nov. p. (United Press.) Na mednarodnih italijanskih mestih poudarjajo, da Italija z zadovoljstvom spremlja prizadevanja balkanskih držav, da bi ostale nevtralne. Glede na čim dalje večji odpor z italijanske strani v zvezi z morebitnim vdorom ruskega vpliva v države jugovzhodne Evrope menijo, da bo vsakakor došlo do sporazuma med Italijo in vsaj nekaterimi balkanskimi državami, kar se more skleniti po raznih znakih.

Rim, 18. nov. z. (Od našega dopisnika.) V italijanskih političnih krogih so zelo zadovoljni z vedno večjim razumevanjem, ki za kažejo v Londonu in Parizu za italijansko akcijo na Balkanu. »Giornale d'Italia« objavlja sporočilo svojega pariškega poročevalca, ki nagaša, da se francoski politični krogi povsem strinjajo s politiko, ki jo je italijanska vlada razvila na Balkanu v borbi proti Rusiji. Francija je za to, da Italija utrdi svoje pozicije v Atenah, So-

fiji, Beogradu in Ankari. List nadalje poroča, da je računati tudi z angleško politično in moralno podporo v borbi proti boljševiški ekspanziji v jugovzhodno Evropo.

Ruska stremljenja na Balkanu

Basel, 18. nov. z. Današnje »Baseler Nachrichten« poročajo, da si Rusija dejansko prizadeva, da bi ojačila svoj vpliv na Balkanu. Pri tem izvaja pritisk na Rumunijo in Bolgarijo, a hkratu poskuša najti osnovo za prijateljski sporazum s Turčijo. Rusi so očitno mnenja, da bi bil balkanski nevtrálnostni blok naperjen proti njim in proti njihovi ekspanziji na Balkanu.

Kar se tiče nemškega stališča do Balkana, pravi list, so imeli Nemci splošnega namen, na miroljuben način razširiti svoj politični in gospodarski vpliv v jugovzhodno Evropo. Odkar pa so na znani način likvidirali Češko in Poljsko, je zavladalo v jugovzhodni Evropi proti njim veliko nezaupanje. Poleg tega se je še Rusija, za zgodila med Nemčijo in Rumunijo, kjer imajo Nemci največje interese.

Med Rumunijo in Bolgarijo

Rim, 18. nov. o. Po poročilih italijanskih listov je rumunski poslanik v Ankari obiskal po nalogu svoje vlade zunanjega ministra Saradzkoja ter mu predložil načrt, po katerem bi se omogočilo sodelovanje Bolgarije v balkanskem bloku. To je bil prvi službeni korak za snovanje balkanskega bloka, za katerega so zvedeli v javnosti. Težišče te zadeve je predvsem na strani Rumunije, ki je pripravljena popustiti namram Bolgariji in Rusiji, ne pa tudi Madžarski. Bivanje lorda Llovida v Bukarešti spravlja jo v zvezo z bližnjim sporazumom Rumunije in Bolgarije.

Položaj na Češkem

London, 18. nov. s. (Reuter.) Češki poslanik Jan Masaryk je izjavil novinarjem, da sedanjí dogodki na Češkem še ne pomenijo upora, ker bi bil itak prezgoden in nespameten. Iz tajnih virov je zvedel, da je prebivalstvo na Češkem izpostavljeno zatiranju in gospodarskemu uničevanju. Masaryk je obenem izrekel svoje obžalovanje, da je dr. Hacha sedaj interniran v onem gradu, v katerem je toliko let stalnoval prvi prezident čsl. republike Tomáš Masaryk.

Pariz, 18. nov. p. Agencija Radio objavlja, da je v odboru za organizacijo češko-slovaške vojske v Franciji 5 čehov in 3 Slovaki. Izmed čehov so dr. Beneš, Šramek, general Ingr. Outrata in Ripka, izmed Slovakov Osuski, Slavek in Vies.

Nov sestanek v Bredí

Haag, 18. nov. p. V dobro poučenih krogih smatrajo kot mogoče, da se bosta v kratkem sestala v Bredí belgijski in holandski zunanji ministri, ki bosta na sestanku razpravljala o položaju po odklonitvi belgijskega in nizozemskega posredovanja za mir.

Nemški pritisk na severne države

Stockholm, 8. nov. z. Nevtralne države in zlasti skandinavske vedno bolj občutijo gospodarske in politične posledice evropske vojne. Obenem se boje, da bi bile na ta ali oni način zapletene v gospodarsko vojno med obema vojskujočima se taboroma.

Današnji konservativni »Svenska Tageblad« opozarja na nemški pritisk, ki prihaja do izraza ne samo na področju švedskih gospodarskih, nego že tudi občin nacionalnih interesov. List ugotavlja, da so se te dni pojavila znamenja, da bo napetost v severozapadni Evropi popustila, dejansko pa le še narašča.

Sodelovanje angleške in poljske mornarice

London, 18. nov. s. (Reuter.) Zastopniki angleške in poljske vlade so danes podpisali sporazum o sodelovanju med poljsko in angleško vojno mornarico.

Zahvala Sikorskega angleški vladi

London, 18. nov. s. Poljski poslanik grof Raczynski je po angleškem radiu prečital zahvalno izjavo, ki jo je ob svojem odhodu iz Anglije podal poljski ministriki predsednik general Sikorski. General Sikorski pravi, da je tekom svojega bivanja v Angliji ugotovil, da imajo vsi člani angleške vlade neuklonljivo voljo, da se vojna nadaljuje z vsemi sredstvi velikega angleškega imperija do zmagovitega konca. Prijateljski sprejem, ki ga je bil deležen, kakor

tudi popolno razumevanje za poljsko stvar, ki ga je ugotovil pri vseh članih vlade in vojaških dostojanstvenikih, so mu dali dokaz o soglasju, ki družijo poljsko in angleško vlado ter ga prepričali, da lahko gleda z največjo gotovostjo v bodočnost za svojo domovino.

Obvezno delo na Poljskem

Bern, 18. nov. j. (Havas). Generalni guverner po Nemcih zasedenega poljskega teritorija je odredil obvezno delo (kuluk) za vse prebivalstvo poljske narodnosti.

Finski vozeli

Helsinki, 18. nov. o. Finski parlament je včeraj razpravljaj o pogajanjih z Rusijo. O tej razpravi ni bila izdana nobena službena izjava, zvedelo pa se je, da so po mnenju vlade pogajanja z Rusijo prekinjena.

Turška misija v Londonu

Carigrad, 18. nov. br. V ponedeljek odpotuje v London turška trgovinska delegacija, sestavljena iz osem članov in pod vodstvom generalnega tajnika turškega zunanjega ministrstva Razen o problemih trgovinskega značaja se bodo Turki v Londonu pogajali tudi o posojilu, ki ga je Anglija zagotovila Turčiji ob priliki sklenitve ankarskega pakta. Delegacija naj bi prinesla v Ankaru tudi že oni del posojila, ki ga bo Turčija dobila v gotovini. Splošno zatrjujejo, da se bodo v Londonu vršila pogajanja tudi o nekaterih političnih vprašanjih. Na to kaže predvsem okoliščina, da je vodstvo delegacije prevzel eden izmed najboljših turških diplomatov.

25.000 pilotov na leto

Ottawa, 18. nov. s. (Havas) Vprašanja tehnične in finančnega značaja glede vezbanja letalcev iz vsega angleškega imperija v Kanadi bodo urejena v prihodnjih dneh. Po dosedanjih podatkih bo izvežbano letno do 25.000 pilotov, od tega 10.000 že v prihodnjih mesecih. Na razpolago bo za trening 6.000 letal, ki bodo nabavljena v Zedinjenih državah, Kanadi in Angliji. Letalci se bodo vezbali na 100 letališčih. Stroški vezbanja so preračunani na 25 milijonov kanadskih dolarjev letno.

Kriza v nemški filmski industriji

Berlin, 18. nov. j. (Havas). Zaradi popolnoma zaostalega eksporta nemške filmske industrije so prišli nemški filmski producenti v krizo. Nemška vlada je zaradi tega odredila, da morajo organizirati kinodistribucija vse nemške občine, ki imajo nad 1500 prebivalcev in se morajo v njih vrstiti kinopredstave najmanj enkrat na teden.

Vremenska napoved

Zemunska: Po večini jasno in zmerno hladno. Ponoči precej mrzlo, zjutraj megla v dolinah in kotlinah.

Delo za prerod hrvatske vasi

»Mobilizacija pismenosti« — Ogromno delo Seljačke sloge

Veliki lepaki na nekaterih javnih poslopih v Zagrebu so minule dni oznanili »demobilizacijo analfabetizma« in »mobilizacijo pismenosti«. V času, ko so v znatnem delu Evrope mobilizirane vojske, je beseda »mobilizacija« posebno primerna. V kakšen namen zbirajo na Hrvatskem svoje sile? Analfabetizem ali nepismenost je zlasti v današnjih časih veliko zlo. Duševna tema leži okrog vseh, ki zaradi neprimerneosti niso deležni sadov sodobne omike. Če se hoče kmet uveljaviti v državi, se mora organizirati, a kako naj se organizira, če mu nedostajajo osnovnih pogojev za sleherno družbeno, politično in gospodarsko

usluzno dal zaželjena pojasnila in podatke ravnatelj g. Josip Hartl.

— Pri nas Hrvatih je začel smotni boj zoper nepismenost okrog l. 1930 klub ABC na zagrebškem vseučilišču. Rezultati so bili dokaj skromni, zlasti ker je bilo poučevanje v tečajih omejeno na ožji krog oseb. Te borbe se je oprijel na vsi moč sedanjí predsednik Seljačke sloge Rudolf Herceg. Intenzivno delo se je začelo leta 1937. Na tedanji »smotri Seljačke sloge« v Kupincu je dr. Maček pozval hrvatski narod, da naj iztrebi nepismenost. Poslej vodi to akcijo Seljačka Sloga s sodelovanjem kluba ABC in sarajevskega Napredka. Čitanje in pi-

svetih, če jih dobi od svoje bolj omikane tovariške, kakor pa če jo poučujejo s službene strani ali pa s strani javnih zdravstvenih zavodov. Zaradi tega je Seljačka sloga začela pod vodstvom strokovnjakov (vseuč. prof. dr. Mayerhoferja, asistentke dr. Nade Kovačevićeve in zdravnika dr. Dana Malica) obsežno akcijo, ki naj kmečke žene privede k temu, da se bodo začele same med seboj pogovarjati o teh zadevah; izobraženstvo bo samo dajalo koristne sugestije. Tako hočejo doseči, da se bodo kmečke žene čutile kot subjekt te presoone in da bodo same začele bolj smotno skrbeti za zdravje svojih otrok in sploh vsega potomstva.

Boj pravdačem!

Seljačka sloga pa je uspešno uvedla še neko akcijo: napovedala je boj pravdaštvu, ki je med hrvatskim kmečkim ljudstvom močno razširjeno in žre obilo njegovih, tako in tako dovolj skromnih sredstev. Po hrvatskih vaseh ustanovljajo »Sodišče dobrih in pošteni ljudi«. Slovenci poznamo tako napravo že dolgo, saj je bila uvedena še v Avstriji, vendar le redkokje deluje. Namen tega sodišča je, da kmetje sami rešujejo svoje spore. Do 11. junija 1940 — rojstni dan bratov Radićev — naj bi pod vplivom te akcije nastopilo med hrvatskimi kmeti splošno pomirjenje. Lansko leto je bilo po tej poti rešenih okrog 8000 sporov, ki bi sicer stali težke vozte denarja. V vasi Okušinac (okraj Čazma) so rešili s takim kmečkim posredovanjem pravdo,

ki je trajala sedem let in je dosegla naslov za okrog 200.000 dni sodnih stroškov. Spor, ki je trajal sedem let, je sodišče dobrih in pošteni ljudi rešilo v enem samem popoldnevu! Doseženi uspehi pa niso pomenljivi samo s finančne, marveč tudi s moralne strani. Kmetje, ki so se tožili pred rednimi sodišči, grede vsak k sebi kot sovražniki. Lastno kmečko sodišče pa zapuščajo spravljeni, pomirjeni, največkrat kot prijatelji!

Seljačka sloga ima sedaj okrog 920 svojih »ogrančkov«. Novi se ustanovljajo samo tam, kjer si jih zažele kmetje sami. Tako so letos ustanovili 170 novih podružnic. Najbolj je razširjena ta organizacija v okrajih Bjelovar, Karlovac, Čazma, Dugo Selo, Sisak, Krapina, Velika Gorica in Ivanec na Hrvatskem, v Slavoniji v okrajih Valpovo, Vinkovci, Županja, v Bosni: Duvno in Livno, v Dalmaciji: Sinj. Pri vsem svojem prosvetnem, gospodarskem organizacijskem delu se Seljačka sloga drži načela: kmet se mora sam zainteresirati za neko akcijo in če le mogoče, jo tudi sam izvesti. Tako se ljudstvo najbolje vzgaja za svojo vlogo v demokratični državi.

Načela in praktično delo Seljačke sloge so nedvomno zanimiva tudi za nas, čeprav ne ustrezajo stanju našega podeželja, ki je v marsičem že dokaj daleč pred temi vzpodbudnimi in koristnimi poskusi. Uvaževati moramo, da so slovenska politična in gospodarska gibanja že v 19. stoletju vse drugače, mnogo silneje in globlje zajela tudi slovensko kmečko ljudstvo, kakor je pred Radićem katero koli politično gibanje zajelo hrvatskega kmeta. Vsekakor so sedaj vprežene v ta socialni in kulturni prehod hrvatske vasi mnoge pozitivne sile, kakorkoli ostaja še marsikaj v diskusiji, prepričano bodočnosti, ki bo pokazala, v čem bo trajni in celotni uspeh teh kulturno reformacijskih prizadevanj. — a.

Poseta skupina članov planinskega društva »Runolistag«

organizacijo; če ne zna ne čitati ne pisati? Ko se bo kmet organiziral, bo začel spreminjati nekatere navade in se prilagajevati umnemu gospodarstvu. Kako naj bo umen gospodar, če ni zmožen čitanja in pisanja? »Mobilizacija pismenosti« je potem takem važno gibanje, pravi boj zoper duševno temo, nadaljevanje dela za kulturni in gospodarski prerod vasi in kmeta.

Dve organizaciji sta si v banovini Hrvatski zastavili nalogo, da vodita boj zoper analfabetizem tja do zadnje zmagice, ko bo banovina Hrvatska po nizkem številu nepismenih dosegla Slovenijo, kjer je ta boj že dolgo dobojevan. Ti dve organizaciji sta »Seljačka sloga« in »Seljačko kolos«. Prva je čisto hrvatska in se tesno oklepa Hrvatske seljačke stranke in njenega voditelja dr. Mačka. Druga je namenjena srbskemu prebivalstvu na Hrvatskem in se naslanja na Samostojno demokratsko stranko.

Pri Seljački slogi v Zagrebu

Na Marulićevem trgu v Zagrebu, zadaj na mogočnem Vseučilišču knjižnico, ima svoje poslopje Seljačka sloga. Ideja te organizacije je izšla iz naukov Stjepana in Antuna Radića o vlogi in pomenu kmeta v državi, o potih in ciljih kmetijske kulture. Prva organizacija tega imena je bila ustanovljena l. 1920 v Buševcu med Veliko Gorico in Zagrebom, od l. 1925. dalje pa se je začelo razvijati celo gibanje, ki je šlo vzporedno s razvojem HSS. V Zagrebu je nastala središčna organizacija, ki ima svoje pisarne, skladišča, založbo Seljačko Slogo vodi in organizira Rudolf Herceg, eden najvišjih sodelavcev pokojnega Radića in sedanjí sotrudnik dr. Mačka. Herceg je v knjižnici »što je i što bo« Seljačke sloge; takole označil njen pomen:

»S prosvetnim in dobrodelnim delom pospeševati napredek in širiti kmečko kulturo. Če je kultura sestavek materialnih in moralnih dobrin, ki služijo zavarovanju, olajševanju in opeševanju človeškega življenja, tedaj je kmečka kultura vse to,

sanje se poučuje po Hercegovem sistemu, namreč tako, da ne prirejamo tečajev, marveč se zlasti po vaseh poučuje posamično. Posamezen človek, ki je več čitanja in pisanja, podučuje nepismenega toliko časa, da ga do dobra nauči, in sicer ga poučuje večidel na njegovem domu. Po tej poti se je naša akcija lahko razširila v najbolj oddaljene vasi.

V prvih dveh sezonah so se učili čitanja in pisanja predvsem moški, saj je v mnogih naših krajih še vedno zakoreninjeno mnenje, da ženi ni potrebna izobrazba. Zaradi tega je Seljačka sloga uvedla neke vrste žensko gibanje na kmetih in mu dala parolo, da ima ženska iste pravice in dolžnosti do prosvete kakor moški. Letos torej še polagamo posebno važnost na nepismene ženske. Povsod se uče tudi ženske čitanja in pisanja. To je tem važnejše, ker je ženskih analfabetov mnogo več kakor moških.

Zastavili smo si cilj: Do prihodnjega ljudske šteta 1941 ne sme biti v nobenem kraju banovine Hrvatske več kakor 10% nepismenih. Glede moških bo to doseženo že v tej sezoni.

G. Hartl mi je dal Hercegov »Abecedarko« z zvezki in svinčnikom — pravo duhovno orožje za boj z mrakom neznanja. Abecednik je večje sestavljen, natisnjen z raznimi tipi črk, opremljen s pesmimi in prozo iz peresa bratov Radićev in drugih. Zaključuje ga pesem dr. Vladimira Mačka »Seljački život«. Na platnicah je med slikami hrvatskih voditeljev tudi podoba »kmečkega filozofa in organizatorja« Matije Gubca, kakor ga je imenoval Stjepan Radić; prikazan je v plamenih svojega razbeljenega prestola na Markovem trgu v Zagrebu.

85.000 abecednikov med ljudstvom

G. Hartl je nadaljeval:

— Če naj to gibanje uspe, so morali njegovi organizatorji preskrbeti, da dobe ne-

Hrvatski seljaki so pred leti dokazali visoko stopnjo svoje kulture pri nastopu v ljubljanski drami

kar so kmetje sami storili in kar se delalo nato, da bi živeli čim varneje, lažje in lepše.

Delo Seljačke sloge nam bo tem lažje umljivo, čim bolj se zavedamo osnovnega načela, ki ga zastopa kmečko-kulturni voditelj Herceg: da je namreč za kmeta najpomembnejše to, kar kmet sam stori za svoj prosvetni, gospodarski, zdravstveni napredek. Izobraženstvo ima v tem novem sestavu kmečko prosvetnega dela samo postatrsko vlogo svetovaleca.

V domu Seljačke Sloge je vedno živahno. Prihajajo in odhajajo zaupniki in sodelavci iz bližnjih in oddaljenih krajev. Videti je, da so vsi prežeti s prepričanjem: kmetu in kmečkemu narodu se še odpirajo pre-mnoge možnosti, če se bo temeljito in z veseljem oprijel dela za svoj napredek. V era v socialni in kulturni napredek kmeta ima tu svoje kar fanatične pristaše.

V domu je poseben oddelek za izdajo zbranih spisov bratov Radićev. Doslej so izšla »Sabrana djela dr. Antuna Radića« v osemnajstih knjigah; med njimi je dvanajst knjig natiskanih na navadnem papirju in brošuriranih; namenjene so preprostem človeku, zato cena nobene izmed teh knjig ni višja od 20 din. Je to prava enciklopedija kmečke miselnosti in političnih naukov.

Kako vodijo Hrvati boj zoper nepismenost

V prostorih Seljačke Sloge žal nisem našel g. Hercega, ki je odpotoval za nekaj dni na kmete; namesto njega mi je

pismeni ljudje na razpolago abecednike, pisane in svinčnik ne glede na to, ali lahko pišejo ali ne. Zakaj največ analfabetov je prav v najbolj siromašnih krajih. Zaradi tega je bilo treba izvesti obsežno nabiralno akcijo. V zadnjih dveh sezonah smo razdelili po tej poti 85.000 abecednikov, 200 tisoč pisank in 100.000 svinčnikov. Računamo — točna kontrola je kajpak nemogoča — da se je v teku tega časa naučilo čitati in pisati okrog sto do sto dvajset tisoč šol odraslih ljudi. Saj marsikje služi isti abecednik več ljudem. Za popolno odpravo nepismenosti na Hrvatskem bi bilo treba dva milijona dinarjev. Gibanje doslej ni uživalo javnih podpor, vse stroške je bilo treba kriti iz zasebnih zbir. Uspehi so veliki. Lahko jih presodite tudi po knjigi, ki jo je izdal naš predsednik Rudolf Herceg. »Plodovi najsaditje«. Tu so zbrani sestavi in pisma bivših analfabetov, ki so vsi srečni, da so se jim odprle duševne oči in da lahko preko tiskanih črk prodirajo k zakladom hrvatske narodne kulture.

Zdravstveno delo Seljačke sloge

Najnovejša akcija te hrvatske prosvetne organizacije je v smeri v povzdigo zdravstvenega stanja otrok. V hrvatski provinci vlada še vedno visoka umrljivost dojenčkov. Krivda je v veliki meri v tem, da so kmečke matere nepoučene o svojih dolžnostih do otroka. Seljačka sloga je tudi tu zvesta svojim osnovnim načelom: zdi se ji namreč, da se bo preprosta kmečka žena rajši ravnala po pametnih higijenskih na-

Poziv in protest Zveze proti jetiki

»Delo proti tuberkulozi«, glasilo Protituberkulozne zveze v Ljubljani, ima v svoji novembrski številki naslednjo, vsega uvaževanja vredno uvodno besedo:

Vsa naša prizadevanja zgubljajo v teh zgodovinskih dneh še tisto malo privlačnosti in smisla, ki so ga imela v prejšnjih mirnih nezgodovinskih, zato pa toliko bolj človeških časih. Po čemu bi se borili, da rešimo življenje posameznikom v trenutku, ko si stoje milijonske divizije mladih moč nasproti, da se pokoljejo med seboj na zapoved nekega strašnega sistema, ki grozi pahniti Evropo in vse človeštvo v brezno groze, klana, lakote, revščine, obupa nad vsem, pred vsem pa v brezno obupa nad človekom, ki mu je menda zakleto, da je vsak njegov korak napredka k svobodi duhovni in gnotni spremiljav, trpljenje duhovno in gnotno nesvobodo.

Borba s tuberkulozo je tak majhen korak naprej, korak navzgor Človeštvo se skuša rešiti zla bolezni z združenimi moč-

mi. Če ta zavest, da v bolezenski nesreči nisi prepričan samemu sebi odvzema tvojo strahu raz tvojo dušo. Na smrt bolan fant je ležal v sobi s devetimi bolniki. S solzami je prosil vse svoje sobne tovaršice, naj mu dovolijo, da med njimi prenoči. V kljub težkemu kašlju. Če je bil sam ga je objel smrtni strah, v družbi sobolnikov mu je bilo lahko. Kje naj se zbere danes zbegano človeštvo, da se med seboj opogumi za nespremenljivo usodo? Ali moramo dati našemu delu vsaj toliko smisla, da ne bodo izgledali smešni s svojimi malimi in povrh še humanitarni hotenji v tem trenutku prevelikih brutalnih dogodkov.

Če ne iz ljubezni do bojnega brata, pa se bomo iz protesta proti krvavemu duhu današnjih dni brigali za življenje enega samega bolnega, da iz protesta proti množinskemu ubijanju zdravih. Tako ima naše delo, naš boj, naša skrb za tuberkulozne lepšo osnovo kot kdajkoli poprej.

dr. T. F.

Opozorilo na novinarski koncert

Na novinarskem koncertu, ki bo — kakor že javljeno dne 1. decembra v veliki dvorani na Taboru, bodo letos sodelovali poleg vojaškega orkestra 40. pp. Triglavskega pod vodstvom g. kapelnika podpolkovnik Hercega tudi naš priznani Akademski pevski zbor pod vodstvom dirigenta g. Franceta Marolta, ki si je pridobil s svojimi ponovnimi zmagovitimi nastopi sloves enega najboljših moških pevskih zborov Jugoslavije. Nadalje odlični solisti: violinist g. Leo Pfeifer, ki je obenem član našega znanega komornega kvarteta in bi bo izvajal na violini dve koncertni točki s spremljevanjem orkestra. ter operni in pevski solisti: gospodična Sonja Ivančičeva, ki je po absolutnem ljubljanskem konservatoriju zadnje leto sponolnila svojo pevsko umetnost v Milanu in bo tudi kmalu debutirala v naši operi. Pevka je odlična sopranistka in se bo izkazala na koncertu v svojem specialnem svojstvu koloraturke z dvema izrazitimi pevskimi točkami tega pevskega žanra. Nadalje se bosta oglašala na novinarskem koncertu naš marljivi in priljubljeni baritonist ljubljanske opere, g. Vekoslav Janko in blesteti tenorist naše opere, g. Žan Francel, ki je baš v zad-

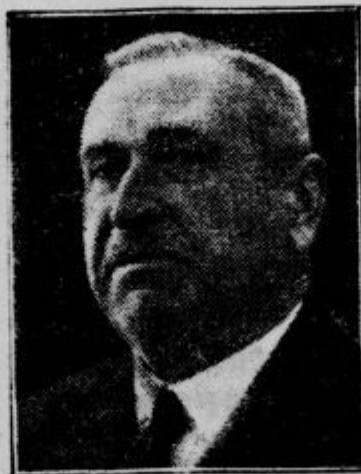
njem času žel velike triumfe v naši operi in nič manj v beograjski operi, kjer je nastopil kot gost in ki se je posebno odlikoval ob gostovanju naše opere v Trstu, kjer so ga sprejeli ponovno ob odprtem odru z burnim aplavzom in ga potem še vabili na razna gostovanja.

Kakor kaže, bo torej letošnji novinarski koncert na posebnem višku: bo na umetniškem višku po izvajalcih in po umetniških točkah, ki bodo na sporedu, bo pa tudi značilni višek duševnega in srčnega užitka za poslušalce. Ker bodo vse točke sporeda take, da bodo brez dvoma napravile pri vseh globok vtis in izzvale veliko zadoščenje. — Poleg duševnega užitka na koncertu samem pa bodo gotovo vsi obiskovalci te pridelitve prišli tudi gotovo na svoj račun pri prosti zabavi po koncertu, posebno pa plesaljšina mladina, ki se bo lahko vdajala temu užitku po zvokih dveh godb — plesnega orkestra in jazza, ki bosta neumorno svirala do 4. ure zjutraj. V kratkih pavzah bo poskrbljeno za okusna okrepčila. Slovenski novinarji pa bodo imeli sladko zavest, da so zopet pridobili drobce za svoj pokojninski fond.

Pogreb kontradmirala Kubelke

Ljubljana, 18. novembra

Ob 15.30 se na vogalu Aleksandrove in Tyrseve ceste zbrala velika množica občinstva, da prisostvuje poslednjemu slovesu kapetana bojnega broda in kontradmirala honoris causa v p. Josipa Kubelke. Očete frančiškani so na pragu palače Viktorije opravili prve pogrebne molitve, vojaki so prenesli k rsto s pokojnikovim truplom na lafeto, godba 40. pešpolka pa je zaigrala žalostinko. Po Aleksandrovi

in Tyrsevi cesti se je razvil žalni sprevod, ki je nazorno izpričal, kolikšen ugled je pokojni kontradmiral užival v naši javnosti. Za križem je korakala vojaška godba, ki je ves čas igrala žalne koronice, nato pa so se izvršili nosilci vencev, ki so jih darovali številni pokojnikov prijatelji in znanci. Največje pozornosti in občudovanja je bil deležen velik venec iz jesenskega cvetja in zelenja, napravljen v obliki sidra, ki so ga bili poklonili pokojnikovim stanovskim tovarišim. Za vozom z duhovščino je častnik planinskega polka na blazni nosil številna odklopanja pokojnega kontradmirala, a za lafeto s k rsto,

vso zasuto s cvetjem, je v globoki žalosti stopala pokojnikova sestra ga. Mila Kambičeva s sorodstvom. Poleg številnega zastopstva oficirskega zbora naše garnizije in častne čete so bili v sprevodu tudi zastopniki Jadranske straže in strokovnega društva bivših mornarjev. Sredi žalostne jesenskega popoldneva so k rsto pri Sv. Križu položili v grob, čez polje je odjeknila salva v poslednji pozdrav. Kontradmiralu Josipu Kubelki ohranimo časten spomin!

Gospe Palmejevi v spomin

Ljubljana, 18. novembra

Dolga leta sem sodeloval s blagopokojno v krojaški zadrugi. V poslovanju je kot načelnica damskega oddelka imela svojo politiko, da premaga z dobroto vse in jim služi. Imela je izredno razvit čut pravičnosti. Kako jo je bolelo, kadar se je prepirčala, da se tej ali oni vajenki dela krivičala. Vsa nesporazumjenja je znala urediti na svojstven način. Prigovarjala je na obe strani, gladila in izgladila. Kako vzgledno je akrela za svoje pomožno osebo, dokler ga je zaposlovala. Če je bila res nujna potreba, je delala preko ure, toda vedno le po predhodni objavi. Vedno je imela skrb za najmlajše, da se jim tudi v teh primereh ni kaj pripetilo. Običajno jih je kar sama spremljala pod domači krov, ker drugače ni imela mira. Vedno in vedno je opozarjala mojstrice, naj imajo usmiljenje z vajenkami. Svirala je opetovano pred prekomernim naraščanjem, ker si mojstriče s tem žagajo vejo, na kateri same sijo. In imela je prav. Še sama je doživela, da se je kruto maščevalo nad stroko, ker je zaposlovala prekomerno številno vajenk, saj je danes tako prenapolnjena, da bridko občuti medsebojno konkurenco, boj za eksistenco. Pri tem raznih hišnih živili, ki hodijo od hiše do hiše in povzročajo stroki veliko škodo, niti ne računam. Dolga le-

NOVICE
iz celega sveta in najboljše razvedrilo
nudi luksuzni super

ker tudi podnevu sprejema evropske in
izvenevropske postaje glasno in čisto.

Prodaja tudi na obroke

Razen tega prinašamo

ORION 5-čevni

popularni super na mesečne obroke

od Din 180.—

RADIO R. z. o. z., LJUBLJANA, Miklošičeva c. 6,

RADIOVAL — LJUBLJANA, Dalmatinska ul. 13,

ANTON BREMEC — CELJE, Miklošičeva ul. 2,

L. LUŠICKY, MARIBOR, Koroška c. 11.

ta sem pa prav do smrti se je udeleževala v komisiji za pomočnike in mojstrske izpite. Kar oživela je, kadar je imela priložnost, sodelovati v tej funkciji. Delala pa je s srcem in pametjo. Presojala je uspehe docela individualno in vedno upoštevala tudi, pri kakšni mojstrici se je kandidirala učila in koliko je imela prilike se naučiti. V zadržnem poslovanju pa je znala biti tudi ostra. Spominjam se, kako tdo je vzela v roke marsikatero mojstrico, ko je hotela odpustiti nanovo izučeno pomočnico. Tu ni hranila besed, tudi pikrih, v zaščito delavk.

To je le par drobtinice iz njenega poslovanja, ki so mi prišle na misel, ko sem premišljeval, kaj naj zapišem v njen spomin. Idealno je pojmovala svojo funkcijo načelnice damskega oddelka. Funkcija je pred leti prestala, ker smo vsi vedeli, da je bila za to posel edino ona v polni meri sposobna. Ni je, ki bi premogla toliko ljubezni, toliko dobrote, toliko čuta dolžnosti. Dosegla je visoko starost. Obkrožena od sinov in hčera v uglednih pozicijah, ljubljena in visoko spoštovana, je živela dolga leta le svoji rodbini in svoji zadrugi. Zdjaj spi v hladnem grobu, da se spije od mnogih trudov in naporov. Toda ne le svoji rodbini — nam vsem bo ostala vedno v svetlem spominu. Kdor ljubezen seje, ljubezen žanje. V ljubezni in hvalečnosti se je bomo spominjali vsi, ki smo jo srečali v življenju. Počivaj v miru!

— X —

— Osebam, ki se ne morejo zadostno kretati pa trpe vsled tega na zaprtju in motnjah pri prebavi, združenimi s pomankanjem teka, nudi večtedensko zdravljenje z naravno »Franz-Josefov« grenko vodo zelo dobre uspehe. Uživa se dnevno 1 čaša »Franz-Josefov« grenke vode zjutraj na tešče ali zvečer, preden greste k počitku.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. 5-br. 15.485 25 V 36.

Posnemanja vredno!

Na I. drž. realni gimnaziji v Ljubljani pripravljajo študentje, organizirani v podmladkih Jadranske straže in Rdečega križa, lepo in posnemanja vredno socialno akcijo, s katero hočejo pomagati svojim revnejšim in podpora potrebnim sodelcem. V ta namen bodo priredili v nedeljo 3. decembra ob 17. v šolski telovadnici »Miklavževanec« na sporedu je nekaj pesmi, violina, saljivi prizori itd., nato pa nastop Miklavža, ki bo ob tej priliki obdaril revne učence našega zavoda. Te dni so začeli marljivi fantje zbirati darove; ohmnil so se na vse premožnejše sioje in po deržljivosti znane ljubljanske trgovine, da jim priskorijo na pomoč pri tej idealni misli. Obenem vabijo vse starše naših dijakov, da se udeležijo »Miklavževanja« in tudi za svoje otroke naroče darila pri sv. Miklavžu za ta dan. S tem bodo podprli to dobrodelno akcijo in dali mladini lepši pobud za nadaljnje delo. Prav je, da se mladina že v najvažnejši dobi zave svojih dolžnosti do bližnjega; zato naj ne bo nakogur, ki bi preslišal plemeniti klic naše mladine! Kdor more kaj darovati v ta namen, naj odda članom obeh podmladkov ali pa pošlje direktno na zavod; sprejemajo se vsakovrstna darila, obleka, denar, za vse vam bodo dijaki hvaležni.

Postani in ostani član
Vodnikove družbe!

Gospodarstvo

Slovenski gospodarstveniki si ne damo vzeti besede

Pod tem naslovom nam pošilja ugleden slovenski gospodarstvenik sledeča izjava, ki dokazuje, kako globoko zanima vprašanje bodoče banovine Slovenije ravno naše gospodarske kroge in kako tehtno besedo znajo spregovoriti ljudje, ki združujejo svojo temeljito razgledanost s pravišnim pojmovanjem jugoslovenske misli.

JUTRO

Glede na stališče, ki ga zavzemajo slovenski gospodarstveniki k vprašanju banovine Slovenije, je »Slovenec« pretežno delo na vidnem mestu objavil, kaj baje mislijo arbski gospodarstveniki iz Beograda o preureditvi države. Med drugim navaja, da je po naziranjih srbskih in hrvatskih gospodarstvenikov »preureditev države stvar čiste politike, ki ji ni treba primesti nobenih strokovnih in stanovskih ozirnov,« drugače preureditev gotovo ne bo dobra. »Če so se slovenski gospodarstveniki začeli vmešavati v vprašanje banovine Slovenije, niso tega mogli storiti kot gospodarji, temveč le kot politiki.« K tej izjavi pripominja »Slovenec«, da je stališče srbskih gospodarjev stvarno. Mnenja je, naj slovenski gospodarstveniki ne oblaščijo svojih političnih misli v »gospodarske« izjave, češ da jim nihče ne verjame, da govorijo kot gospodarji.

Preureditev države ne more biti stvar čiste politike

Na način, kakor to iznaša »Slovenec«, se gotovo ne dajo odpraviti stvarni pomeni, ki jih iznašajo gospodarstveniki v zvezi s preureditvijo države. Z naziranjem, češ da je preureditev države stvar čiste politike, ki ji ni treba primesti nobenih strokovnih ozirnov, se gotovo ne strinjajo niti slovenski, niti hrvatski in srbski gospodarstveniki, ki leto za letom zahtevajo sodočujočo besedo v politiki, da se uveljavi pri primatek gospodarskih potreb nad strankarsko-političnimi. V 20 letih našega skupnega državnega življenja so strankarsko-politični vplivi in oziri čisto povzročili toliko škodo razvoju in napredku našega gospodarstva, iz katerega črpamo vsi svoje dohodke, da se moramo čuditi ne samo onim, ki baje dajejo take izjave, temveč še bolj »Slovencu«, ki jih reproducira. V teh izjavah se zrcali morda miselnost peščice tako zvanih »gospodarstvenikov« iz beograjske čaršije, ki so znali skozi 20 let sprotno izkoriščati strankarsko-politične razmere, ki so bogateli na račun vse ostale države in si prilastili vse one privilegije, zaradi katerih se danes iz vseh delov države selijo podjetja v Beograd.

Sedaj se boje, da bi pametna in pravična preureditev države napravila konec njihovemu dosedanjemu paševanju. Sicer pa je izjava, ki jo je objavil »Slovenec«, smatrati kot odgovor na članek o gospodarsko-financijskem problemu slovenske banovine, ki ga je »Jutro« iz vrst slovenskih gospodarstvenikov objavilo 29. oktobra in je sprožilo polemiko o finančni banovini Slovenije. V tem članku je bila v zvezi s preureditvijo države postavljena na važno mesto zlasti zahteva po odpravi privilegij, ki jih uživa Beograd. Iz razumljivih razlogov to ni vseh privilegijanim beograjskim gospodarstvenikom.

Menda ne bo še treba posebej dokazovati, da preureditev države ne sme biti le stvar čiste politike. Dovolj smo v zadnjih 20 letih že trpeli zaradi »čiste politike« in je čas, da se sedaj, ko gre za osnove našega bodočega državnega življenja, vsaj malo streznemo.

Financijsko vprašanje se ne sme prepustiti pozejalni ureditvi

Ne more biti dvoma, da so gospodarsko-financijska vprašanja v zvezi z bodočo organizacijo banovine Slovenije vsaj toliko važna, kakor vprašanje drugih kompetenc. »Slovenec« si stvar v zadnjem nedeljskem uvodniku kaj primitivno predstavlja. Pravi, da gre pri organizaciji slovenske banovine za odpravo centralizma (ki so ga do ekstreme pritril prav v zadnjih letih) in za prenos upravnih kompetenc, medtem ko se bo finančno vprašanje rešilo pozneje; dotlej pa bi država glede na prenešene posle odstopila banovini ustrežajoče kredite. Kdo pa nam jamči, da bo potem finančno vprašanje pravično urejeno in da bomo res dobili ono, kar nam pripada? Finančno vprašanje banovine Hrvatske sicer tudi še ni rešeno, pa ne morda zaradi tega, ker Hrvati temu vprašanju niso posvetili dovolj pažnje, temveč zaradi tega, ker se to težavno in delikatno vprašanje v samem sporazumu še ni moglo urediti. Zaradi posebne gospodarske in socialne strukture pa je za nas Slovence še bolj kakor za Hrvate odločilnega pomena, kako bo rešeno ravno finančno vprašanje. Sprito velikih žrtv, ki jih doprinese Slovenija v skupno državo, ne bi bilo, če bi nam bilo v skupne fondе, mora biti naša osnovna zahteva, da nam mora samouprava prinesiti zboljšanje v pogledu finančnega računa, zato se tudi zdaj ne moremo zadovoljiti s tem, da s prenosom kompetenc dobimo potrebne kredite iz državnega proračuna, saj bi to pomenilo, da bi zaenkrat ostalo vse pri starem in bi bili v finančnem pogledu enako prikrajšani, kakor smo sedaj. Če finančni vprašanj ne bomo rešili o pravem času, t. j. obenem s ostalimi vprašanji organizacije banovine Slovenije, potem moramo pričakovati, da bomo imeli pri naknadnem reševanju teh vprašanj največje težave. Banovine na jugovzhodu naše države, ki krijejo danes 40 do 60 % svojih proračunskih izdatkov iz sredstev skupnih banovinskih fondov (dravska banovina doblja le 7 % in plača v te skupne fondе trikrat več kakor iz njih prejema) se bodo le težko odrekle sedanjim velikim dotacijam, ki jih črpajo v veliki meri iz prispevkov dravske banovine. Enako bo s številnimi centralnimi fondii in sploh z razdelitvijo finančnih virov. Od drž. Stojadninovca utrjeni centralizem bo drugo laže odstopil, kakor pa te finančne virov. Z delnimi rešitvami nam ne bo mnogo pomagano, zato moramo vztrajati na tem, da se istočasno s prenosom drugih upravnih in zakonodajnih kompetenc reši tudi problem naše gospodarsko-financijske avtonomije v onem obsegu, ki bo ustrejal obsegu bodoče samouprave.

Izenačenje pogojev gospodarskega razvoja

Na tehnični pa so še mnogo važnejši interesi Slovenije, ki jih moramo z vso od-

ločnostjo braniti. Neenakost fiskalne obremenitve je zlasti v zadnjih letih povzročila, da slovensko gospodarstvo vedno bolj zaostaja v svojem razvoju. Nova industrijska podjetja se izogibajo Sloveniji, če obstoječa pa se pričeno seliti na jug, kjer je manj davčnih bremen. Gre za vprašanje, ki najgloblje posega v osnove našega gospodarskega življenja in socialnih razmer. Gre za naš vsakdanji kruh, za naše delavce in nameščenice, pa tudi za našega kmeta, ki prodaja pretežno del svojih pridelkov prav delavcem in nameščenim slem. Gre pa tudi za eksistenco desetstosev mladih ljudi, ki predstavljajo prirastek prebivalstva Slovenije, posebno za naš naraščaj z dežele, ki si mora iskati zasluzka v industriji in obrti, ker mu slovenska zemlja ne more nuditi možnosti za preživljanje.

Če pa je razvoj industrijske in obrtne delavnosti naš edini izhod, potem pomeni že sam zastoj v industrijskem razvoju Slovenije pravo katastrofo, kaj šele grozeče preseljevanje podjetij na jug; če gre tako rekoč za naš vsakdanji kruh, potem ne morejo biti pri organizaciji slovenske samouprave merodajni zgolj politični račun, ki prihajajo do izraza predvsem v prizadevanju po prenosu raznih kompetenc.

Relativni zastoj v industrijski delavnosti Slovenije v primeri z ostalo državo ima svoje vzroke v sedanjem ustroju javnih financ, ki omogoča tako velike razlike v obdavčenju na eni strani v Sloveniji, kjer se pobirajo najvišje samoupravne davščine, na drugi strani pa v južnih banovinah in v Beogradu, kjer so samoupravne davščine najnižje. Če nam samouprava ne bo takoj prinesla občutnega znižanja teh samoupravnih davščin in če ne bomo čimprej popravili škode, ki nam jo je v zadnjih letih povzročil do skrajnosti pretiran centralizem na gospodarskem in finančnem področju, potem bo slovensko gospodarstvo nadalje hiral. Nevarnosti, ki nam preti, se niti prav ne zavedamo. Mnogo je podjetij v Sloveniji, ki že dolgo razmišljajo o tem, ali se naj preselijo na jug, z odločitvijo pa odlašajo, češ da je treba počakati, kaj nam bo prinesla slovenska samouprava. V trenutku, ko se bo izkazalo da nam samouprava ne prinaša zboljšanja, moremo računati, da se bo šele prav začelo preseljevanje podjetij, na ustanovitve novih podjetij pa potem sploh ne moremo več računati.

Urediti se mora tudi vprašanje skupnih davčev

Pri upravnih ureditvi naše države pa ni važno samo, kako bodo v upravnem in finančnem pogledu urejene bodoče velike banovine. Za mnoga področja našega gospodarskega in socialnega razvoja je še važnejše, kako se bodo v preurejeni državi reševale skupne zadeve. Po sporazumu med Cvetkovičem in dr. Mačkocom ostanje v skupni pristojnosti države mnogi važni posli, tako eradnja in vzdrževanje državnih prometnih sredstev (železnice, najvažnejše državne ceste, pošta, telefon in telegraf), zunanja trgovina in trgovina med banovinami in sploh vse, kar zahteva edinstvo carinskega in trgovinskega področja. Ne samo Slovenija, tudi Hrvatska je življenjsko zainteresirana na tem, kako se bodo v bodoče reševala ta skupna vprašanja. Kakor glede financ tudi v tem pogledu se ni prišlo do načelnih odločitev. Jasno je, da se te skupne zadeve ne bodo smele reševati na način, kakor so se reševale doslej.

Najvažnejše državne ceste, železnice in druge prometne naprave bo tudi v bodoče gradila in vzdrževala država. V teh poslih pa mora prenehati sedanje favoriziranje določenih pokrajin in se morajo ceste in železnice graditi tam, kjer to nužno zahteva sam promet. Zato je treba že sedaj razmišljati o tem, kako se bodo reševale te skupne zadeve. Z drugimi besedami: pri vsej upravičeni težnji, da dobimo čim širšo samoupravo, vendar ne smemo izgubiti iz vida, da morajo ostati posamezne pokrajine in med njimi tudi Slovenija čim ožje med seboj povezane naša država in narodna skupnost se ne sme zrahljati. Nasprotno, poleg samouprav mora biti naš enakovreden cilj, da se organizira tesno in enakopravno sodelovanje Srbov, Hrvatov in Slovencev pri samem vodstvu države, katere razvoj in napredek za vse nas ni nič manj pomemben, kakor razvoj samouprave. To velja za naše gospodarstvo, a gotovo za naš narodni obstoj sploh!

Tudi vprašanja industrijske in gospodarske politike so take narave, da jih ni mogoče reševati čisto z vidika pokrajinskih interesov in koristi. To zahteva zlasti sodobno načrtno gospodarstvo, ki se v večji ali manjši meri uveljavlja povsod v Evropi. Tudi demokratske države uvajajo na raznih področjih gospodarskega življenja načela diriganega gospodarstva, ki se mu danes ne moremo več izogniti. V okviru istega carinskega in gospodarskega področja pa si ne moremo predstavljati diriganega gospodarstva, ki se ne bi usmerjalo za vso državo po enotnih vidikih, zlasti v času, ko je gospodarski razvoj v toliki meri odvisen od razvoja zunanje trgovine. Sedanj način mednarodne blagovne izmenjave naravnost narakuje, da se dirigirani zunanji trgovini prilagodi tudi produkcija.

Spremenjeni pogoji zunanje trgovine, ki so posledica postopne likvidacije svobodne trgovine med narodi, in nujna potreba diriganja produkcije in gospodarstvenih delavnosti, vse to zahteva tudi v federativno urejeni državi, da ostane znan del kompetenc s področja gospodarske politike pri centralni državni upravi. To nam zlasti potrjuje razvoj razmer v Švici, ki je izrazito federativna država, pa mora vendar leto za letom prenašati posamezne kompetence iz področja gospodarske politike od kantonov na zvezno upravo.

Pri reševanju skupnih zadev pa bo moralo tudi pri nas, enako kakor v Švici, vladati načelo solidarnosti, harmonične

poenotnosti in pravično razpravo interesov posameznih pokrajin in posameznih interesnih skupin. V boju med nasprotujočimi si interesi mora odločati skupnost interesov po načelu pravičnosti in enakosti, skratka: pri vseh ukrepih, ki se tičejo skupnih zadev, bo morala prevladovati miselnost, ki izvirja iz narodnega edinstva. Osnovna pogoja je torej, če kdo misli, da naši državci, tudi če bo federativno urejena, ni treba, da bi bila sgrajena na načelu narodnega edinstva in jugoslovenske skupnosti, ki je po svoji osnovni vsebini izključuje vsako hegemonijo in majorizacijo. Švica, ki je edina resnično federativna država v Evropi, črpa svoje velike življenjske sile in svojo veliko notranjo trdnost in odpornost ravno v močno raz-

sviti zavesti skupnosti in edinstva, ki gre tako daleč, da se Švicarji, ki so sicer Nemci, Francozi in Italijani, vendar smatrajo kot en narod.

Tudi v naši državi bo prišlo do pomirjenja strasti in do izgladitve nasprotij, zlasti pa do potrebnega harmoničnega gospodarskega razvoja in pravičnega upoštevjanja gospodarskih interesov posameznih pokrajin in tečaj, če bo enkrat zavladala nepotrjena in prava jugoslovenska miselnost, brez katere ne bomo mogli uspešno in pravično reševati vprašanj, še vedno obsežnega področja skupnih državnih zadev, ki bodo imele tudi po končani upravnih preureditvi države velik vpliv na gospodarski razvoj posameznih pokrajin.

Popis pšeničnih zalog

Izjava ministra trgovine dr. Andresa — Dvig cen in njegove posledice — Omejitve v potrošnji bencina

Beograd, 18. novembra. AA. Danes ob 12 je minister za trgovino in industrijo dr. Ivo Andres sprejel zastopnike listov in se z njimi razgovarjal približno eno uro. Ker so na včerajšnji seji ministrskega sveta izvolili gospodarski odbor ministrov na čelu s trgovinskim ministrom dr. Andresom, je bilo vprašanje novinarjev postavljeno v tej smeri. Minister Andres je v svojem odgovoru dejal:

»Včeraj je bila seja odbora ministrov za gospodarska in socialna vprašanja. Na njej smo razpravljali o sedanjih gospodarskih razmerah in o ukrepih, ki nam jih te razmere nalagajo. Pri tej priliki smo ugotovili, da je današnja konjunktura v občutni meri zboljšala položaj proizvajalcev in da gre razvoju razmer k nadaljnjemu zboljšanju pogojev za proizvodnjo. Zaradi skoka cen, ki je zasedel tudi neobhodno potrebne življenjske potrebščine, pa se postavlja vprašanje zaščite gospodarske šibkejših ljudskih slojev. Gospodarska politika bo morala zato v največji meri računati s tem socialnim momentom in to tembolj, ker tendenca naraščanja cen daje razmah spekulacij, ki še bolj poslabšajo položaj konsumentom v pasivnih krajih. Zaradi tega je bilo sklenjeno, da se točno ugotovi, kakšna je ta spekulacija, in da se s tem namenom popiše zaloge pšenice in koruze pri trgovcih in po mlinih.

Na drugi strani je bilo opaziti, da način posredovanja dozdaj ni bil dovolj učinkovit, ker ni šel do samega kmeta proizvajalca ter so se pojavljale znatne razlike med njegovimi cenami in cenami, kakršne so v praksi pri izvozu. Odbor je sklenil, da se nujno prouče ukrepi s katerimi bi bilo mogoče te razlike dovesti do prave mere in tako omogočiti tudi proizvajalcu kmetu tako pri žitu kakor pri živini večje koristi od državnih posredovalnih ukrepov.

O trgovinskih pogodbah je minister Andres novinarjem sporočil: »Momentano se vodijo trgovinska pogajanja samo z Rumunijo in so že pri kraju. Nas v prvi vrsti

zanima uvoz nafte iz Rumunije, da bi zadostili državnim potrebam glede tekočega goriva. V zadnjem času smo ugotovili nekaj zastoj v uvozu nafte in zaradi tega je prišlo do omejitve pri prodaji. Ta omejitev je začasen ukrep in bo zamenjana s uredbo o ureditvi prometa s motornimi vozili. Ta ureditev je potrebna, da bi s tekočim gorivom, ki ga v največji meri plačujemo v devizah in surovinah, čim bolj varčevali. Razumljivo je, da bomo pri tem upoštevali tako potrebe javnega prometa, kakor tudi gospodarske potrebe države. Za konec tega meseca pričakujemo trgovinska pogajanja s Francijo. Švico in Madžarsko. Obstoječe pogodbe s temi državami moramo prilagoditi spremenjenim gospodarskim razmeram, kakor je bilo to že storjeno z ostalimi državami v zadnjem mesecu.

Pred intervencijo

na žitnem trgu

Pretekli teden smo ponovno opozorili na dolžnost Prizada, da z intervencijskimi prodajami prepreči dviganje cene pšenice in moki. Sedaj poročajo iz Beograda, da sta se zadnje dni mudila v Beogradu predstojnik trgovinskega oddelka banke oblasti v Zagrebu dr. Lamer in šef Zavoda za proučevanje kmetijskega in narodnega gospodarstva v Zagrebu dr. Rudolf Bičanić, in sicer v zvezi s konferenco zaradi ustanovitve direktorja za zunanjo trgovino. Poslata sta medtem ravateljstvo Prizada in intervenirala v smislu sklepov Gospodarske slege, ki zahteva, da Prizad z intervencijskimi prodajami prepreči sedanje visoke cene žitu in da se cene pšenice in koruze maksimirajo. Nadalje je Gospodarska slega postavila zahtevo, da se v naši državi popiše zaloge pšenice in koruze. Koraki, ki so bili zadnje dni storjeni z namenom, da se onemogoči sedanje visoke cene, so že v petek na novosaški borzi povzročili precejšnjo oslabitev cen.

Plačilne težave v prometu s Češko-Moravsko

Po najnovšem izkazu Narodne banke o stanju klirinskih računov z inozemstvom na dan 18. t. m. se je saldo naših klirinskih terjatev v češkomoravskem protektoratu ponovno v znatni meri dvignilo, in sicer od 48,9 na 55,9 milijona din. Obstoj tega salda povzroča, da morajo naši izvozniki vedno dalj časa čakati na vrstni red izplačila klirinskega računa. Dne 17. t. m. je Narodna banka izplačala klirinske nakaznice šele do števila 9992 od 3. oktobra t. l. Tako morajo sedaj izvozniki čakati na denar še poltrajni mesec. Kakor poročajo iz Beograda je bila te dni konferenca trgovcev izvoznikov in zadrug, ki izvažajo svinje in v češko-moravski protektorat. Glede na poslabšanje v klirinskem plačilnem prometu, ki se kaže v naglo naraščajočem stanju naših terjatev so trgovci izvozniki skupaj s proizvozniki zadržani sklenili, da bodo s pričetkom prihodnjega meseca ustavili izvoz svinj v Češko-Moravsko, če se med tem ne bo stanje plačilnega prometa izboljšalo.

Saldo naših klirinskih terjatev v Nemčiji, ki se je prejšnji teden nekoliko povečal, zaznamuje v drugi četrtini novembra zopet zmanjšanje, in sicer za 1,51 na 5,22 milijona mark.

Zboljšanje v plačilnem prometu s Madžarsko

Ugodnejši razvoj v zadnjih tednih ima plačilni promet z Madžarsko. Naše klirinske terjatev v Madžarski so v začetku oktobra narasle na 40 milijonov din, kar je povzročilo težave v blagovnem prometu. V oktobru pa je saldo začel nazadovati in najnovejši izkaz od 15. t. m. zaznamuje ponovno skrčenje za 1,8 milijona din, tako da znaša sedaj saldo le še 19,32 milijona din.

Saldo naših terjatev v kliringu s Slovaško se je v drugi četrtini novembra skrčil za 0,3 na 3,2 milijona din, medtem ko se je saldo naših terjatev v rednem kliringu z Bolgarijo povečal za 0,2 na 1,57 milijona din.

Med posrednimi klirniki zaznamuje klirinski račun s Italijo zmanjšanje salda našega dolga za 6,9 na 12,4 milijona din. V kliringu s Turčijo se je naš dolg ponovno dvignil za 5,8 na 40,6 milijona din. Končno se je povečal saldo našega dolga nasproti Turčiji za 0,5 na 2,7 milijona din, medtem ko se je naš dolg po likvidacijskem kliringu s Švico skrčil za 0,07 na 0,39 milijona švicarskih frankov.

Naš obtok bankovcev se zopet krči

Ob koncu oktobra je naš obtok bankovcev zaradi večjih potreb ob ultimu dosegel izredno višino 9244 milijonov din. Že v prvi četrtini novembra pa se je skrčil na 9172 milijonov, najnovejši izkaz Narodne banke od 15. t. m. pa zaznamuje ponovno skrčenje za 92,9 na 9075 milijona din (lani ob istem času 6700,0). Tako se je naš obtok bankovcev v prvi polovici novembra zmanjšal v celoti za skoro 165 milijonov. Vzporedno z zmanjšanjem obtoka so se v drugi četrtini tek. meseca povečale obveznosti na pokaz za 178,0 na 1800,5 milijona din (lani 2337,3). Zmanjšanje obtoka bankovcev bi bilo še občutnejše, če ne bi Narodna banka vnovčila za 55 milijonov din svojih blagajniških zapisov, kar je povzročilo zmanjšanje postavke obveznosti z ro-

ZDRAVILNO DELOVANJE ROGASKE MINERALNE VODE:

Pri žolčnih kamnih in kroničnem vnetju žolčnega mehurja

Je treba piti štirikrat na dan 100—200 g segrete vode Donat! — Hitro piti!

Beleške

Banovinska konferenca JNS v Skopju

Danes bo v Skopju, kakor smo že za-beležili, banovinska konferenca Jugoslovenske nacionalne stranke za vardaro banovino. Zo poročili iz Beograda so se od tam že večeraj odpravili v Skopje predsednik JNS Peter Živković, podpredsednik Jovan Banjanin, bivši predsednik vlade Bogoljub Jevtić, dr. Kosta Kumandić, Ignac Stefanović in še nekateri člani strankinega vodstva. Vsi bodo prisostvali današnji banovinski konferenci.

Glasilo ministra dr. Laze Markovića o volitvah

»Delo«, ki ga izdaja minister pravde dr. Lazar Marković, objavlja članek o pripravi za volilni zakon. Informacije »Dela« so pač zanesljive in točne, saj izdajajo novi volilni zakon sam minister dr. Marković, zato bodo zanimale tudi našo javnost. List piše:

»Vsi člani vlade soglašajo, da morajo biti volitve v narodno skupščino tajne in da mora biti volilna pravica splošna za vse polnoletne moške državljane, ki so pravilno vpisani v volilne imenike. Dalje je vlada soglasna, da se morajo izvesti volitve po načelu sorazmernega predstavljanja, kar bo omogočilo dodeliti vsaki politični skupini toliko poslancev, kolikor jih od-pade na število njenih volitev. Doslej še ni rešeno vprašanje, kako povezati posamezne poslance z volilci gotovega okraja in z gotovimi političnimi ideologijami. Vlada stoji na stališču, da mora novi volilni zakon služiti potrebam države in omogočiti izvolitev take narodne skupščine, ki bo resnična predstavstva narodnega razpoloženja.

»Delo« dalje napoveduje skorajšnji razpis občinskih volitev in o njih sporoča: »Nove občinske volitve se bodo izvršile po revidiranem zakonu o občinah ter bodo tajne. Občine so tiste osnovne celice našega političnega življenja, v katerih mora najprej zastrujiti tok našega novega političnega življenja.

Nadškof Stepinac pri slovaškem poslaniku Sidorju

Poslanik republike Slovaške pri Vatikanu dr. Karol Sidor je obiskal v Rimu se mučnega hrvatskega metropolita nadškofa dr. Alojzija Stepinca. Zadržal se je z njim v daljšem razgovoru, v katerem ga je podrobno poučil o prikladih na Slovaškem. Med hrvatskimi romarji v Rimu se nahaja tudi senator dr. Ivo Pernar, ki je tudi obiskal poslanika dr. Sidorja.

O potrebi skorajšnjih volitev

Zagrebški »Obzorje« prihaja v svojem političnem uvodniku do spoznanja, da bi »vlada Cvetković-Maček prevzela na sebe veliko odgovornost, če bi sprito zadržanja vse srbske javnosti — od političnih strank pa do dobrodušnih dušev — poskušala na svojo roko urejevati vprašanje bodoče srbske edine. Srbska javnost danes odločno zahteva, da morajo sodelovati pri nadaljnjem preurejanju države pravi predstavniki srbskega naroda. To je zahteva, ki ji ni mogoče ugovarjati. Bilo bi politično nerazborito, ako bi se sklopilo o bodoči ureditvi države brez vrednotnega zaslusljanja srbskih, hrvatskih in slovenskih volitev in brez sodelovanja njihovih pravih predstavnikov.

Akcija muslimanskih društev

Beograjski in zagrebški listi poročajo iz Sarajeva in drugih večjih krajev Bosne in Hercegovine, da muslimani teh dveh pokrajin z vso verno nadaljujejo propagando, naj bi Bosna in Hercegovina dobili svojo avtonomijo kot četrti banovina. Po vseh krajih se sestajajo muslimanska društva k sejam ali zrednim občinam zborom ter sprejemajo resolucije, ki zahtevajo avtonomijo Bosne in Hercegovine.

Zbiranje za spomenik dr. Janezu Ev. Kreku

Kakor poroča »Delavska pravica«, se je v Ljubljani pretekli teden zopet sestel odbor za postavitev spomenika pokojnemu dr. Janezu Ev. Kreku. Sestanek je bil na pobudo bivšega ministra in voditelja krščanskih socialistov g. Jožeta Gostinčarja. Odbor misli obnoviti zbiranje prispevkov za postavitev spomenika dr. Kreku v Ljubljani. Zbiranje se je svoječasno že vršilo, a je potem zaspalo.

Brez pripombe

Na svojem nedavnem zborovanju je učiteljsko novomeško sreza znova potrdilo svojo vero v jugoslovensko misel. »Slovenec« sedaj z veseljem ponatiskuje izbruh znanega glasila katoliških dijakov »Straža« v viharju, ki pravi med drugim:

»Slovenski ali bolje rečeno protislovenski naprednjakarski učiteljski se je na tej skupščini po svoji stari navadi izreklo na narodno edinstvo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Vsaka stvar ima neko uslo. Zda, ko Jugoslavija prehaja iz centralistične v svobodno in samoupravno urejeno državo, se še najdejo izgubljeni sinovi slovenskega naroda, ki se ga upajo dalje blati in poniževati.« List nato popisuje nato škodljivost centralizma (kakor da ima centralizem kaj skupnega z vero v narodno edinstvo) in pravi: »Zda, pa dvigne svoj glas slovenska malomeščanska politeligenca in se izjavlja za narodno edinstvo!«

Mislimo, da je odveč vsaka pripomba k temu izbruhu.

Gospodarske vesti

— Oddaja velkoprodaje tobačnih izdelkov. Uprava državnih monopolov je razpisala za 21. december prvo odprto licitacijo za dajanje v zakup prodaje tobačnih izdelkov in cigaretnega papirja za dobo od 1. aprila 1940 do 31. marca 1945, in sicer za vsa prodajna področja. Licitacija bo istočasno: v tobačni tovarni v Ljubljani za prodajna področja od 1 do 9, v monopolnem nadzorništvu v Zagrebu za prodajna področja od 10 do 30, v monopolnem nadzorništvu v Sarajevu za področja od 31 do 48 ter pri upravi državnih monopolov v Beogradu za področja od 49 do 70. Pogoj za to licitacijo se lahko dobe v Ljubljani pri tobačni tovarni.

Borze

Devize

Corih. Pariz 9.86. London 17.40. New York 445.75. Bruselj 73.20. Milan 22.50. Amsterdam 236.80. Berlin 17.50. Stockholm 106.20. Oslo 101.20. København 86.05.

Domače vesti

Hišni posestniki

so se nedavno precej razburjali, ko so od mestne občine prejeli okoliščino o obvezni gradnji zakonov za primer letalskih napadov. Takrat se je pokazalo, da je v naši javnosti — med zasebniki, pa tudi pri odločujočih instancah — mnogo zmede v tej stvari, tako v tehničnem, kakor v formalnem upravnem pogledu. Pri današnji spremenljivosti svetovnega položaja nikakor ne smemo oči zapirati pred dejstvom, da utegne vojna nevarnost jutri ali pojutrišnjem tudi nas potegniti v svoj vrtnec, zato se moramo z vso resnobo lotiti vprašanja obrambe pred napadi iz zraka. Uredništvo ponedeljskega »Jutra« se je odločilo, da posveti nekaj prostora smotnemu razpravljanju o teh stvareh. Čitatelje našega lista vabimo, naj jutrišnje številko ponedeljskega »Jutra« izdaje vzamejo v roke. Razen praktičnega pouka o tem, kateri prostori v hiši pridejo za zasilno zaklonišče v primeru letalskega napada, naj se tudi vprašajo, ali je celotna hiša najceneje uredimo, prinaša list celo kopo pestrega, aktualnega gradiva. Izmed člankov naj opozorimo samo na skico za namiznih vtisov pod zaglavjem »Sverna meja — skrb in ljubezen nas vse« in na zgodovinsko razpravo o razvoju vojne tehnike od bojnega voza do modernega tanka. V galeriji osebnosti naših dni prinaša list tokrat kratek pokret vrhovnega poveljnika francoske armade generala Gamelina.

• Počastitov učenjaka dr. Mihaela Petroviča. Beograjska univerza je izkazala čast in priznanje prof. dr. Mihaelu Petroviču, ki spada v krog najznamenitejših matematikov sveta. Po delu in zaslugah v svoji znanstveni stroki prof. dr. Petrovič ni dosti manj znan v javnosti, pač pa je znan in čistan kot pisatelj zelo zanimivih potopisov. Kadarkoli je potoval po svetu na sestanke in kongrese mednarodnega združenja matematikov, je obogatil našo književnost s kakim lepim potopisom. Tako je n. pr. Srbska književna zadruga izdala naslednja njegova dela: »Kroz polarno oblast«, »U carstvu gusar«, »Sa okeanskim ribarim«, in »Po zabačenim ostrvm«. Univerza je izvolila dr. Petroviča za častnega doktorja filozofije in je namenjala opraviti to slavnost v velikem obsegu. Povabljeni so že bili k slavnosti vsi profesorji matematike in državni vsi ravnatelji srednjih šol itd., a je slavnostne vse take slavnosti odklonil. Po njegovi želji je bila slavnost izvršena v najbližjem domačem krogu vseh učiteljev in v prisotnosti prosvetnega ministra.

• Plemenita gesta tovarnarjev ob jubileju podjetja. Pred dnevi smo poročali o jubileju tovarne usnja g. Toneta Knafliča v Kamniku. Podjetje je bilo pred 30 leti ustanovljeno z izključno domačim kapitalom in iz skromnih početkov se je do danes povzpelo na spoštovanja vredno stopnjo, da zaposluje zdaj okrog 140 delavcev in nameščencev, po dograditvi in razširitvi, ki je v načrtu, pa bo v kratkem nudila kruha okrog 200 ljudem. V proslavo 30-letnice je lastnik g. Tone Knaflič pripravil svojim delavcem lepo presenečenje: slehernemu izmed njih je podjetje izplačalo nagrado po 200 din, obenem pa jim je s 1. novembrom iz lastne pobude povišalo plače za 10%. V časih krize, redukcij in psihoze vojne nevarnosti, ki jo preživljamo, je to dejanje vsakega vredno javne pohvale in zasluge, da ga vsem drugim podjetjem stavimo za vzgled.

Specialist za
ženske bolezni
in porodništvo dr. Iparic Benjamin v svojem
sanatoriju
Maribor, Tomšičev dvored 4
zopet ordinira

• Članom, prijateljem in čitateljem Vodnikove družbe. Ne boste se dolgočasil ob pustih, deževnih, jesenskih in zimskih nedeljskih popoldnevih in prostih urah. Vodnikova družba vam je preskrbelo imenitno sredstvo za preganjanje puščobe. Za 20 dinarjev vam bo poklonila ob koncu meseca novembra četrto koristnih, pa tudi zabavnih knjig. Med njimi je tudi malomeščanska kriminalna povest »Neznani storilec mlade pisateljice Ljube Prenerjeve. Smejal se boste, morda tudi jokali, nazadnje pa presenečeno vzdihnil pri vsakomur potrdili, da ste dobili za svoj denar v resnici, dobro čtivo. Še je čas, da se vključite pri svojem poverjeniku, ali pa direktno pri družbi v Ljubljani, Knafljeva 5. Ne zamudite te lepe prilike!

• Promocija. Včeraj je bil na ljubljanski univerzi promoviran za doktorja filozofije gosp. Gamulin Tomo iz Jelše na Hvaru.

Pri zaprtju in motnjah v prebavi vzemite jutraj za prazen želodec kozarec navadne Franc Jožefove grenčice.

• Velike skrbi prodajalcev tobaka. Prejeli smo: Kakor se čuje od zakupcev tobaka, odnosno njihovih zastopnikov, bodo v kratkem času nove licitacije glavnih zalog tobaka za vso državo. Ugibanje je veliko, ako bodo zdaj licitirali, po posameznih zalozah ali po večjih rejonih. Doselej so namreč zaloge licitirali po rejonih, to je po več zaloz skupaj, a tisti, ki so resnično vodili zaloge, so jih le prevzemali od tistih, ki so jih licitirali po rejonih. Ti so jih oddajali proti gotovi proviziji, ki so jo prejeli mesečno ali letno od podzakupcev. Zato bi bilo umestno in pravično od monopolne uprave, da bi razpisala licitacije po zalozah, da bi oni, ki res delajo za državo in ki nosijo materialno in moralno odgovornost, lahko sami licitirali zaloge in delali za sebe in ne za druge.

• Odkup razvalin in zemljišča stare šibenške trdnjave. Vojaški erar je imel 9 let v svoji posesti razvaline stare trdnjave na Šibeniku nad Šibenikom in velik gozd okrog nje. Šibenška uprava se je že večkrat z vojaško oblastjo pogajala zaradi odkupa trdnjave in gozda ali pa za zamenjavo s kakim drugim posepomem in zemljiščem. Pogajanja so šele zdaj tako daleč napredovala, da se lahko računa s prevzemom zgodovinskega objekta v občinsko last. Staro trdnjavo je zgradil nekdanji branitelj Šibenika baron Degenfeld 1.1647 in je imela trdnjava po njem svoje ime do 1. 1911. ko jo je ljubiteljsko začelo »menovati« »Šibenčevac«, da tako počasti spomin hrvaških knezov Šibenčev, ki so bili po rodu iz Šibenika. Baron Degenfeld je služil nekaj v Wallensteinovi vojski, potem je bil

v službi švedskega kralja Gustava Adolfa, a ga je nemirna kri vodila najprej v Francosko, nazadnje pa v beneško vojno službo. Kot poveljnik beneške vojske je nekajkrat odbil turške napade pri Zadru, potem pa je z močno trdnjavo zavaroval Šibenik in pred njo potolkel močno vojsko Telek-paše, ki je šla 40.000 janičarjev.

• »Črna borza« še ni likvidirana. Pred mesecem so v Beogradu razkrinkali dobro organizirano družbo tihotapcev valut in ponarejevalcev raznih listin. Nevarnim spekulantom in sleparjem so prišli na sled, ko so spravljali valute preko bolgarske in madžarske meje. Tihotapska organizacija je postala znana pod imenom »Črna borza« in polagoma so se v raznih krajih razkrivale njene podružnice. Za varne zapuhe so spravili zelo pestro družbo domačih in tujih tihotapcev. »Črna borza« še ni likvidirana in so te dni na Sušaku zajeli njeno važnega organizatorja in zaupnika, ki je imel po vsej Dalmaciji razporejeno tihotapsko mrežo. To je trgovec Ivan Vuletić, ki je gotovo že mnogokrat srečno prinesel dosti denarja v Reko. Oni dan pa so ga na takem potu prestregli in našli pri njem tujih valut za četr milijona dinarjev.

• Nova kulturna pridobitev mesta Varazdina. Na slovesen način so odprli v Varazdinu galerijo slik in kipov hrvaških umetnikov. Ta galerija je bila urejena po zaslugi varazdinskega muzejskega društva in zagrebskega Društva hrvaške umetnosti. Pred otvoritvijo galerije je bila slavnostna seja muzejskega društva, ki je bilo ustanovljeno 16. novembra 1. 1925. Lepe slavnosti so se udeležili predstavniki mnogih muzejskih društev iz države. Društvo hrvaške umetnosti v Zagrebu je poklonilo varazdinski galeriji 24 slik, akademski slikar prof. Tomislav Krizman pa je sam zbral 20 umetnin. Precej slik je dala na razpolago tudi varazdinska mestna občina.

• Nezgođa na morju. Nedaleč od Primoštena je nasleda jadrnica »Zdenka«, ki je last nekega broda ja na Soli. Jadrnica iz Boke Kotorske je vozila v Šibenik opeko, v Gružu pa se je vanjo vkrcala tudi skupina umetnikov znanega cirkaša Buffalo. Jadrnica je v gosti megli izgubila smer ter nasleda na neki pečini. Iz Šibenika so ji poslali na pomoč jadrnico »Marijo«, na katero so pretovorili vse tovar in tudi umetnike. Ponesrečeno jadrnico popravljajo sedaj v šibeniški ladjedelnici.

• Pojava volkov v okolici Karlova. V gozdu, ki je komaj pol kilometra oddaljen od ljudske šole v Dolnjih Stativah pri Karlovcu, so lovci našli na volko sled in kmalu tudi zalotili v grmovju volka. Ko je zver naskočila nekega zasedačev lovkega psa, jo je eden izmed lovcev ubil s dvema streloma. Volk je bil težak nekaj nad 20 kg in dobro razvit.

Efektna loterija
Sokola Slovenjgradec
se vrši neprekinjeno na dan 31. XII. 1939.
Srečke po Din 5. — še lahko naročite pri društvu.

• Je sveže ali ni sveže? Jajce obrzite svojo skrivnost in če ga pregledujete proti soncu ali pa ponovno vagate. Vsebinsko boste spoznali šele, ko ga ubijete. Zaradi skriva takisto svojo tajno, dokler ne gori. Če hočete vedeti, da li je dobro, jo morate pržgati in nato opazovati njeno svetlobo in porabo toka. Če je TUNGS-GRAM KRYPTON žarnica, vam bo takoj padla v oči solnčna snežnobela svetloba. Redek in dragocen plemenit plin KRYPTON, s katerim se te žarnice polnijo, pa ne daje samo izvanredno dobro svetlobo, marveč omogoča tudi ekonomično porabo toka. TUNGS-GRAM KRYPTON žarnica daje svetlobo, ki čuva oči in zdravje ter ustvarja dobro razpoloženje. (—)

• Kaj čakate? Ali hočete zopet naročiti cenik šele potem ko bo letoga zmanjkalo. Pišite še danes trgovski hiši Stermeck, Celje, po novi cenik in vzorce. (—)

Iz Ljubljane
u— Poroča. Iz sokolskih vrst nam poročajo, da sta se poročila v cerkvi sv. Petra v Ljubljani gđ. Vlasta Palčić, hčerka lekarnarja, in g. Drago Pustisek, šolski upravitelj. Pot priči sta bila nevestin brat g. Branko Palčić, stud. med., in ženovov brat g. dr. Ivo Pustisek. Mlademu paru želimo obilo sreče.

u— Vodstvo po razstavi slovenskih likovnih umetnin v umetniškem paviljonu pod Tivolijem bo imel danes ob 11. slikar, prof. Stane Kregar. Ker se s tem dnem zatvori uspešna razstava, vabimo vse, ki se je do zdaj še niso ogledali.

u— Šentjakobčani ponove drevo ob 20.15. Bučarjevih trdejskega igro s petjem in godbo »Kurent«. Vsi, ki ljubite zdrav, kmečki humor, lepo petje in godbo, se boste izvrstno zabavali, kakor vsi dosedajni obiskovalci, ki so si ogledali »Kurent«. Da se izognete navali pri večerni blagajni, kupite vstopnice že v prodaji, ki bo danes ob 10 do 12. in od 15. do 17. Pridite točno, ker med izvajanjem vstop v dvorano ne bo dovoljen.

u— Tudi modernizacija. Na ljubljanskih ulicah srečati v zgodnjih jutrnjih urah kot prva miraloca bitja mirne in marljive smazilce prometnih cest in ulic z metlami, ki spravljajo odpadke in razno nesnago na kupčke. Za njimi prihajajo s dvokolesnimi vozčki drugi delavci, oprejeni z lopatami in metlami, ki vno pospravijo

MONUMENTALNO FILMSKO DELO PO ZNAMENITI R. KIPLINGOVI KNJIGI
Tempo, dinamika in napetost v prizorih, v katerih so predložene divje borbe Angležev soper upornika, fantsične pristaje raznih mističnih verskih sekt.
Nad 12.000 sodelujočih! — Nad 2.000.000 dolarjev stroškov za to edinstveno filmsko delo!

Gunga Din
INDIJA
GORI!

Cary Grant — Victor Mc Laglen
Douglas Fairbanks Jr.
Predstave danes ob 10.30 dop. (po znižanih cenah) ter ob 14.45, ob 17., ob 19. in ob 21.15 uri.
Kino Union, tel. 22-21

Na BIENALU v BENETKAH s PRVO NAGRADO NAGRAJEN francoski film
po slovitem romanu »La bete humaine« od EMILA ZOLA.
SIMONE SIMON — JEAN GABIN
Najtanjše kotičke človeške duše in intimnosti zakonskega življenja odkriti so z ostrim realizmom v tem filmu največje umetniške vrednosti. — Nabavite si vstopnice v predprodaji.
KINO MATICA, tel. 21-24 Ob 10.30, 15., 17., 19. in 21. uri.
MLADINI izpod 16. leta JE FILM PREPOVEDAN!

Človek — zver

Samo še danes ob 10.30 (po znižanih cenah) ter ob 15., 17., 19. in 21. izredno napeti francoski vefilim iz cirkuškega življenja:

Življenjski roman enega najdrznejših krotilcev divjih zverj, njegova dobrosrčnost, njegova velika ljubezen in njegovo bridko razočaranje, žalost, ki se je končala z njegovo tragično smrtjo.
Constant Remy, Noguero, Madeleine, Raymond Cordy in ostali odlični francoski filmski igralci. — Nabavite si vstopnice v predprodaji. — KINO SLOGA, tel. 27-30.

V levjih krempeljih

u— O vzgoji in zaščiti zanamčenih in izprizanih otrok bo predaval priznani strokovnjak g. Vojko Jagodič pod okriljem Pedagoškega društva v ponedeljek 20. t. m. ob 8. zvečer v dvorani mineraloškega inštituta na univerzi. Vstop prost. Po predavanju bo redni letni občni zbor Pedagoškega društva, na kar opozarjamo vse člane s prošnjo, da se ga udeležijo.

ČEVLJI

športni — jesenski — nepremočljivi — močni fantovski in visoki otroški, vseh vrst modernih damskih čevljev — dobite najugodnejše pri

„TRIUMPH“, MIKLOŠICEVA C. 12

u— JNAD »Jugoslavija«. Danes priredi naše društvo peš-izlet. Zberemo se ob pol 14 v društveni čitalnici. V primeru slabega vremena ostanemo v lokalni. — V ponedeljek pojdemo na ekskurzijo v Jakopičev paviljon. Zbrali se bomo ob 11. v društveni Odbor.

DEKLIŠKI INTERNAT
Franje Tavčarjeve
sprejme
radi povečanih prostorov
še nekaj gojenk,
ki obiskujejo ljubljanske šole.
Veliki svetli prostori, dobra in obilna oskrba, gimnastika, klavir, nadzorstvo nad učenjem, prijazna, domača atmosfera
Novi trg 5
Prospekt I.

u— Akademski klub gradbenikov na tehniški fakulteti univerze kralja Aleksandra v Ljubljani, ki je eden najmočnejših strokovnih klubov na tehniški, je imel 11. t. m. svoj redni letni občni zbor. Najprej je stari odbor položil obračun svojega poštvalnega dela za prejšnjega kluba. Odbor je preskrbel svoje člane s številnimi področnimi praksami, poleg tega pa je priredil mnogo ekskurzij in več predavanj. Med temi je bilo tudi predavanje g. univ. prof. dr. inž. Miroslava Kasala o teoriji preračunavanja zakonišnih pred računalni. dr. Ker je bilo to predavanje namenjeno tudi javnosti, je že udeležba občinstva samega pokazala aktualnost tega predavanja. Po poročilih odbornikov je prišla na vrsto volitev novega odbora, ki je že prevzel vse posle. Odbor je sestavljen takole: častni predsednik univ. prof. dr. inž. g. Miroslav Kasal, predsednik Stepišnik Mirol, podpredsednik Wedam Adolf, tajnik I. Toman Mojmir, tajnik II. Brenčič Janez, blagajnik Cerar Feliks, knjižničar Kobil Albin, referent za prakse Kajin Vasilj, odbornik Brenzik Marko, delegati za JAPD Jerjal Anton, Rjedič Igor, Gruđen Dušan, delegati za ZSKTF Marinek Miloš, Grohar Ervin, s glasovalno pravico: Šlajpah Franc, Šalehar Samo, Jerjal Anton, Jarec Samo, revizorja: univ. prof. dr. inž. Kasal in Šlajpah Franc.

DANES ZVEČER
KONCERT
salonskega orkestra v restavraciji
Grand hotela »Unions«.
Priporoča se Matija Karba.

u— Posnemajte! Ga. Angelika Bezljajeva je namesto cvetja na grob svojih prijateljev ge. Lojzki Omerzu-Windischerjevi darovala Domu visokoškolsk 100 din.

u— Namesto cvetja na krsto dragemu tovarišu, pokojnemu nadučitelju Dragotinu Česniku daruje R. H. din 40 za oslepelga umetnostnega slikarja.

Krasno božično darilo

Fotopovečava v lepem okvirju. Sedaj je čas, da jo naročite v drogeriji GREGORIČ — Ljubljana, Prešernova ul. 5. Tu Vam naredo lepo, pa poceni.

u— Tombola Rdečega križa v Ljubljani. Zaradi izrednih razmer smo morali tombolo preložiti na prihodnjo pomlad. Takrat se bo tombola sigurno vršila.

u— Sin očeta do praga... Iz Zgornjih Tunjic pri Kamniku so pripeljali v bolnišnico 57-letnega posestnika Franceta Koželja. Doma se je zaradi neke malenkosti sporekel s svojim sinom, ta pa je z motko navahnil na očeta in mu poskodoval levo roko. Žrtve neopazoma je postal tu iz 41-letna delavka Rozalija Marinkova iz Hrastja pri Dev. Mariji v Polju. Sosed je beje posodila grablje, a ko jih je šla terjat, je prišlo do prepiranja in nazadnje do spopada, v katerem je dobila huda udarce s palko po glavi.

ZVOČNI KINO SOKOLSKI DOM
V ŠISKI — Telefon 41-79
Prekrasen francoski film po znanem romanu HENRYA BATAILLEA

Želja po večni mladosti
(MAMAN KOLIBRI)
»Colibri« je ptica večne mladosti — Mama Kolibri je žena večne mladosti. Predstave: danes ob 3., 5., 7. in 9. uri ter jutri ob 14. uri
Danes dopoldne ob 11. uri matineja

Zlet bolgarskih
Junakov v Sofiji
ZDRAVO!

Odpri srce, odpri roke...

Zima trka na vrata. Treba bo misliti na tople obleke, obutev, založiti se s kurivom in preskrbeti se to in ono, da si kolikor mogoče ublažimo dolge zimske mesece. Srečen je, kdor si more vse potrebno nabaviti. Koliko je pa revčkov, zlasti otrok, ki nimajo niti ene poštene obleke niti enih toplih čevljev. In polg tega so še lačni. Za take obuške je zima res strašna. Skrbeti moramo, da tem sirotam vsak po svojih močeh vsaj nekoliko omilimo bližajočo se težko zimsko čas. — V bližnjih dneh bodo marljive in delavne odbornice našega človekoljubnega društva Polja jugosl. sester začele z nabiralnimi polami trkati na usmiljena srca, da občajno božičnico, ki jo priredi v prid najbednejšim. Naj ne bo Ljubljancina, ki bi se ne oddolžila temu res plemenitemu namenu! Vsak najmanjši dar bo dobrodošel, vsak dinar bo hvalečno sprejet. Darujte radi, darujte po svojih močeh, ker gre res za največje siromake, katerim boste z vašim darom napravili vsaj en srečen trenutek v njihovem bednem življenju!

u— Izgubljena denarnica. Včeraj dopoldne je bila izgubljena na poti od slaščičarne Košak do pekarnice Plakar na Tyrševi cesti stara, močno obrabljena rjava denarnica, v kateri je bilo nekaj drobiža, dokumentov in raznih malenkosti. Najdijtel se naproša, naj denarnico z dokumenti izroči ali pošlje v uredništvo »Slov. Naroda«, ker je drag spomin, denar pa tudi lahko obrzli.

VELIKA
BLANSKOVA
PRATIKA
10 iz 12
1940

u— Plesni zased »Jenka« v krasno renovirani dvorani Kazine ima sledeči razpored plesnih tečajev: vsako nedeljo ob 16. »popoldanski ples s poukom noviteta«, vsak ponedeljek ob 20. »začetniški tečaj« za novince, ki se še sprejemajo, vsak torek ob 20. »nadaljevalni« in vsak petek ob 20. »začetniško-nadaljevalni tečaj«. Posebne plesne ure in vpisovanje proti legitimiranju vsak dan. Dijaki-nje imajo popust. (—)

u— Plesna šola na Taboru ima drevi ob 20. redno plesno vajo. Pouk začetnikov se prične točno četr ure ureje. (—)

Sedaj je čas,

da si naredite liker in rum, ki bo naš do Božičnih praznikov obležal in dozorel! 8 36 vrstami likerskih esenc in izvrstno rumovo kompozicijo Vam postrežejo v drogeriji GREGORIČ, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

u— Plesna šola za dekliški naraščaj TKD Atene. K družabni in telesni vzgoji deklic spada tudi sistematični pouk o prvih pojmihi plesne umetnosti in družabnih oblik. Tovrstni vzgoji prispeva Atene že dolgo vrsto let s posebnimi plesnimi tečaji za same deklice v šolski dobi, ko še nimajo pristopa k dijaškim plesnim vajam. Prav v času telesnega razvoja moramo skrbeti zato, da ohranimo mlademu telesu vso gracio in gibčnost, katero poseduje oziroma, da mu dodamo s primerno vzgojo vsega onega, kar mu v tem pogledu primanjkuje. Plesno šolo otvorimo v prihodnjih dneh v licejski telovadnici na Bleiweisovi cesti pod vodstvom plesnega mojstra in vzgojitelja profesorja Trošta. Šola traja deset plesnih ur od 18. do 19. ure ob sredah. Vpisovanje bo istotam 2. t. m. Prva plesna vaja 29. novembra. Tečaj stane za osebo din 100. Vabimo k vpisu. Obleka šolska. (—)

Mobilizacija industrije

Za preobrazbo mirnodobske industrije v vojno industrijo je treba do šest mesecev časa

Minilo je enajst tednov vojne. Po tragičnem poteku poljsko-nemških bojev je nastal zastoj, ki nudi dovolj povoda za najrazličnejše kombinacije. Dočim je moč razlagati pasivnost vrhovnega poveljstva zapadnih dveh velesil s taktiko izrabljanja časa za čim bolj intenzivno vojni pripravo, je zadržanje vrhovnega vodstva nemške vojske za vsakega nepoučenega največje uganke. Čuti je vsa moč ubijanja, prave vzroke pa bomo najbrž izvedeli šele po koncu vojne.

Kolikoli je moč soditi od zunaj in že sedaj, je ta nemška pasivnost Angležem in Francozom zelo pogodu. Predvsem so lahko zaradi nje v redu izvršili dolgoročno mobilizacijo angleške in francoske vojske in prepeljali na fronto poleg francoske vojske brez najmanjše izgube tudi četrtilijona angleških, 25.000 angleških motornih vozil, kakih 1500 angleških tankov in najmanj 2000 angleških topov vseh kalibrov. Vrh tega sta Francija in Anglija do srede novembra lahko izvedli mobilizacijo svoje industrije za izdelovanje vojnega materiala in v tem pogledu če še ne dosigli, pa se vsaj močno približali stanju vojne pripravljenosti v Nemčiji.

Mobilizacija industrije za vojne namene ni pridobitev današnjih časov tehnike, temveč sega globoko nazaj v čase, ko so vodili kralji vojne še z najemniškimi vojskami. Takrat je bila seveda preobrazba industrije iz mirnodobske proizvodnje v vojno produkcijo še zelo enostavna, kakor je bilo enostavno takratno orožje in z njim tudi potrebne surovine za proizvodnjo orožja in streliva. Takrat so bile osnovne surovine za vojno industrijo še samo železo, bron, svinec, soliter, žveplo, oglje, les, usnje in volna. Bolj zapletena je postala zadeva po francoski revoluciji, ko je bilo potrebno oskrbovati z vojnimi potrebščinami ne več samo nekaj desetstotil glav močne najemniške armade, temveč že stotisočglave narodne vojske, rekrutirane in organizirane po uvedbi splošne vojaške obveznosti. In od tistih dob narašča pomen čim ožje povezanosti industrije z obrambno in udarno silo vojske sporedno z razvojem moderne oboroževalne tehnike in z njo združene uvedbe avtomatskega orožja.

Mobilizacija industrije za vojne namene zahteva določeno vrsto časa, kakor mobilizacija operativnih vojsk, ki jih je moč obratiti in pripraviti za borbo že v nekaj tednih. Za mobilizacijo industrije je potrebno do šest mesecev smotnega dela in do najmanjših podrobnosti izvedenih priprav. Prvenstvena naloga mobilizirane industrije je sprememba obratov za serijsko proizvodnjo. Američani so v svetovni vojni potrebovali še polgodno leto, da so lahko pričeli v serijah izdelovati slovite francoske 75 mm poljske topove, čeprav so imeli za nje na razpolago vse potrebne načrte in francoske strokovnjake. Zaradi te-

ga so potem po vojni vse države imele pri svoji industrijski politiki vedno pred očmi tudi vojaške potrebe in danes gre preobrazba industrijskih obratov v vojne obrate mnogo hitreje izpod rok. Po cenitvah vojaških strokovnjakov dela danes za vojne potrebe v Franciji že okrog 10.000 tovarn, v Angliji 18.000 in v Nemčiji nad 20.000. Moderno opremljena vojska ima namreč toliko različnih materialnih potreb, da mora sodelovati pri njeni opremlitvi in vzdrževanju skoraj vsa domača industrija. Angleški in francoski primer pa dokazuje, da je to še premalo in da je bilo potrebno pritegniti industrijsko vojno produkcijo še na tisoče tovarn v dominionih in kolonijah ter poleg njih še vsa sila ameriške vojske in za vojne potrebe preurejene industrije.

Vse vojske na svetu računajo s prehodnimi težavami pri preobrazbi industrije iz mirnodobske produkcije v vojno. Zato imajo nakopičene v svojih skladiščih čim večje vojne rezerve topov, streljiv, avtomatskega orožja, oblek, tankov, vozil, streliva, sanitetskega materiala itd. Finančni razlogi pa omejujejo tako pri bogatih kakor pri siromašnih državah obseg teh zalog. Poleg tega je razvoj moderne oboroževalne tehnike tako nagel, da ne more nobena država tvegati prevelikih mirnodobskih rezerv vojnega materiala, ki lahko v nekaj letih zastari in ohladi le še vrednost starega zalog. O tem vedo dosti povedati francoski davkoplačevalci. ki so plačali po koncu svetovne vojne do leta 1934 skoraj 200 milijard frankov za nabavljanje vojnih rezerv francoske vojske. Z moderno tehnično oborožitvijo nemške vojske po letu 1934. je postal velik del francoskih vojnih rezerv zastarel in jih je bilo treba na celoti črtati obnavljati z modernim materialom, za kar je bilo treba zopet okoli 150 milijard frankov.

Po francoskih računih je bilo potrebno za popolno mobilizacijo francoske industrije dva do šest mesecev časa, pač po tem, za kakšen obrat gre. Mirnodobska produkcija čisto oboroževalnih industrij, kakršne so tovarne topov, streljiv, pušk, tankov, streliva, ne znaša morda niti desetine vojne produkcije. V svojo ostalo industrijo pa je treba v primeru vojne šele postaviti nove oddelke strojev in za delo na njih na novo izvežbati desetstotice in stotisoče delavcev.

Ker se je pričela mobilizacija francoske industrije za vojne namene v letošnji pomladi računajo strokovnjaki, da je sedaj v glavnem že končana in da je vsa francoska industrija že v polnem vojnem obratu. Isto velja tudi za angleško industrijo dočim je bila nemška industrijska mobilizacija po splošni sodnji izvedena že mnogo prej. Najbrž še takoj ob začetku vojne ko je imela Nemčija to prednost, da je bila iniciativa v njenih rokah.

D. V.

Francozi v vojni

švicarski novinar o razpoloženju francoskega naroda

Pariški dopisnik uglednega švicarskega dnevnika »Basler Zeitung« podaja v svojem listu naslednjo sliko razpoloženja francoske javnosti v sedanji vojni:

Dva jednaka kolosa si stojita na zapadu nasproti. Nikdo ne ve, kdaj bosta pomorila svoje moči. Nič pa bi za obe vojujoči se stranki, kakor tudi za nevtralne države ne bilo bolj nevarno, kakor mnenje, da do spopada nikdar ne bo prišlo. Trenutno je vojna vsakekoro res na drugih poljih živahnjeja kakor na vojaških. Toda vse to delovanje služi le v to, da se ustvari ugodnejši pogoji za odločitev. Ki jo more tudi tokrat prinesiti le orožje. Nemčija je močno ovirana v svoji zunanji trgovini, predvsem v dobavi surovin. Zavezniki jo polagoma dohitujejo na raznih poljih oboroževanja, kjer je imela do sedaj nedvomno premoč. Nemčija ima večji interes, da se vojna naglo konča. Upravičena je zato domneva, da bodo skušali Nemci storiti vse, da vojno dejanski čimprej končajo.

Nemčija neprestano tipa moralno fronto svojega francoskega nasprotnika. Predvsem skuša dognati, ali bi moglo večmesečno počivanje vojnih operacij izpodkopati vojaške kreposti in francoski armadi. Ako bi se to uresničilo, potem ne bi mogla nobena Maginotova črta preprečiti francoskega poraza. Prav tako bi bila nemška zmaga gotova, ako bi se sesulo francosko zaledje, ako bi nastale v notranjosti države politične ali celo revolucionarne zmešnjave, ako bi se razpadel defetizem, ako bi zastalo delo v tvornicah za oborožitevno industrijo, kakor tudi, ako bi samo malo ohromela gorečnost in marljivost, ki sta potrebni na vseh poljih vsakomur, kdor hoče izvajati tak ogromen boj. Ze tedne in tedne se nemška propaganda na vse močnega načine trudi, da bi razrahljala in omrtvičila francosko vojno voljo v zaledju in na fronti. Radioaparati nemške propagande pripovedujejo neprestano, da je vojna za Francijo popolnoma brez pomena in brez smisla, ker Nemčija prav ničesar ne zahteva od Francije. To propagando podpirajo spretno tudi komunistični agenti, katerih rovarjenje je francosko časopisje že ponovno ugotovilo.

O uspehu teh nemških naporov v francoski armadi je seveda zaenkrat moč govoriti le na podlagi pripovedovanj posameznikov, ker Francozi vsaj do sedaj novinarjem manjših nevtralnih držav ne neradi puščajo na obiske na fronto. Toda rezultatov nemške propagande v notranjosti Francije vsaj za enkrat še ni opaziti nikakih. Francoska volja do zmage je neuklonljiva in nezlomljiva. Kako močan je odpor proti komunističnemu rovarjenju med francoskim delavstvom, dokazujejo dnevi dogodki pri strokovnih organizacijah. Francoske delavske organizacije čisti svoje vrste vprav brezobzirno. Najnovejši govor notranjega ministra Sarrauta dokazuje, da posega v tem pogledu krepko vmes vlada sama. Potem ko je z vsa odločnostjo bičal rovarce komunistov, je notranji minister Serraut izjavil: »Neuspeh te propagande nas nikakor ne sme

uspavati. S to sramoto je treba temeljito pomesti. Vsa naša mesta vse vasi, občinske svete in strokovne organizacije moramo očistiti komunističnih smeti. Vlada nadaljuje to svoje delo brez prizanašanja. Posveča mu svojo pozornost in ne bo odnehal poprej, dokler ne bo Francija popolnoma prosta in očiščena defetistične akcije.«

V mnogoštevilnih departmajih Francije se vrše sedaj prva vojna zasedanja okrožnih zastopov. Ti mali parlamenti predstavljajo predlogo k razpravam narodnega predstavnstva in so še vedno zanesljivo oporišče za razpoloženje v deželi. V vseh nagovorih prihajata do izraza enaka iju bezen do domovine in enaka vera v zmago. Zastopstvo departmaja Seme et Oise, kateremu pripadajo mnogoštevilne občine pariškega vrdečega pasu, ugotavlja v svoji resoluciji, da so se komunistični zastopniki sami izključili iz francoske skupnosti, ter odklanja vsako sodelovanje z njimi. Nekateri govori so s splošnega stališa zelo zanimivi. V departmaju Gersu je proračunski poročevalec načel finančne probleme sedanje vojne in izjavil:

»Leta 1914 so bila na razpolago še pomnožna sredstva skoro celega stoletja blagostanja. Sedaj je položaj neugodnejši in dosega izdatki skoro astronomske številke. Vsakdo mora pomagati nositi breme

Sloviti italijanski vojni poročevalec Italo Zingarelli je objavil v turinški »Stampi« obširno poročilo o silnih težavah, ki jih imajo Japonci na Kitajskem zaradi četniške vojne v zaledju. Zingarelli pripoveduje med drugim:

Na robu pokrajin, ki so jih zavzele japonske čete, se razteza tako zvana oficalna fronta, pokrajine same pa so še vedno v oblasti iregularnih kitajskih čet in kitajskih četnikov. Japonci sami cenijo te čete skupno na pol milijona mož in priznavajo odkrito da je ta četniška vojna najstrašnejša in najbolj neizproсна. Japonci morejo dejanski obvladati le važne prometne žile in glavna mesta, torej strategične in industrijske vrednote. Ze 15 do 20 km od velikih mest pa preneha moč japonskih vojaških in od Japoncev postavljenih kitajskih civilnih oblasti. Komaj se Japonci v kakem novovoz zasedenem predelu dobro ustalijo, že se pojavijo za njihovimi hrbiti oblike strašne četniške vojne.

Bojna taktika četnikov je dobro premišljena in od vseh podrobnosti preizkušena. Kitajski četniki so naravnost mojstri v izrabljanju ugodnih prilik. Kakor da bi zrakel iz tal, se pojavijo nenadoma v veliki premoči pred japonskimi vojaškimi oddelki, katere napadajo zlasti ponoči. Japonci morajo neprestano popravljati poškodovane železniške proge, ceste in mostove, kar predstavlja zanje pravi Sisifov do. Bojni način četnikov je nenavadno elasti-

na, da se omoji inflacija na najmanjšo mero. Vojne ni mogoče vojvati s kupčenjem kapitala, temveč samo še s dnevnim delom. Prometni minister de Monzie je v departmaju Lotu, kjer je član okrožnega zastopa, proslavil latinsko solidarnost, ki jo dokazujejo po njegovem mnenju nevtralnosti Italije, nevtralnosti Španije in posebno še papeževa enciklika s dne 27. oktobra.

Mrtev paragraf o sred. tehniški šoli

Odkar imamo tehniške srednje šole, se na različne načine rešuje vprašanje, ali in pod kakimi pogoji naj se absolutentom takih šol dovoli prestop na tehniške visoke šole. Ugovori proti brezpogojnemu prestopu se sklicujejo deloma na pomanjkljivost učnih načrtov, češ, da se na teh šolah premalo uvažuje tako zvana splošna izobrazba, deloma pa na nezaželeno hiperprodukcijo akademskih tehnikov. In vendar pri tem vprašanju ne pridejo v poštev vsi absolutni, saj jih velika večina ostane z zadovoljstvom pri tehniški eksekutivni službi, za kar so si izbrali poklic. Prizadeti so le tisti, ki so si izbrali tehniško, srednjo šolo že v namenu, da pridejo čimprej do strokovnega šolanja, ki ga bodo nadaljevali na visoki šoli, in pa tisti, ki so na tehniški srednji šoli pri posebnih nadarjenosti dobili sposobnost in veselje do visokošolskega študija.

Ob koncu svetovne vojne je veljala še stara avstrijska uredba, da se absolutent tehniške srednje šole ne more vpisati kot redni slušatelj na tehniko brez dopolnilne mature na realki. Takoj po prevratu pa so na Češkoslovaškem in tudi v novi Avstriji staro uredbo zamenjali z novo, da so absolutentom omogočili takojšen vpis na tehniko. S tem so tudi dvignili obični ugled tehniških srednjih šol samih.

V naši državi so te vrste šol podrejene ministrstvu trgovine in industrije in so do leta 1932. za nje veljali stari avstrijski predpisi. Naši absolutenti, ki so hoteli postati inženirji, so morali študirati v Pragi, Brnu ali na Dunaju. Leta 1932 smo končno dobili nov zakon o tehniških srednjih in moških obrtnih šolah in je po včetnem prizadevanju absolutentov in profesorjev zborov uspelo, da je bila v zakon sprejeta tudi določba glede nadaljevanja šolanja na domačih tehniških fakultetah § 79 tega zakona se namreč glasi: »Učenci, ki na dan, ko stopi ta zakon v veljavo, se niso dovršili tehniške srednje šole, smejo nadaljevati po končanju šole šolanje na domači tehniški fakulteti po sprejemnih pogojih, odrejenih v zakonu o univerzah. Učencem, ki so dovršili tehniško srednjo šolo v državi do dne, ko stopi ta zakon v veljavo, in so vpisani kot redni slušatelji na tehniški fakulteti v inozemstvu ali so dovršili tako fakulteto, se prizna ta izobrazba in diploma, ki so jo pridobili na taki fakulteti.«

Toda zakon o univerzah je starejši. Je iz leta 1930 in ima v svojem § 32 jasno določbo, da se smejo na univerze sprejemati kot redni slušatelji samo osebe, ki imajo maturo na gimnaziji ali na realki. Kljub prizadevanju absolutentov in drugih prizadetih krogov z vlogami, prošnjami in protesti, tudi še kljub resoluciji, ki jo je glede tehniškega pouka sprejelo združenje jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov na letni skupščini na Bledu leta 1938, in ki priznava potrebo da se absolutentom tehniških srednjih šol omogoči tudi nadaljevanje študij na domačih tehniških fakultetah, se še do danes ni mogla doseči novelizacija zakona o univerzah v smislu § 97 zakona o tehniških srednjih šolah. Do danes še ni bil noben absolutent sprejet na domačo tehniško fakulteto kot redni slušatelj in je prvi odstavek § 97 navedenega zakona še vedno brez praktične vrednosti.

Letos je postalo to vprašanje posebno pereče. Ze doslej je bilo samo premožnejšim absolutentom mogoče šolati se v inozemstvu in se je celo zrodilo, da absolutent tehniške srednje šole sploh ni dobil dovoljenja za nadaljevanje študij v inozemstvu. Danes je študij v inozemstvu skoraj popolnoma onemogočen. Zato je pa nujno potrebno, da se to vprašanje čimprej definitivno uredi. Celotno vprašanje ugrete zanimati tudi našo širšo javnost, saj ni to vprašanje samo očnega školskega, temveč tudi važnega splošnogospodarskega značaja.

Vsi zainteresirani naj bi čimprej osnovali akcijski odbor, ki bi s pritenjivito intereso iz vseh delov države in s pripravnim delovanjem na odločilnih mestih dosegel da se mrtvi § 97 zakona o tehniških srednjih šolah še pred koncem tekočega šolskega leta odzvi. — R. J.

Kitajski četniki

Zanimivo poročilo italijanskega novinarja

Čen. Kakor se bliskovito pojavijo tako tudi bliskovito zopet izginejo in ni za njimi nobenega sledu.

Disciplina med četniki je raje strožja; seveda je večina prebivalstva odločno na njihovi strani in z njimi v zvezi, tako da njihova voluntna služba nad vse izborno funkcionira. Imajo tudi mnogoštevilne prenosljive brezžične postaje tako da prav tako lahko pešico ljudi dirigirajo v kakšen oddaljen kraj, kakor tudi v najkrajšem zberejo po več tisoč mož na istem mestu.

Voditelji četnikov so po veliki večini študentje, učitelji, profesorji in — stari banditi. Njihovo glavno orožje so strojničine in ročne granate, ki jim jih deloma dobavljajo tudi regularna vojska. Municijo izdelujejo zelo često sami, ker so večjim četniškim skupinam dodeljeni specialni delavci in imajo tudi svoje lastne delavnice. Za material jim služijo bronasti zvonovi iz kitajskih svetilšč in železniške tračnice.

Izredno gibčna, nevidna in povsod pričujoča kitajska četniška vojska onemogoča Japoncem mirno življenje in izkoriščanje prirodnih bogastev Kitajke. Na kako uspešno ustvarjanje in snovanje, ali na trajno pomirjenje v zasadenih pokrajinah Kitajke, po Zingarelljevem mnenju sploh ni misliti, ako se Japoncem ne posreči četnikov popolnoma izbrisati, kar pa je malo verjetno.

Slovenska koroška vas

Zilja — Rož — Podjuna

Začniti »Koroški Slovenec« zelo zanimivo in prijetno kramlja o slovenski koroški vasi in o razlikah v značaju posameznih koroških dolin. Takole piše:

Še vedno so naše slovenske vasi sred čče našega narodnega življenja, srce slovenskega telesa. Mnoge so se na zunaj v marsičem spremenile, modernizirale, druge spet ostajajo kakor so bile pred stoletji, male skromne, ponižne. Pa najsi se je v desetletjih lica naših vasi spremenilo ali ne, ljudska duša, jedro vsakega občestva, je ostala nespremenjena zra stoletij. Dobremu pogledu se še za sedanji obliki življenja po naših vaseh odpira prastara slovenska prav, ki se je nekoč bohotila v šegah in običajih, v narodni govorici in narodnih napevih, v davnih ljudskih obredih.

Kljub mnogim podobnostim se naše doline med seboj znatno razlikujejo. Še danes diha kar vsaka vas svoja posebnega duha, pozna svojo posebno melodijo in svojo noto. Vse vasi naše zemlje pa so večinasta slovenska koroška kompozicija.

Najorginalnejši so med nami menda Ziljanci. To je veder, malce mehak, srčno bogat rod. Da ga vidimo na njegovem žegnaju, ki je še danes nekak krik po zdobilni vaški akustiki! Noben organizacijski sklep ni mogel ustvariti tako živo povezanega, nesebično živčnega in za skupno čast tekmujočega občestva, kakor ga predstavlja ziljska »konta«. Tu ni razlik med stanovi in poklici, ne med kaljariji in kmeti, pozabljene so vse razprtije tega ali onega značaja. Nad vsakim fantom stoji zapoved vsake »konte«. Ob melodiji starodavne slavoslovne pesmi se zavrti pod lipo s »Svavlenko« v narodni noši v prvi red. Ziljsko žegnanje je doma enako po vsej Zilji. Obredna »Buh« nam enak ob dobri časi, ta prvi red začeti vsaj je ostala do danes nespremenjena.

Rožan obranja svojo razgratnost in dobro voljo še v dni ostalega leta. Rožanska vas je nekam vesela, na stečaj odprta, družabna, šegava. Največ slovenskih koroških pesmi je doma v Rožu. Po Rožanah pozna svet koroške Slovence. Rož je dal največ velikih, pomembnih mož. Še danes je originalen v ustvarjanju narodnih napevov in kovanju verzov. Mnogo je tu vzgledne soseščine, slovenske dobrotljivosti in gostoljubja. A tudi ne manjka nevarne lahkomišelnosti. Domala vsako vas je že obzela civilizacija, industrializacija, vsaka peta hiša bi hotela biti gostilna. Premnog Rožan bi rad grabil za zvezdami.

Podjuna je globoko zamisljena. Dekleta so ponižna. Podjuncanka je vzor prave Slo-

venke, verne, delavne, trpeče. Može so vneti za gospodarstvo. Zbožjanje gospodarstva jim je prva skrb. Podjuncankam vsem dajejo danes betonski silosi, redki po Rožu in Zilji, posebno barvo. Redki so radioparati, zato pa Podjuna razmeroma največ bere in kaže mnogo veselja za zdravo prosveto. Ponekod so gospodarstva naravnost bahava. Le družinski domovi nekam skromno in sramežljivo kukajo izza sadnega drevja, kakor bi se hoteli oproščati, da so tu. V primer, s Podjuncankom je Ziljan v pogledu domače hiše in njene udobnosti pravi gospod.

Na Zilji je doma vaški ponos, ponos Ziljana. Rož diha vedrino in razigranost. Podjuna je utelešena razsodnost in premišljenost. Kdor zna družiti vse troje, je za-je dušo koroškega Slovenca.

Koroški drobiž

V ujetniških taborišča na Koroškem je prispelo večje število poljskih vojakov ujetnikov. Oblasti so objavile razglas, s katerim se prebivalstvu naroča, naj se z ujetniki ne razgovarja in jim ne kaže ne sočutja in ne sovražstva. Kdor bi ujetniku pripomogel k begu, bi kaznovan ali s smrtjo ali s dolgotrajno ječo. Prepovedano je tudi vsako prenašanje pism ujetnikom ali od njih.

Za obisk vojakov ranjenecov je od 15. novembra dalje dovoljena svojem polovici na vojnja, ako je pot daljša ko 50 km. Revnejšim se lahko povrne tudi druga polovica vojnja. Isto velja tudi za vojnja svojec k pogrebu padlega vojaka.

Kakor poročajo iz Borovljah, so v cerkvi razglasili višino bodočega cerkvenega davka. Davek bo znašal 35 pfenigov na družino, ki nima večjih mesečnih prejemkov kakor 150 mark. Ljudstvo novi davek ne bo običito kot posebno obremenitev, ker je odmera zelo nizka.

V Dolah pri Borovljah je umrl v 80. letih starosti 86 let Oraž Valentin. Stiri tedne poprej je umrla njegova žena, ki je dosegla enako starost.

V Zakamnu pri Vetrinju je policija prijela dva nevarna vlomilca, ki imata na vesti nekaj večjih vlomov. Samo v letošnjem poletju sta izvršila tri večje vleme in odnesla skupno blizu 32.000 mark.

V Laasu v Gornji Ziljski dolini so dogotovili bolnico za jetične. Za Koroško je bila ta ustanova še hudo potrebna.

Inozemci dobijo nakaznice za živila oz. za hrano v gostilnah na obmejnih carinskih uradih.

K vprašanju božičnic na šolah

Dvakrat da, kdor hitro in pravočasno da

Ob privatni iniciativi — prejšnjem učiteljskega — zavzemanja šolske božičnice vedno večji obseg. Kaj tudi ne bi, ko so pa premnog otroci skoraj goili, ker jim primanjkuje vsakovrstna oblačila in obuvala. To pomanjkanje vidijo najbolj učitelji, ki imajo vsak dan deco pred svojimi očmi, in zato so ravno ti naši prosvetni delavci zopet tisti, ki so tudi tukaj na prvem mestu. Čeprav se zavedajo, da z božičnicami in s podobnimi dobrodelnimi prireditvami ne bo mogoče izboljšati splošnega gospodarskega in socialnega stanja, si vendar prizadevajo, da bi slovensko deco vsaj delno očuvali pred neprestanim telesnim prodajanjem.

Predvsem v mestih, kjer so zbrani premožnejši sloji so si postavile šole ali posamezni razredi nalogo, da zbero vsako leto tol ko blaga, da bo mogoče obdarovati čim večje število otrok na tej ali oni podeželski šoli. Tako so tudi že letos začete takšne akcije, kajti podeželski šol je nekaj sto, oblačil, obutev in drugega potrebnih otrok na več deset tisočev!

Jasno je, da še sedaj godrnjajo tisti, do katerih se obračajo zbiralci. Res je, mnogokrat jih kdo obišče — in prost. Toda vsi ti, ki so naprošeni naj se zavedajo, da dajejo otrokom delovnih ljudi, katerih žulji redijo vse! Trgovci in industrijanci naj vedo, da je najštevilnejši kupec delovni človek, vsi pridobitni in uradniški krogi naj se ob nabiranih akcijah vedno spomnijo, da so odvisni od dela kmetov, delavcev, vinjarjev, poljskih težakov in drugih! Posebej danes mora priti ta zavest močno do izraza, kajti slovenska mladina občuti vse težave težkih razmer najbolj in nam ob takšnih neugodnih pogojih raste v ljudi, ki ne bodo imeli zdravih moralnih hrbiten in ne zavesti, da pripadajo slovenski narodni skupnosti, ki ji je obstanek zasuigan le v Jugoslaviji.

Lep uspeh sokolskega odra

Jesenice, 16. nov.

V času, ko se v širnem svetu odigravajo veliki dogodki in ko je našo narodno in kulturno javnost zajelo malodušje, jeseniški Sokol tiho in marljivo deluje na vseh področjih društvenega dela. Gledališki odsek je otvoril sezono z Vombargarjevo trjedansko dramo »Vrnitev« in dosegel izredno velih uspeh.

Drama se je občinstvu vtisnila globoko v dušo. Bila je skrbno naštudirana in zelo dobro podana. Se vsem je dobro v spominu zadnja velika morija, že je zajela svet nova vojna vihra, ki bo morda povzročila še hujše razdejaje. Drama obravnava dogodek naše gorske vasi. Trden kmečki gospodar je moral kmalu po poroki v vojno in pustiti doma mlado ženo Jerco in srunt. Prišel je v rusko ujetništvo in dolga leta ni bilo od njega nikakega glasu. Žena se je medtem poročila s Petrom, ki je dobro gospodaril na domačiji.

Na božični večer. Družina odhaja k polnočnici. V tihl noči pride neznan popotnik v ruskem oblačilu. Jerci se smili stromak. Petru pa se dozdeva, da je to Jerčin prvi mož Janko, o katerem vsi menijo, da je že 16 let mrtev. V strahu, da bo izžubil ženo in domačijo, se odloči, da tujca sora-vi s poti. S puško odide v noč. Janko pa se po drugi poti vrne. Jerca ga sooza in mu vsa srečna prizna, da za še vedno ljubi. Peter se vrne in spozna, da ga Jerca nikoli ni ljubila. In strd odhaja v noč. Poči strel, Peter se zruši. Janko pa spet zasopel pri v domači hiši.

Br. Silvester Gaser, ki je tudi režiral,

je izborno prikazal Janka. Bil je nenadkriljiv v podajanju in v maski. Ženo Jerco je občuteno igrala S. Robičeva. Petra pa nam je izvrstno podal naš stari znanec br. Hlebanja. Dobro so se odrezali s. Merlakova, s. Silbarjeva, br. Vister in br. Lempi. Na našem odru smo prvič videli s. Varlovo, br. Filipiča in br. Mikliča, ki so že vsi igrali na drugih odrh in so se tudi pri nas dobro izkazali. Prijetno je učinkoval tamburaški zbor NSZ. Pri predstavah sodelovale nove in dobre moči, ki bodo zelo poživile delo na našem odru. Predstava se je vršila pri polni hiši. Občinstvo je bilo izredno zadovoljno. Začelo se je točno ob določeni uri.

Tako naj bo tudi v bodoče. Zelezo naj se kuje, dokler je vroče. Občinstvo se bo navadilo na točnost, na prijetno domačnost in topino, na dobro glasbo ter bo rado prihajalo v Sokolski dom in bo hvaležno onim, ki mu bodo nudili užitika polne ure. Dramo bodo v nedeljo ob 20. uri ponovili. Žeteli bi le bilo, da bi med odmoru igrala naša Sokolska godba, ker bi s tem še poživila celo stvar in privabila še nove goste.

Odklej uporabljamo pisemske znamke

Prvo pisemsko znamko so izdali na Angliškem, in sicer 6. maja 1840. Drugo leto bo slavila tedaj svojo stoletnico. V Ameriki je Brazilija kot prva izdala pisemske znamke, sledile so ji pozneje po vrsti: Francija, Belgija, Holandska, Luksemburg, Združene države, Španija, Danska, Čile, Portugal ter razne nemške in italijanske vojvodine.

Naključje kot izumitelj

Kako so odkrili galvansko elektriko, svetlobno občutljivost, zračni pritisk, Röntgenove žarke in temeljni zakon nihanja

Slovito »naključje« je slavilo že dni svojo 150-letnico: naključje, da je neki znanstvenik šel baš v dežju mimo neke ograje, na kateri so viseli žabji kraki, ki so na nenavaden način drgetali. Iz tega drgetanja je bilo mogoče izvajati

odkritje galvanske elektrike.

Waključje, ki ni postalo vedno tako znano kakor v primeru teh žabjih krakov, je stalo ob zibelki marsikaterega velikega napredka. Malokdo ve n. pr., da je bilo tovalo tudi fotografiji. Dejansko temelji odkritje svetlobne občutljivosti nekih kemikalij na slučajno opazovanje halleškega zdravnika Schulzeja, ki ga je to opazovanje, in to je bilo l. 1727., spočetka samo jezilo. Nekega jutra je našel

steklenico srebrovega nitrata, ki jo je bil postavil na okno, v pokvarjenem, rdečkasto črnem stanju. Baš je hotel steklenico izprazniti, ko je zapazil, da je ostala kemikalija na tisti strani, ki je bila obrnjena od svetlobe, v prvotnem stanju. Takoj je potemtipev pripisal učinku svetlobe, kar je bilo za tedanje čase predrzna misel, kajti učenjakom ni hotelo v glavo, da bi mogla imeti svetloba kakšne kemične vplive. Schulze je preprečil o pravičnosti svoje sklepa s poskusom. Popalag je steklenice s srebrom nitratom v svetlobo in vsakokrat se je kemikalija pobarvala. V njegovih poskush je tičala tudi

temeljna ideja fotografije, ko je dal na steklenice s srebrom nitratom izrezane papirne črke in nitrat pod njimi potem seveda ni počrnel, tako da

se je na njegovi površini vtisnila kopija črk. Do fotografije same pa je bila seveda še dolga pot.

Naključje je pomagalo tudi pri odkritju zračnega pritiska. V 17. stoletju so v Florenci kopali vodnjak in pri tem so zadeli na oviro, ki si je niso mogli razlagati. Voda se je bila v sesalni cevi dvignila po predpisu nekega

čez deset metrov

tam pa je obstala in je niso spravili niti centimeter višje, čeprav so si to tudi pri sesalkah pošteno prizadevali. Niti znanstveniki niti laiki niso mogli dati pojasnila za ta pojav, kvečjemu tako absurdna, da se jim moramo danes smejati. Sele Galilei, ki je zvedel za to reč, je uznil, da mora biti v zvezi z zračnim pritiskom. Voda se more dvigniti le tako visoko, je dejal, da teža njenega stebra

ne preseže teže zraka.

Kd pritiska nanjo. Višina vodnega stebra izdaja tedaj višino zračnega pritiska. Dokazilni instrument za to Galilejevo razlago je sestavljal pozneje Torricelli v podobi termometra, a kdo ve koliko časa bi človeštvo še ničesar ne vedelo o zračni teži, da ni bilo tistega naključja z vodnjakom v Florenci.

Isto tako je bil slučaj ob zibelki Röntgenovih žarkov. Pri eksperimentiranju s katodno cevjo je prof. Röntgen

slučajno pogledal

proti mizi svojega laboratorija, kjer je slučajno ležal kemični preparat barjave platinov cianur. In slučajno so bili dani tudi vsi drugi pogoji, da je mogel učenjak v tem trenutku dobi vtis, da preparat

fluorescira. Tako ni bilo nikoli in prof. Röntgen je stal pred uganko. Ko pa je izključil katodno cev, je fluoresciranje nenadno prenehalo. Röntgen je takoj pomislil na zvezo med obema pojavoma, a mislil si je tudi, da

katodni žarki.

ki ne prebijejo črno zavite steklene omare vendar ne morejo biti vzrok. Dotedanje znanstveno izkustvo ni moglo podati pravega pojasnila. Röntgen je stal pred novo deželo, ki bi jo morala znanost raziskati. In ob koncu teh Röntgenovih raziskav so stali žarki, ki so ovekočili njegovo ime ter zrevolucionirali svet.

V katedrali v Pisi je med mašo l. 1583 stropna svetilka nihala počasi sem in tja. Nihče izmed vernikov ni opazil na tem kaj posebnega, v kolikor so to nihanje sploh opazili. Toda slučajno je neki mladenič dvignil svoj

pogled k tej svetilki,

ki jo je bil drug slučaj, morda prepih spravljal v nihanje, v gibanje, v katerem je 19-letni mladenič sredi službe božje spoznal dotlej neznan naravni zakon. Mladenič, ki na seveda ni bil nihče drug nego Galileo Galilei, je opazil, da potrebuje svetilka za svoje nihanje od obrata do obrata vedno isti čas, čeprav je postajala širina nihaja čedalje manjša. Tako je odkril enega izmed

temeljnih zakonov gibanja

in zanesljivo časovno konstanto, ki je na njeni podlagi kratko pred svojo smrtjo leta 1641. slutil možnost ure na nihalo. Dve desetletji pozneje jo je holandski fizik Huyghens tudi v resnici zgradil.

Rdeče nogavice

— nova moda

Modre nogavice smo poznali že prej, v letošnji zimski sezoni pa so se pojavile tudi rdeče. Iz Amerike in Anglije namreč poročajo, da veljajo rdeče volnene nogavice kot najnovejši »krik« v področje nogavic. Čim bolj bodo rdeče, tem bolj bodo moderne. A rdeča barva ne velja morda za zvečer, temveč za dan. Nove nogavice so delno gladke, delno ne ter imajo elastičen zaključek.

Koristna je pri novi domiselci vsekako volna, ki greje bolj nego tenka svila, kar se tiče barve, pa jo je priporočati samo mladim damam z zelo lepimi in vitkimi nogami, kajti v drugačem primeru bo v oči zbadajoča rdečina napravila več škode nego koristi.

znano, kako je s temi stvarmi v Ameriki.

Neki dečko, ki je prodajal čišnilke, po imenu Davis si je pred časom s hrankom 100 dolarjev kupil nekaj zemlje pri Miamiu v Floridi, a pri zadnjem dvigu zemljišnih cen v Floridi je to zemljo prodal za 100.000 dolarjev. Kupil je potem neki močvirni otok v zalivu Tampa. osušil ga je, ga zvezal z mostom s celino ter ga je potem prodal za 18 milijonov dolarjev...

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

75 milijard ptic

Čim več ljudi, tem manj krilatev

Neki francoski naravoslovec je izračunal število ptic na svetu. Po kakšni metodi, to je njegova skrivnost. Za mnoge ptičje vrste se naslanja na svoja raziskovanja na Angleškem.

rPavi, da je na svetu okrog 75 milijard

ptic vseh mogočih vrst, torej približno 38-krat toliko, kolikor ljudi. To razmerje pa je zelo različno in se ravna po gostoti prebivalstva. Čim gosteje so ljudje neke naseljeni, čim več je neke mest, tem manj je ptic. Na Angleškem je n. pr. približno samo 200 milijonov ptic, torej štirikrat toliko, kolikor ljudi. Čim bolj gremo proti vzhodu, tem večje postaja število ptic, in sicer absolutno, kakor relativno, v razmerju z gostoto prebivalstva.

Na Angleškem se v ostalem razvija reja ptic. Nekatere redke vrste izumirajo, golobov in vrabcev pa je čedalje več. Med pticami, ki jih je čedalje več, so tudi sove, dalje razne močvirne ptice, kosi, drozgi in škrianci. Manjše postaja število jezebe, prepelice, kalinov, ščinkovcev in žerjavov. Ta statistika se nanaša v podrobnostih samo za Angleško.

KVALITETNO BLAGO

je trpežnejše, zato tudi cenejše! Z obliko pa imate veselje in, če vam dobro pristaja!

Obiščite znano domačo trgovko

DRAGO SCHWAB

LJUBLJANA, ALEKSANDROVA C. 7
kjer vam strokovno postržejo po zmerih cenah

Ljubezen pri Američankah

Največ možitenih ponudb v avtomobilu — Tista, ki moškega trikrat odkloni, ostane samica

Neki zelo razširjeni ameriški magazin je objavil pred kratkim uspehe zanimive ankete. Šlo je za ljubezen. Magazin pa se ni obrnil do filmskih zvezd, da bi potem objavil kakšne izmišljene reklamne zgodbe, temveč na deset tisoč žensk vseh mogočih slojev, poklicev, starosti in ozelel v Zedinjenih državah.

»V kateri starosti ste imeli prvi sestanek?« se je glasilo prvo vprašanje. Odgovori so pokazali, da je imelo 80 odstotkov vseh deklet ta dogodek že pred 16. letom za seboj, 7 odstotkov pa celo v 12. letu! Odgovori priznavajo pogostoma brez nadaljnega, da delajo prepovedi in izsiljena tajnost ljubezenske sestanke dvakrat vabljivejšje.

»Ali ste prejeli na prvem sestanku poljub?« je bilo drugo vprašanje. Stoodstotni odgovor je bil: »Da!« A ta stoodstotnost velja le do 17. leta, pozneje se pojavljajo po vsem videzu neke ovire, kajti kajti pri 18. letu je prešlo le 80 odstotkov deklet te starosti poljub že na prvem sestanku.

»Kdaj ste prejeli prvo ponudbo za poroko?« je bilo nadaljnje vprašanje. Najugodnejša starost za to je 18. leto, vendar pa tudi 17-letnice ne zaostajajo mnogo. Najmanj pa je poročnih ponudb dekletom z 22. leti, kajti na to starost odnedejo po odgovorih le 3 odstotki ponudb. Pozneje se krivulja spet malo dvigne.

Vprašanje, kje je padla prva ponudba poroke, je dobilo na prvem mestu odzovor, kakršnega je bilo pri Američankah pričakovati: »V avtu!« A že na drugem mestu zmaguje romantična: »V cvetočem

vrtnu.« Potem sledi stanovanjska soba in končno kuhinja. Zanimivo je, da je bilo najmanj takšnih ponudb v plesni dvorani in pri kopanju. Morda vplivajo v zadnjem primeru kopalni kostumi, ki jemljejo vse iluzije. Ali pa je tega kriva hladna voda, ki gasi ljubezensko vročino?

Sledi vprašanje o letni dobi prve ženske ponudbe. Samo ob sebi je umevno, da zmaguje pomlad, vsaj malo. Poletje pa po vsem videzu ni ugodnejše takšnim razpoloženjem in predlogom nego zima, dočim je jesen v tem pogledu sploh najslabša. Anketa je hotela vedeti nadalje za dnevni čas. Čas od 10. zvečer do 2. jutraj ima prvenstvo. Na drugem mestu je — opoldanski čas. Če pa hčerka ob 2. po polnoči še ni doma in izostane do 6. jutraj, tedaj je samo pol odstotka verjetnosti, da se je zaročila. To naj bo staršem v svarilo.

Najugodnejše okoliščine za ženitne ponudbe so tedaj, kakor sklepata naš magazin: starost 18. let, pomladni večer po 10. in vožnja z avtomobilom. Stvar mora biti že zelo kriva, če bi v teh okoliščinah ne bilo uspeha.

Presenetljiv je bil odgovor na vprašanje, koliko ženitnih ponudb je prejela vprašanka pred dokončno poroko. 45 odstotkov žensk je prejelo eno samo ženitno ponudbo, to pomeni, da so odgovorile že prvič »Da!«. 28 odstotkov žensk se je odločilo za drugo ponudbo, 13 odstotkov pa za tretjo. Tiste, ki so tretjič odbile, pa so potem v večini primerov obsele.

Pasti za podmornice

Maskirane angleške ladje nedolžne zunanosti

Britske pasti za podmornice so imele že v svetovni vojni veliko vlogo in jo pričnajo imeti tudi v tej vojni. Zadnja borba med takšno pastjo in neko podmornico se je v svetovni vojni izvršila v noči na 9. novembra 1918 v Gibraltarski ožini. Končala se je s tem, da je nemška podmornica »U 34« za vselej izginila v globino morja.

Britska admiraliteta tudi odtlej te pango svoje vojne mornarice ni zanemarjala. Zato bomo v kratkem gotovo slišali kaj več o teh ladjah, ki jih je proti koncu svetovne vojne križarilo nič manj nego 180 po Sredozemskem morju, v Severnem morju, v Atlantiku in celo v Vzhodnem morju.

Pasti za podmornice so maskirane ladje, ki so na zunan podobne vsem mogočim ladijski mitop, jadricam, ribiškim ladjam, kitolovcem, tovornim parnikom in celo razkošnim potniškim parnikom. Najrajši pa so uporabljali skromni trampski parnik, potepuha morja, ki je bil najprimernejši za lov na podmornice. Na zunaj je videti takšna past povsem nedolžna. Podmornico naravnost izkiva da si jo izbore za plen. Toda za navidezno šaro na krovu se skrivajo topovi. V rešilnih čolnih so namočene havbice, ponarejen krov ob klju-

nu skriva cevi za torpede. Da ima takšna ladja tudi potopilnih bomb dovolj na razpolago, se razume samo po sebi.

Čim je podmornica opazila takšno ladjo, je prešla običajno takoj v napad. Naj si je torpedo zadel ali ne, v vsakem primeru se je dvignil ob boku ladje silen steber pare, na krovu pa je nastala spretno uprizorjena in dobro uvečšana »panika«. Opažovalci pri podmorničkem periskopu so lahko opazovali, kako so mornarji in častniki na videz težko poškodovane ladje tekali sem in tja ter skakali v rešilne čolne. Potem so se nekateri rešili čolni oddaljili od broda, ki ga je zakrivala para. Ta komedija je podmornico v večini primerov spravila na površje. Čim se je prikazala, pa se je podoba spremenila. Britska vojna zaslava se je dvignila na jambor »zadete« ladje, njene kuhise so padle skupaj in njeni topovi so otvorili besen ogenj na nasprotnika, ki je v večini primerov podlegel.

Štedite galoše!

Gumasto obualo moramo po vsaki uporabi osušiti z volneno krpo in ga potem polirati s petrolejem. Na ta način si ohranimo blek in tudi tako hitro ne poka.

Muf s plinsko masko

Vojna in njena moda na Angleškem — Posteljna odeja in pižama obenem

V trenutku, ko je vojna prisilila tudi lepi angleški spol nositi grdo kovinsko škaflo s plinsko masko s seboj, je bilo jasno, da ta škaflo ne bo ostala dolgo grda. In res je ženski svet takoj sklenil, da se mora s to stvarjo nekaj zgoditi.

Tako so se pojavile vse mogoče pestrobarvne, bolj ali manj elegantne prevleke. Pripeli so jim tudi lepe nosilne trake, posebno priljubljen pa je širok, škrlatno rdeč svilen trak, ki ga potegnejo skozi ušesa škafel in ga na rami zvežejo v veliko pentljo. To so pa bili seveda le polovični ukrepi, smoter je bil ta, da bi postala škafla s plinsko masko popolnoma nevidna.

Kraljica je bila prva, ki ji je to uspelo. Dala si je napraviti veliko ročno torbico iz rumenega žameta, ki ne nadomešča samo drugih namenov ročne torbice, temveč skriva tudi nepriljubljeno škaflo. Ta

zgled je dobil mnogo posnemovalk. Neke elegantna prodajalna v West Endu je nekač pozneje imela domisljico, da je za zimo pripravila kombinacijo mufa in plinske maske, ki se je dobro obnesla. Nekaterih teh vojnihi mufov so izdelani celo iz leopardje kože.

Zanimiva je med drugimi vojnimi modnimi in praktičnimi domisljicami tudi pižama, ki se da uporabiti kot posteljna odeja in v sili tudi kot oblaci. Ob vratu in kolenih ima zadržke na poteg, dolžena pa je z v zato, da je lahka in topla.

ANEKDOTE

Med pisni Čehova iz njegovih mlajših let je tudi eno, ki ga je pisatelj naslovil na neko muhasto igralko. Slednja je želela, naj ji Čehov napiše pismo, v katerem se bo vsaka beseda začela s črko p. Vedno pripravljen za šale, je pisatelj sedel in napisal igralki precej dolgo pismo, ki je bilo v skladu s to zadevo. Pismo se ne da prevesti brez bistvenih izpremenb, končuje pa se takole: Pošiljam plamene če pozdrave, prilagam platičen poštni pošljak. Podpisujem prisiljen, pokoren poveljaj Panton Čehov.

Skladatelj Cherubini je bil že prav star, ko ga je nekoč na cesti ujela ploha. Pri tem je imel že precej preluknjan dežnik. Mimo se je pripeljal skladatelj Panzeron in ko je zagledal starega moža v stiski, je skočil iz voza ter ga povabil, naj sede vanj, on sam pa da pojde peš domov. Da bi pa ne bil čisto brez zaščite, je Cherubinija prosil, naj mu posodi dežnik. »Nemogoče, moj dragi,« je odvrnil Cherubini, »saj je znano dejstvo, da se izposojeni dežniki ne vračajo več!« Izgovoril je, se udobno zleknil v vozu in v njem ponosno oddrdral.

VSAT DAN ENA

»Kaj sem se zarekel? Hotel sem namreč zavpiti: »Roke kvilku!...«
(»Guerin Mechinoc«)

Nenavadna gostišča

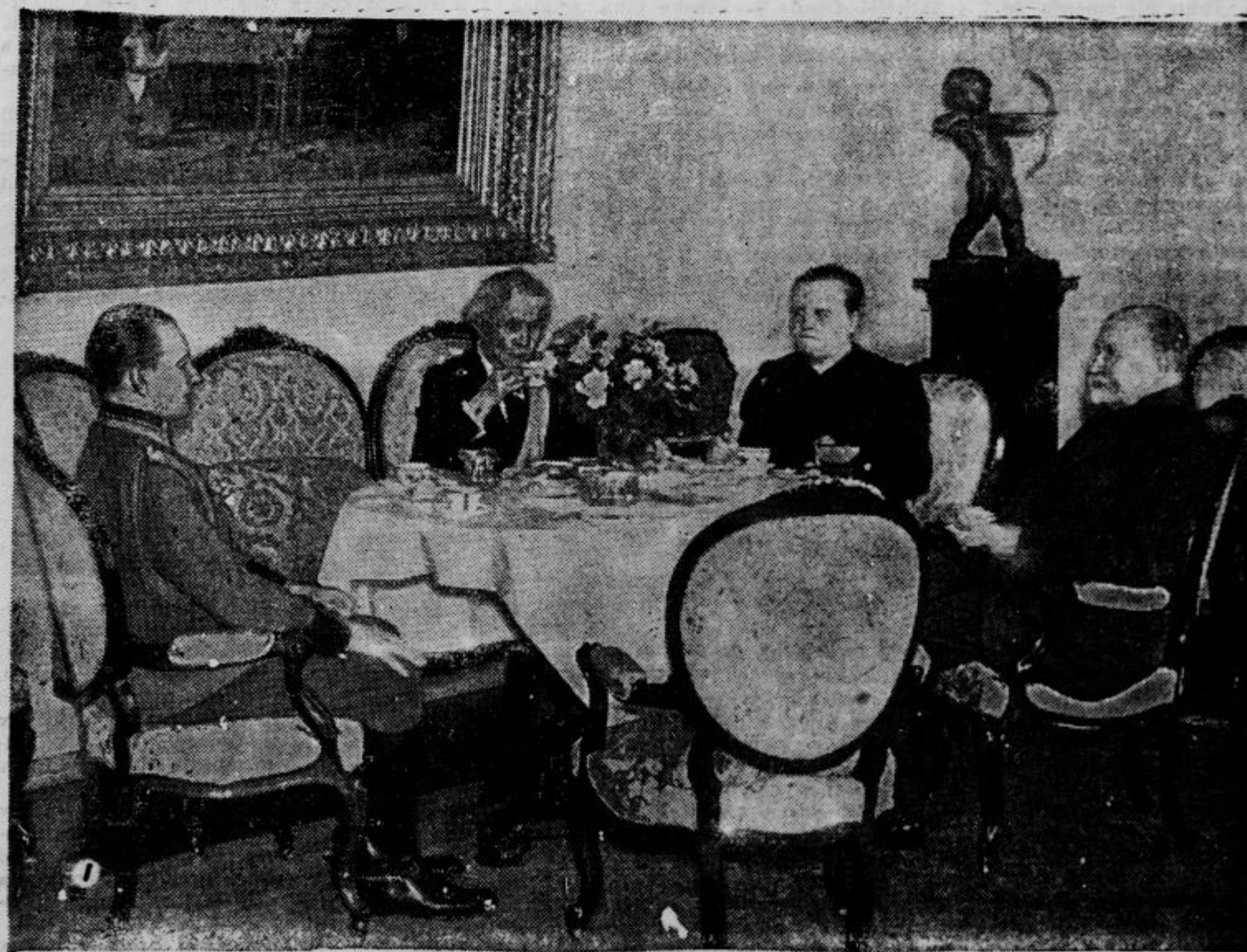
Hotel v drevesu ob cesti — Napoleon vratar, Lloyd George natak — Prenočišče za samotarje „Kanton št. 137“

V Chicagu so odprli pred kratkim zelo čuden hotel, ki daje svojim gostom posebno senzacijo: vse, kar dobe v roke, od kozarca do umivalnika, je postavljeno pod spremenljivo barvno svetlobo. To učinkuje, da je razveseljivo na dušo ter jamči za mirno spanje. Seveda je ta hotel razmeroma dražji od drugih.

Med Santa Cruz in San Joséjem v Kaliforniji imajo potniki samo eno možnost prenočevanja: hotel v drevesu. Gre za stan, ki je zgrajen na mamutskem drevesu, a deblo tega drevesa ima 23 m obsega. Ta edini hotel med obema mestoma ima sicer prostora le za malo ljudi, nudi jim pa dober vinski zrak.

Nasprotje tega primitivnega hotela je »hotel odličnikov« v New Yorku. Že ko stopiš vanj, doživiš veliko presenečenje. Gosta sprejme Napoleon I., ki ga vliudno in svečano vodi v garderobo. Plašč in klobuk mu sname Greta Garbo ter mu da zanj z dražestnim nasmehom garderobni čestek. Lloyd George v natakarskem fraku mu predloži jedilni list, med tem ko igra Franz Schubert na klavir in se čez nekaj časa prikaže stari predsednik Abraham Lincoln, da pozive za nadaljnje gostove želje. Lastnik tega hotela je moral dolgo iskati, preden je našel primerno podobne osebe, a posli mu gre do dobro. Američan se da pač rad varati in za takšno »zabavo« mu ni nič predrago. Napoleon I. zbujati tudi osebnogoste, če si tega žele.

New York pa je poskrbel tudi za tiste, ki si želijo samote. Tam imajo hotel, kjer gre vse avtomatično in kjer lahko tudi avtomatično prenočiš. Gosta ne sprejme nihče in si mora sam postreči. Na vratih je razvidno iz napisov, da-li so sobe proste, kolikšne so, kakšne ugodnosti imajo in koliko stanejo. V avtomat, ki je za to pripravljen, vržeš denar, vrata se sama

Prezident Finske v družinskem krogu

Državni prezident Finske Kyösti Kallio v krogu svoje družine pri kavi

»Jo, jo, kaj bo pa zdaj?«
(»Politiken«)

Vodniki in pomočniki telesnega življenja

V »Jutru« smo 15. t. m. pisali o jugoslovenskem rojaku profesorju Ružički, ki je letos doblil Nobelovo nagrado za kemijo. Nobelove nagrade so največje in najimenitnejše nagrade za kulturno delo. Ustanovil jih je švedski znanstvenik Alfred Nobel 1. 1895 iz svojega ogromnega premoženja, ki se mu je nabralo po zaslugi njegovih iznajdb, predvsem dinamita. Višina nagrad ni vedno enaka, giblje pa se v naši vrednosti med enim in dvema milijonom dinarjev.

Nagrada za kemijo je bila letos priznana hrvatskemu rojaku Ružički, profesorju na sloviti švicarski tehniški visoki šoli v Curihu. Prof. Ružička je mnogo koristil vidi s svojimi poizkusi in odkritji o delovanju umetnega spolnega hormona. Na mnoga vprašanja prinašamo nekaj podatkov o tem zanimivem predmetu.

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so bili nemški učenjaki pod vplivom slavne anatoma Virchowa točno dognali, da človek ni prav nič drugega kakor lepo sestavljen stroj, ki ga je treba s pijačo in jedjo mazati, pa teče lepo naprej. To zares komodno stališče bi menda še danes zavzemal svet, če bi se ne bil 1889. leta pri seji Biološkega društva v Parizu dvignil 72-letni učenjaki profesor Charles Brown-Sequard. Med strmenjem in sevanjem tudi zasmehovanjem dela poslušalcev je učenjak poročal, da je sam doživel po vbrizganju izvlečka iz živalske spolne žleze na lastnem telesu čudovit preobrat vse svoje narave, kakor da se je desetletja pomladil; ne le njegove telesne moči, da

Ponižen kopun s sakralnim grebenom

Isti kopun po uporabi umetnega spolnega hormona. Greben je enak petelinjema. Vse izraz kaže moško samozavest (Obe sliki nam je prijel dal v uporabo prof. Ružička iz Zürich)

so se okreple, temveč tudi duševno delo ga utrujalo ni več. Tek se mu je povrnil in vse telo je tako rekoč na novo snitveno.

Ta zgodovinski dogodek, ki so ga splošno smatrali nekateri za potegavščino, drugi pa za znamenje starostne bebavosti učenega starca, tvori važen mejnik v razvoju moderne vede o življenju (fiziologije). Že prej so drugi nekako slutili, da so v človeškem telesu neke na prvi vid zakrneli in menda celo nepotrebne žleze, ki pa vendar morajo kmeti svoj pomen. Tem slutnjem je delo Brown-Sequarda odprlo trdno podlago. Danes vemo, da ima živalsko kakor tudi človeško telo poleg žlez, ki izločajo svoje sokove vno nazven, (n. pr. žleze slinavke) tudi takšne žleze, ki izločajo svoje žleške naravnost v kri. Temo pojavu pravimo notranja izločavanja ali notranja sekrecija. Zaradi čudovitega vpliva teh žlezkov na delovanje živcev so jim vzdeli tudi naziv »tekočega živčnega sistema«.

Takšna žleza je vsa prepletena s najfinjšimi žilicami, ki odvajajo, kakor je pač potreba, te snovi s krvnim obtokom po vsem telesu. S krvjo potujejo te snovi, zato jim pravimo hormoni, kar bi se reklo po naše potroške, ker prenašajo novice o dogodkih v najoddaljenejših kotičkih telesa in dajejo tam svoja navodila za nadaljnje delovanje organov. Komaj za misel velika količina teh kemičnih potokov zadošča, da teče naše življenje v redu naprej, če pa izostanejo, pa se pojavijo smeđe — bolezn.

Cela vrsta je teh hormonov, ki se ne le po svoji sestavi, temveč posebno po svo-

jem delovanju ločijo drug od drugega. Med hormone spada tudi izloček spolne žleze, ki ga je s tako muko spravil na svet Butenandt, kakor smo se začeli čitati. Z večjim uspehom pridobivajo leto snov že leta iz živalskih spolnih žlez in jo uporabljajo v krepilne svrhe pri pojemačih moškosti. Kreno vsemu temu pa je postavil prof. dr. Ružička s svojimi poizkusi s umetnim moškim spolnim hormonom. Naši sliki nam prav nazorno izpričujejo čudoviti učinek raztopine umetnega spolnega hormona celo na sakralni kopunji greben. Neoporno je, da bodo prinašala zdravniška izkustva s tem sredstvom še marsikakšno presenečenje.

Nič manj zanimiva, kakor delovanje hormonov, je okolnost, da je ta umetni spolni hormon v prav ozkem sorodstvu s vitaminom D in s rastlinskimi avksini. O vitaminu D vemo, da ga je največ v ribjem olju kamor pride iz hrane rib polepovk, ki jo tvorijo pretežno drobnih račič, kateri pa se preživljajo s rastlinsko hrano. Kjer so temeljne osnove ali tako zvanj provitamini za poznejši vitamin, ki se tvori v živalskem telesu. Ta vitamin D dobivajo že več let tudi na umetni način in sicer tako, da obsejajo holesterin s ultravijoličnimi žarki. Holesterin pa je prav ista snov, iz katere delajo danes moški spolni hormon.

Že večkrat smo pisali o avksinih, pod čimer razumemo neke snovi, ki pospešujejo rastlinski rast in učinkujejo ugodno na količino pridelka ter sploh poženje v živalneji utrip ves rastlinski svet. Tudi naši kmetovalci so že v mnogih primerih preizkusili s odličnim uspehom na svojih poljih talosen preparat iz umetnega avksina, pri nas znanega pod imenom »fitodina«. Tudi za izdelovanje umetnih avksinov služi holesterin za osnovo.

Holesterin se nahaja v našem telesu, kjer ima nalogo, da uniči strupene snovi, ki so v krvi. Spada pa kemično k skupini sterinov. Če mu odhajemo 4C-atome in mu dodamo hidroksilsko skupino, dobimo črsovinske kisline, ki imajo nalogo, da topijo, v vodi sicer netopljive

Štiri tedne stari koruzni rastlini: prva brez fitodina, druga po vplivu fitodina ob sicer istih okolnostih

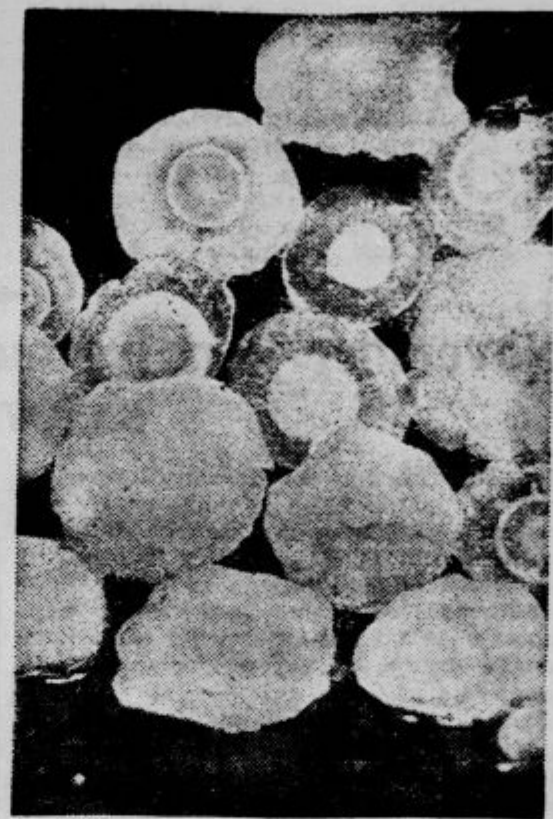
snovi, da jih more drevo varčati. Če pa odtrgamo holesterinu stransko verigo in pustimo oksidirati CH₃ skupino, dobimo peti, kisik vsebujoči benzolski prstan. To je sedaj umetni avksin za rastline. Če pa odhajemo holesterinu vseh 8C-atomov, pa imamo umetni moški spolni hormon.

Te kemične podatke smo navedli za tiste, ki poznajo zamotana pota višje kemije, ostalim pa se na omejenem prostoru vse to ne da primerno razložiti. Vidimo pa iz povedanega, kako je vse življenje na svetu tesno povezano drugo z drugimi, da kar ne more drugo brez drugega obstojati. Vidimo pa tudi, da je bistvo življenja vseh stvari isto, le oblike so drugačne.

dnovnega reda, kar se je zmanjšalo posrečilo dvoje odkritij. Če se hočemo proti kakršni koli stvari boriti, jo moramo dobro poznati v vseh njenih početkih. Do nedavnega smo imeli o postanku toče samo več slabših in boljših podmen. Sedaj pa vemo, kako toča nastane: to je prvo veliko spoznanje. Drugo se je temu prvemu kar hitro pridružilo: kako se moremo uspešno boriti proti toči.

Kako nastane toča

Razne vrste in oblike oblakov imajo v vremensoznanstvu svoja imena. Tako imenujemo oblake, v katerih nastaja toča cumulonimbus capillatus. To so ogromne oblačne mase, ki imajo obliko gradov ali celih gor. Nad temi oblaki masami leže drugi oblaki sloji perjaste ali vlaknaste zgradbe, ki sestojijo iz ledenih iglic, kar daje oblaku pogosto obliko gobe. Dotaja

Točina zrna v prerezu. In plasti je viden postopen nastanek zrna

plast točinega oblaka je motno mračna, ter se nahaja nekoliko sto metrov nad zemljo zgornja plast, je pa bolj svetla in doseže višino nekoliko kilometrov. Da nastane takšen oblak, je potrebna huda razlika temperature med prizemskimi sloji in v višini. Visoka toplota nad zemljo s višino naglo pada. Prizemski sloji morajo biti hudo nasičeni s vodno paro. To stanje povzroča naglo dvigovanje vročih prizemskih zračnih mas. To dvigovanje doseže običajno perjasti oblaki sloj. Zračne mase potegnejo s seboj v višino tudi vodno paro, ki se v njih nahaja. V večjih višinah se oprošča zrak zaradi nižje toplote vodene pare, ki se spremeni v oblak, ki dejansko ni nič drugega kakor zgoščena vodna para, to je drobne vodene kapljice. Ko se le-te dvignejo v višje sloje perjastih oblakov, kjer je toplota pod ničlo, zmrznejo v dotiku s ledenimi iglicami in se pretvorijo v ledena zrna. Ko ta padajo skozi oblačne mase, se prijemajo vodne kapljice in postajajo na ta način vedno večja. Ko se takšna zrna spustijo v nižje sloje oblakov, ne nadaljujejo poti proti zemlji, temveč se vračajo nazaj v višave pod vplivom vrtnčaste zračne struje, ki se je napravila zaradi hudih razlik v temperaturi nizkih in visokih oblakov. Ta vrtnčasta struja spet potegne ledena zrna v predele s nizko temperaturo, kjer spet zmrznejo na njih obsejene vodne kapljice. To padanje in vrtnčenje navzgor se godi vse do tlej, dokler točina zrna ne postanejo tako velika, da premagajo s svojo težo vrtnčaste struje od zemlje navzgor proti oblakom. Pri močnih vrtnčastih strujah prepotuje točina zrna po večkrat svojo pot pod oblake in nazaj in narasejo tako v cele ledene kepe. To so dognali vremensolovci tako, da so se dvignili z letali v te oblake prav tedaj, ko je nastajala toča. Zanimivo je, da je imel tudi preprosti kmet, tisoletja po vezan za naravnimi pojavi, o nastanku toče prav tem dognanjem ustrežajoče naziranje, saj so znane rečenice kakor: točo presipljejo, točo meljejo in slično za tisti značilni sum, ki ga povzročajo točina zrna, ko jih nosijo zračni vrtnici v višavo in ko zrna zopet padajo nazaj. Tedaj po kmečkem izreku v megli vre in se vsi s strahom ozirajo v težke oblake, kedaj in kod bi zaplesal ledeni ples.

Borba proti toči

Kakor smo iz zgornjega spoznali, so glavni vzroki za nastanek toče v stvarjanju vrtnčastih zračnih struj v oblakih. Potemtakem bi se dala toča preprečiti na ta način, da bi razdrili takšne zračne vrtnice in preprečili tvorbo dežnih kapljic prej, nego se pretvorijo v točo. To se da doseči s močnimi eksplozijami v notranjosti oblaka. Zaradi eksplozije vzvalovijo zračne mase in se tako prekinajo vrtnčasti lijkji. Poleg tega učinka ima eksplozija tudi to posledico, morda še važnejšo, da se zaradi pretresa zračnih mas vodene kapljice spajajo v večje kaplje, ki so že toliko težke, da prevladajo zračni odpor in padajo kod dež na zemljo. Za proizvajanje teh eksplozij se lahko uporabljajo topovi, rakete in bombe, ki jih mečejo letala na oblake. Uspeh borbe proti toči pa je odvisen od načina njihove uporabe. Eksplozija mora nastati v oblaku samem, pri tem pa je treba paziti na pravi čas za streljanje. Če se strelja prezgodaj, gredo izstrelki za prazen nič v izgubo, prepozno streljanje pa ne prepreči toče.

Nekatere države imajo že organizirano borbo proti toči. Na Francoskem se naprimer to izvaja že več let. Čeprav ta borba doslej ni bila tako organizirana kakor bi bilo treba je vendar rodila lepe uspehe. Neki opazovalec opisuje ta način obrambe proti toči: »Črni oblaki so postajali po bombardiranju svetlejši in so se razvlekli. Padale so debele dežne kaplje in debela na pol strnjena točina zrna, ki so se pa takoj raztopila in niso povzročila nobene škode. Zgodilo se je celo, da je pri tej borbi med dežjem snežilo v velikih kosmih. Predeli, ki niso bili zaščiteni s streljanjem so bili opustošeni.«

Najnovejši so uspehi borbe proti toči v Franciji, kjer jih je izvedel letalski podpolkovnik Rebi v letih 1936 in 1937. Pokazal se je popoln uspeh. Učinek njegovih borb s točo je sledeči: 1936. leta je napadel v okolihu Maršau 10 neviht in ni niti

eno zrno toče prodrlo linije njegove obrambe. V letu 1937 je bila ta njegova borba razširjena na cel departament Rhone. Učinki te borbe so bili prav tako odlični. Od 36 neviht, ki so jih zapazili od maja do konca septembra, jih je 14 nosilo s seboj točo. Rebi je vsako napadel in ne eno zrno toče ni padlo na zaščiteni okraj. 1937. leta so prvič uporabili letalo za bombardiranje točonosnih oblakov. Letalo se spušta nad točonosni oblak, v katerega spušta bombe, ki se med letom brez udarca razpočijo. Letalo tudi ugotavlja, če so oblaki zares točonosni.

Na osnovi mišljenja posebne strokovne komisije, ki je proučevala sredstva za borbo proti toči in ajene uspehe, je prefekt rhonskega departamenta odredil, da so nabavili iz vsake okraje za obrambo vinogradov in drugih kultur pred točo potrebna letala in bombe, ki avtomatično eksplodirajo med padcem.

Ta dejstva so tako izpodbudna, da moramo danes že trditi, da ni več daloč čas, ko bo mogoče povsem odpraviti točo in tako res ne bo več potrebno zavarovanje proti njej. Prav bodo imeli tedaj vsi nasprotniki tega zavarovanja, češ, vidite, pa smo le zmajali. Moderna organizacija borbe proti toči potrebuje seveda precej denarja. Če pa to vso primerjamo s škodo, ki jo povzroči toča, potem vidimo, da izdatek za to borbo ni v nikakršnem razmerju s njegovo koristnostjo. Prav posebno se spleča borba proti toči v takšnih krajih, kjer so gojijo kulture visoke vrednosti: vinogradi, sadovnjaki, hmeljniki in slično. Borbo bi bilo pri nas organizirati s pomočjo naše vojske na sadružni podlagi. Prav

vzpodbudno bi bilo, če bi se oprijeli te naloge najprej naši hmeljarji, ki še imajo svojo lepo združeno organizacijo in tudi potrebna denarna sredstva. Pa ne le to, tudi terenske razmere Savinjske doline so prikladne za organiziranje takšne borbe, ker že imajo letališče pri Levcu, odkoder bi moglo nekaj letal povsem obvladati ves savinjski hmeljski okoliš.

Raketa v boju sprot točo. Učinek eksplozije ni dovolj močan.

Razstava likovnih umetnic

Razstavnih paviljon pod tivočijem so tokrat napolnile s svojimi deli same ženske. Razstava kaže, da so se ženske s veseljem lotile slikarstva. Udeležence, ki jih ne veže nobena klubska skupnost, je zbrala za to priliko slikarica Bana Remčeva in k slovenskim tovarišicam povabila hrvatski in srbsko slikarico, verjetno s namenom, da tako ustvari realnejši pogled na stanje naše ženske likovne umetnosti.

Med devetimi domačimi likovnicami so tri iz starejših generacij: Henrika in Avgusta Šantel ter Anica Sodnak-Zupanec. Vse tri ustajane v svojem znanju, popolne v svojih tehnikah, ki so odraz še zdaleč premaganega boja za lastni izrazom. V primeri s temi so vse ostale, vsaj kar se

Jela Trnkoecy: Lastna podoba

oblikovalnih sposobnosti tiče, močno začetniške. Nove šole posvečajo na žalost vse premalo pozornosti tehničnim dognanostim likovnega izražanja, brez katerega mora propasti še tako lepa slikarska misel. Prispevka: kako naj nam pisatelj posreduje svoje misli, če ni pismen, glasbenik če ne pozna not? Dela imenovanih treh slikaric to pot tudi ne predstavljajo najizbranejša dela njihove umetnosti, vendar značijo na razstavi tisto, čeprav stavejo smer slikarstva, ki mu je bila podlaga solidno tehnično poznavanje slikarskega rokodelstva in sposobnost vestnega študija motiva.

Da, prav kar se vestnega študija, opazovanja predmeta tiče, ostalim nedostaja potrpežljivosti, moči. Skoro vse slike so zgrajene na rokoc, bi dejal tjavdan, brez reševanja problemov, ki so tudi v likovni umetnosti tako določni kakor v kateri koli drugi. Z druge strani pa se nekatere lotevajo kompozicije, ki jim niso doreale. Figuralna kompozicija je za Maro Kralj vse pretežka naloga. Kakor kaže v nekaterih drugih podobah, predvsem v portretih mnogo smisla za barvo in se približuje kar čistemu slikarskemu izražanju, ji nudi še samo kompoziranje obraza v prostor dovolj težke probleme. Gorenjec št. 15. je podoba starega moža, sicer nekam pripovedno podana, a dobro opazovana. Prav šoleto nazorno slikano ozadje pa razdvaja vsakršno enotnost prostora in kompozicije. Podoba hčerte je toliko boljše delo, ker učičuje tudi prostornost in ima poleg tega še mnogo barvne zanimivosti.

Elda Piščance je pričela uporabljati ne navadno grobo platno, ki zaradi svoje strukture zahteva svojstveno tehniko prav debelih slojev barv. Pri njenem tankem načinu struktura platna le moti in tudi noben subtilnejši ton ne pride do izraza. Prav zato so vsa njena večja platna brez sleherne moči, so vodena, prazna. Koliko

Mara Kralj: Moja hčerka

več slikarske štimunge, slikovitosti je v Pokrajini št. 621, ki se kljub malim izmeri odlično odraža od drugih del.

Bana Remčeva je postala mnogo umirjenjša. Njene pokrajine kažejo ubrane tone, zgrajene na opazovanju. Saj je tudi v slikarstvu mogoče transportirati sliko kakor v gladi, treba pa je pri tem ohraniti enotnost vizije. Kdor je vezan na naravo, ji ne sme delati sile, spoznanje, ki je postalo tudi Remčevi koristno. »Pod Golovcem« je njeno odlično delo, pokrajina polna jesenskega osrčja. Brez škode pa bi smela s palete izpusti kričava rdeča barva, ki jo ponekod (Mojsstrana) uporablja čisto, brez vsakršnih odtenkov. Prav s takimi toni ubija mnogo harmonične slikovitosti in zračne perspektive. Treba se je podrediti zakonom narave, udišiti prevlečko mladostno samovoljnost pa je s manjšimi sredstvi možno doseči: več slikovitosti kakor s še tako bahavo razpisnostjo kričavih barv.

Jela Trnkoecy kaže ponekod prav močn pogum, kakor a. pr. v sliki št. 73, posebno pa v lastni podobi št. 81, ko stoji s malimi barvnimi sredstvi podprti s široko tehniko izraziti najbistvenejše, najnujnejše kolikor se zadošča za prikaz upodobljenca. So v njenih delih še začetniške pomanjkljivosti, ko se omahljiva bori med celoto in podrobnostmi, nesigurnost, zaradi katere trpi plastika nekaterih del. Pokrajina »Ljubljanka« jo kaže za dobro koristno, kadar se more sproščena risarskih težav vse bolj pečati v barvnim prikazom.

Mira Fregolt ima zanimive slike na steklo, s katerimi odziva način naših starih kmetijskih slikarjev. Pri tem prav nič ne moti površnost, s kakršno so poznani ti im-provizirani verski motivi, št. 73-78. Pri večjih formatih pa se ta način ne odnese. Tu niso več ljudje, temveč bolj testena gibanja, ki jim manjka človeške statike. To so podobe, prevlečke za steklo, za steklo pa je na njih vse premalo. Kričev pot št. 2. je kljub temu barvno zanimiva, dobra slika, ki bi ob popolnejši oblikovalni moči bila odlična. Njeno odlično tihotitje št. 68 je med najuspešnejši deli na razstavi.

Dana Fajnik edina razstavljajo plastiko. V srednji dvorani ima dovolj impozanten relief šene pod drevesom, arhitektonsko pla-

Henrika Šantel: Tihotitje

stifno, dobro v kompozicijski zasnovi in tehnični izpeljavi, ki bi kljub nekaterim anatomskim spodrsljavam zaslužila mesto na javni zgradbi. Slabša mačka pa v resnici ne zasluži orednjega reprezentančnega mesta. Kot motiv bi bila morda na mestu v otroškem igrišču, kot plastika ne predstavlja kdo ve kaj. Zamorka s otrokom je keramična, tehnično tako dobro, ko le kateri importirani tuji keramični kičev.

Milica Bebević iz Beograda ima lastno podobo s prav odlično slikano glavo. Tihotitje bi dobro rabilo kot predloga za gobelin ali kaj podobnega, slikarstvo je zgrajeno in ne pretega pretenzij štacnarskega izveška.

Božena Vilhar Ružić s Sušaka ima impresionistično podano sliko Sušak št. 10. In prav tako dobro Cvetje št. 5 ter akvarela Sušak in Motiv iz Trogira. Obe prekaša Štefa Pazić iz Zagreba s svojo barvno skalo toplih tonov v načinu nemških slikarjev zadnjih desetletij prejšnjega stoletja. Kljub omejenosti tonov dosega močne barvne efekte, ki nikdar ne silijo iz okvira. Retuširani lak, s katerim prevleče oltarne slike je sredstvo, ki se ga poslužujejo ličarji. Tudi ne dovoljuje nemoten ogled slike. Kakor v oltih, kaže Pazićeva tudi v akvarelih isto ubranost tonov, značilnih za njeno barvno dožemanje. Risbe pa niso take, da bi krasile njene najlepše grafične ali risarske odlike.

A. Škodlar

Z bombami zoper točo

Zavarovanje proti toči ni več potrebno — Kako nastane toča — Zanimiva dognanja francoskega podpolkovnika Rebija

Točonosni gradnosni oblak

Sedajle pred božičem je prav zares zavarovanje zoper točo nepotrebna briga, mi bo potrdil čitatelj, ki bo morda celo nevoljno odrazil od sebe časopis, češ, to vprašanje pa sedaj zares ni pereče. Počasi, prijatelji! Nam se pa zdi, da je prav sedaj primeren čas, da se razpravlja o tako važnem vprašanju, ki je zlasti za našo banovino važnejše kakor mnoga druga razkrišana pereča vprašanja. Koliko škode prizadene vsako leto to ledeno grozde, ne le prizadetemu kmetu, ki ga pahne v naj-

večje pomanjkanje temveč ima škodo pri tem vse naše narodno gospodarstvo. Doslej smo vsako leto dvigali glas in zahtevali naj se uvede slično kakor že v starih ostalih banovinah tudi pri nas obvezno zavarovanje zoper točo na osnovi prispevka k zemljiškemu davku. Toda po toči je zvoniti prepozno, so bili mnenja tisti, od katerih smo terjali ta važen ukrep za korist naše banovine, in so lepo odlagali pozimi razprave o tem. Sedaj pa se zdi, da bomo lahko kar lepo postavili to vprašanje z

"JUTROVA" POSVETOVALNICA

Davčna

L. P. — O. — Davčna uprava vam proti s denarno globo 2000 din, ker se ji branite na njeno zahtevo predložiti poslovne knjige. Vprašujete nas, ali in kdaj je davčna uprava upravičena, zahtevati vpogled v poslovne knjige in izreči denarno kazen, ako se davčni zavezanec njeni zahtevi protivi. V vašem primeru gre za ugotovitev opravljenega prometa. — Ako smatra davčna uprava za potrebno, opravi radi ugotovitve prometa vse potrebne polizvedbe ter sme vpogledati po potrebi tudi poslovne knjige, fakture, korespondenco, zaključna pisma, obračune in vse ostale listine, ki se nanašajo na promet. Podjetje, ki vpogleda v knjige ne dvoli, da se kaznuje v denarju od din 1000 do din 10.000. To kazen izreka pristojna davčna uprava, je pa zoper njeno razsodbo dopustna pritožba v 15 dneh pristojno finančno direkcijo. Če poda podjetje, ki je prodajalo blago neposredno porabniku, negativno izjavo ali če poda nesmiselno izjavo glede opravljenega prometa ali če ne da pojasnil, ki jih davčno oblastvo od njega zahteva, ali ne dovoli vpogleda v knjige in račune odmeri davčna uprav davek po podatkih, s katerimi sama razpolaga, sočasno pa uvede, če so podani elementi davčnega kaznivga dejanja tudi davčno-kazensko preiskavo.

F. K. P. — Lanskoletje je našel organ finančne kontrole prilikom hišne preiskave v vaši pisalni mizi neizgane igralne karte, vsled česar vam je bila v smislu pripombe I. k tar. post. 236 taks. tarife namolena petkratna taksa kazen. Sedaj zahtevajo od Vas plačilo te takse, ki je postala med tem časom pravomočna. Vprašujete nas, ako ste vkljub izdanemu ukazu o amnestiji dolžni plačati to kazo. — Na žalost vam moramo odgovoriti, da ukaz o amnestiji, ki ga je izdala Cvetkovičeva vlada nanaša samo na monopolne kazni in da v njem kazen v smislu zakona o takсах in pristojbinah niso obsežene.

F. P. — K. — Iz Vašega obsežnega pisma povzamemo, da gre za knjigo vnosa in iznosa alkoholnih pijač. To knjigo si mora nabaviti vsak točilec alkoholnih pijač na debelo. Biti mora paginirana, parafirana in ooverovljena od pristojnega oddelka finančne kontrole. Ko se vpišujejo vanje alkoholne pijače, je treba vplati v ustrezne razpredelke količino in vrsto vnese alkoholne pijače in jakost v hektoliterskih stopnjah, tovrstni list ali sprevodnico pa je priložiti knjigi. Takisto se mora v to knjigo vplati kupčev priimek, njega ime, poklic in stanovanjske, vrsta in količina prodane in iznesene alkoholne pijače in jakost v hektoliterskih stopnjah. Kupčev prejemno poročilo ali tovrstno listino — če se odpremlja pijača po železnici, po pošti ali s pomočjo kakšnega drugega prevoznega sredstva — pa se morata priložiti knjigi. Knjiga se zaključuje mesečno, lahko pa tudi prej, če se vrši kontrola. Knjigo je treba hraniti pet let. (Cl. 22. pravilnika za izvrševanje določb tar. post. 62. taks. zak.).

I. T. — Lj. — Zvedeti bi želeli, koliko znaša skupni davek na poslovni promet od šprita, ki je potreben za izdelovanje kisa. — Skupni davek od takšnega kisa znaša 8,5%, stopnja za izenačenje pri uvozu pa je določena s 12,5%. Pripominjamo, da odobrava stopnja za izenačenje pri uvozu samo finančna direkcija in da je drugače treba plačati tudi za spirit za izdelovanje kisa skupni prometni davek, ki je sicer določen za alkohol-spirit (od škrobnih snovi in melase 25 odnosno 30% tar. št. 135.).

P. R. — S. L. — Na vaše pismo vam sporočamo, da znaša taksa za gradbeno dovoljenje za gradnjo vaših zgradb z več kot enim nadstropjem 30 din (tar. post. 259. taks. zak.).

T. K. — P. — Banovinska davščina za plesne prireditve, podaljšanje policijske ure znaša in sicer za vsako plesno prireditev v vašem kraju 100 din, za podaljšanje policijske ure pa 50 din. Za podaljšanje policijske ure čez 12. uro se plača dvojna taksa. Vendar pa se ta taksa ne pobira, če je že plačana taksa za plesno prireditev, ki pa ne sme trajati preko 2. ure.

A. P. — L. — Spustili ste se v civilno pravdo in bi želeli zvedeti, na kakšen način bo sodišče za vaš primer ugotovilo vrednost spornega predmeta. Gre za posebno dajatev Vašega sina na osnovi izročilne pogodbe. — Na to vprašanje nam je težko točno odgovoriti, ker ne navajate svoje starostne dobe. Smatramo pa, da ste stari vsaj 42 nad 55 let. V smislu § 10. zak. o sodnih taksah se ugotovi vrednost spornega predmeta po starosti osebe in sicer, če je oseba nad 55 do 65 let, z 8 in polkratnim zneskom, če je oseba stara nad 65 do 75 let, s petkratnim, če je oseba nad 75 do 80 let, s trikratnim, če pa je oseba stara nad 80 let, z dvakratnim zneskom letne koristi ali storitve.

Pravna

R. P. P. — Že več let ste zaposleni v delavnici državnih železnic, vendar še niste nastavljeni. Ker ste bili tri tedne na orožnih vajah, vam niso izplačali mezde niti ni dobila Vaša rodbina za ta čas kakše podpore. — Pravice iz Vašega službenega razmerja so ustanovljene s pravilnikom o pomožnem osebju državnih prometnih ustanov v resoru ministrstva za promet, ki je bil izdan 14. 8. 1930. Glasom tega pravilnika pripada delavcem teh ustanov, ako so oženjeni, po dveh letih neprekinjenega dela pri državi prometni ustanovi ¼ dneve plače, toda le če so vpoklicani v vojaško službo za časa mobilizacije ali vojne. Poziv na orožne vaje ne bo smatrali kot poziv na mobilizacijo in vam svetujemo, da potom Vaše ustanove dosežete tolačenje tega določila pravilnika pri nadrejenem ministrstvu. Uslužbenecem, ki spadajo pod določila obrtnega zakona pa pripada ob polklicu na orožne vaje pravica do denarnih prejemkov za čas 4 tednov, ako je službeno razmerje trajalo nepretrgoma leto dni in ako za ta čas niso prešli od države ustreznih odškodnin. Rodbini vpoklicanih v vojaško službo pa pripada podpora šele po tozadevnem uredbi, ki je pa stopila v veljavo šele na dan 4. oktobra 1939.

Vdovca. — Predno se je vaš mož smrtno ponesrečil, je naročil pri odvniku vložit zasebne tožbe. Ali ste tudi vi odgovorni za stroške, ki jih sedaj terjajo od Vas odvtnik. — Če niste dali odvtniku pooblastila ali naročila, nikakor niste odgovorni niti obvezani plačati sedaj izterjevalnih njegovih stroškov. Ker ste po moževi smrti odvtniku takoj naložili, da naj v dotični moževi stvari ne postuje dalje, ne bo mogel odvtnik zahtevati plačila stroškov niti iz moževe zapuščine. Menimo, da je bil s

prejetim predumom za delo popolnoma plačan, saj dotične tožbe ni niti še vložil. **J. S. G. —** Že leta 1934 ste predali odvtniku ureditev poravnave s vašim dolžnikom in Vas tekom 5 let ni opominjal na plačilo kakih stroškov, sedaj pa zahteva od Vas precejšnjo vsoto. — Ako tekom treh let niste dobili od odvtnika nikakega opomina niti mu niste priznali njegove terjatve, je odvtnikova terjatev že zastarela. V morebitni pravdi pa morate izrečno ugovarjati to, ker sodišča niso dolžna paziti na tako okolnost po svoji službeni dolžnosti.

A. R. Rožna dolina. — Upnik Vas je javno terjati, zato ste mnenja, da mu ni treba plačati dolžnega zneska. — Obveznost plačila dolžnega zneska nikakor niste oproščeni, čeprav Vas je dotični trgovec javno terjati Ako Vas je pri tem morda razžalil, ga imate pravico tožiti radi žalje časti. Svetujemo vam, da dolžni znesek izpod din 100 plačate trgovčevemu zastopniku, ker si le v tem prihranite še nadaljnje stroške, ki bi vam gotovo narasli, ako bi odvtnik zoper Vas vložil tožbo. Na vaš dopis z dne 10. t. m. smo vam odgovorili že 13. t. m., pa nam je pošta vrnila pismo z opombo »Nepoznano«.

V. P. L. — Med potjo, ko se je peljal Vas znanec z vozom na postajo, ko je bil vpoklican k vojakom, se mu je zgodila nesreča. Prevrtl se je voz in ga močno poškodoval. Od koga bi mogel zahtevati kakšno odškodnino. — Poškodovanec bo mogel zahtevati odškodnino le od dotičnika, ki mu je škodo prizadejal. Morda bo v vašem primeru dotični neprevidni voznik. Če bo mogel poškodovanec dokazati vozniku krivdo, t. j. hudobni namen ali pa malomarnost pri vožnji, bo mogel zahtevati od njega povračilo škode. Ako je škoda povzročena iz hudobnega namena ali iz očitne malomarnosti, je poškodovanec upravičen zahtevati polno zadoščenje t. j. tudi odškodnino sicer pa le pravo odškodnino. Če je pa poškodovanec pridobil poškodbo le iz zolega naključja, bo pa moral sam utrditi vso škodo.

P. F. J. — Nekaj vrtnoštevam vam dolguje 700 din na hrani še iz leta 1931. Zadržati leta ga niste terjali, pa vračunajte, če bi mogli dolg izterjati sodnim putem. — Po zakonu zastarajo v treh letih terjatve za prejem na hrano, nego in tudi zdravljenje po osebah, ki se s tem bavijo. V primeru, da ste se pečali s prevzemom ljudi na hrano, je Vaša terjatev torej že zastarala in to ne boste mogli pridom uveljaviti potom tožbi pri sodišču.

Zdravniška

P. S. Kragujevac. — Kadar vzamemo zlomljeni ud iz mavca, so sklepi skoro vedno več ali manj trdi. Da se ponovno razbija, je potrebno takoj pričeti z odgovarjajočo telovadbo. V vašem primeru ste ta ugodni čas že zamudili. Dvomim torej, da bi se stanje kljub telovadbi še popravilo. Z opisano žarnico lahko obsevate, vendar ne pričakujte kakšnega posebnega efekta. Nadalje priporočam navadno domačo hrano, posebno sočvirje in sadje. Ostali pojavi, ki jih opisujete, gredo na račun visokih let. Potrebno bi bilo tudi izmeriti krvni pritisk. Obrnite se tedaj na vašega zdravnika!

A. B. v C. — Nad levim ušesom opažate že dalj časa neke rdeče pikice. Omenjeno mesto vas močno srbi. Lasje ne izpadajo. — Na daljavo je težko reči, da li gre za vnetje lasnih mešičkov, ali so vzrok neke vrste glivice. Iz tega razloga tudi ne morem svetovati niti ene, niti druge zdravilo, ki ga omenjate. Priporočam, da se obrnete na dermatologa.

Madelra. — Pred 9 leti ste padli na glavo. Večkrat imate vrtoglavico in nekako težo v glavi. Nadaljnja posledica padca je nepravilna konfiguracija lobanje nad desnim ušesom. — Težave, ki jih opisujete, so skoro običajne po vsaki poškodbi lobanje. Bodite veseli, da nimate hujših posledic n. pr. neke vrste padavice. V kozmetičnem pogledu dvomim, da bi se dalo kaj ukreniti. Poleg osebnega pregleda pri zdravniku bo odločila rentgenska slika lobanje.

Isti. — Ako naprezate oči, se vam napravi na robovih vek mali čir. — V tem primeru gre za infekcijo vek pa tudi očesne veznice. Obrnite se morate na zdravnika, da vam predpiše odgovarjajočo zdravila.

I. K. — Po mojem mnenju ste ravnali zelo nepremišljeno, ko ste se poročili. Eden izmed glavnih stebrov zakona je, poleg odgovarjajoče materialne plati, zdravje. Pri vas igrajo glavno vlogo živci, ki so precej razvržani in ti so tudi vzrok vašega položaja, ki je res malo neroden. Svetujem, da gresta oba k zdravniku, da vaju pouči. Verjetno je malo krivde tudi na drugi strani. Upam, da se bo dalo vašemu nedostatku kmalu odpraviti.

V. K. — 52 let ste stari. Nahajate se v meni. Radi oslabele živce in sklepnega revmatizma ste se letos zdravili v Laškem. Spite sedaj malo bolje, vendar se še ne počutite mnogo bolje. Imate bolečine v sklepih. Gležnji vam včasih otečejo. Vsa napora vas utrudijo. — Dasi se nahajate v dobri meni, vendar ne gredo vse vaše težave na rovaš živcev. Izven vsakega dvoma je, da bolujete na kroničnem sklepnem revmatizmu. Vzrok temu je pogosto kronično vnetje mandljev, pa tudi gnojni zob. Ravnotako sklepam, da nimate oslabelosti srca, ker vam oteka noge. Nadaljujte z dosedanjim kopalniškim zdravljenjem revme. Potreben pa je tudi točen pregled mandljev, zob in srca.

Murska Sobota 333. — Obrnite se na zdravnika privatno, da vam pojasni in odgovori na vaše vprašanje.

L. G. — Vedno imate izpuščaje po hrbtu, ki se vam gnoje. — Imate gnojno vnetje kože. Vzrok je mogoče v volnenem perilu. Glede recepta se obrnite na zdravnika.

A. B. — 32 let ste stari. Menstruacija je v redu. Imate bole perilo. Na podlagi preiskave krvi so ugotovili, da niste slabokrvni. Pač pa je sedimentacija povišana. — Ako je preiskava krvi ugotovila, da niste slabokrvni, potem gre verjetno za vnetje. To je treba seveda zdraviti. Pojdite k vašemu zdravniku.

Zlma 3. — 54 let ste stari. Zadržate mesece imate močne bolečine v stopalu noge. — Domnevam, da imate ploske noge. Pojdite k zdravniku, da vam predpiše odgovarjajoče vložke. Tudi glede lišaja se morate obrniti na zdravnika, ker ne prinašam na tem mestu receptov.

Ista. — V blatu vaše hčerkice opažate bele kosmiče kot rezance. — Vaša domneva, da gre za trakuulo, je pravilna. Pojdite k zdravniku, ali pa v bolnico.

Kmetijska

Presaditev trte

F. L. Lj. — Vprašujete, kdaj naj presadite trto, ali zdaj jeseni, ali naj počakate pomladi. Trto lahko presadite tudi jeseni, vendar vam bolj priporočamo to delo za spomlad, februarja ali marca ko se zemlja že dovolj ogreje. Pri presajanju morate obrezati korenine, glavno in stranske, rosne koreninice pa popolnoma odstranite. Spodnji del trte pomočite v zmes kravjaka, ilovice in vode, nato pa jo posadite v pokončnem položaju in sicer tako, da bo v zemlji do iste višine kot je bila na prejšnjem mestu.

Pitanje puranov

S. K. Zgb. — Zanima vas, kako se pitažo purani in kako dolgo. Kakšno vrednost imajo orehi za pitažo?

Pitanje puranov traja kake 4—5 tednov in je precej različno. Pri nas je navada, da se purani pitažo s surovo ali kuhano koruzo, s čimer se dosežejo slabi uspehi. Neekonomičen način pitažja je tudi s celimi orehi. Purji želodec je sicer dober mlin, toda pomislite, koliko energije mora žival porabiti, da zmene trde lupine, ki so neuporabne. Pa tudi orehovo olje ne vpliva najbolj na purjo mast in meso. Če želite pitiati s orehi, jih prej očistite. Boljše pa je za pitažo puranov rano zrnje. V začetku pitažja se daje zrnje (pšenica, ječmen, oves, ali kaj sličnega), nato pa dajate vlažno zmes ječmenove, ajdove in ovsene moke, (po možnosti vzemite mesto vode mleko). Dobro je, da se pure preko dneva pasejo, jutraj in zvečer pa jih napajate z omenjeno mlečno kašo, kateri dodajte tudi zmeltega prosa. Kjer je pitažje zelo intenzivno, dodajte tej kaši še masla in sicer 20-30 g na žival dnevno.

Telica, konj, prašič

A. B. C. — Vaša vprašanja so tako težka narave, da se ne boste mogli zadovoljiti niti z najizbrnejšim odgovorom. Lepa, razvita, 16 mesečna telica tudi po tretji zaskoditvi ni ostala breja. — Nešteto je vzrokov, ki preprečijo oploditev, pravi vzroke se lahko dožene po temeljitem preiskanju živali. So tudi sredstva, zdravila, oz. dražila za to, toda to dobiti le na veterinarski recept. Konju gnije meso pod kopitom. Nekateri zdravijo to tako, da s razbeljenim železom izgrajajo rano, vendar je postopek riskiran.

Prašič, ki ste ga prodali, je po štirih dneh pri kupcu poginil za rdečico. Prašič, ki so ostali doma, so pa zdravi. Kako bo z odškodnino, ki jo zahteva kupec? Težko je reči, kje je nastala okužba, kajti veliko svinj nosi v sebi bacile rdečice, ne da bi bolezen nastopila, pojavi se lahko, če pride prašič v nečist svinjak, na pomanjljivo hrano i. t. d. Dokaz, da prašič ni zbolel pri vas, so vaši zdravi prašiči. Svetujemo vam, da se o vseh teh vprašanjih nujno posvetujete z veterinarjem. Škoda, ki jo lahko trpite, bo neprimerno večja, kot pa stroški za tak posvet.

Ječmenov slad

M. F. St. Lj. — Pravite, da boste pričeli krmiti krave z ječmenovimi klicami, ki vam jih nudijo v bližnji pivovarni. Ni vam znano, koliko so klice vredne in v kakšni množini bi jih polagali.

Ječmenov slad ali klice, kakor jim pravite, so prav dobra in izdatna hrana za molzno živino. Paziti morate le, da so sveže in nepokvarjene, sicer so prejšle škodljive, kot koristne. Dober slad je svetle barve, rahle suhe sestave, s prijetnim vonjem. Temno sive klice so malo vredne in mnogokrat zdravju živine nevarne. Take slad se dobi iz preveč sušenega ječmena. Če se imate take klice, potem jih dajte v manjši množini, od ¼ kg na glavo. Dobrejša slada daste lahko 1,5 kg na glavo. Majši živini v starosti do 1 leta zadostuje 1 kg dnevno. Živini za pitažje jih daste lahko tudi 3 kg dnevno.

Pred polaganjem se priporoča slad ovlažiti, odnosno popariti z vročo vodo. Mladi živini dajte bolj suhega.

Ječmenov slad mora biti svež, shranjen na suhem in tlačenem mestu. Pazite dalje, da so klice čiste, brez primesi raznih tovarniških odpadkov in smeti.

Stari slad je za govedo težko prebaven, pokvarjen pa zdravju škodljiv.

ŠAH

Nedeljski pokalni brzoturnir za moštveno prvenstvo Slovenske šahovske zveze je dobro uspel. Izmed klubov izven Ljubljane je bil zastopan sicer samo Celjski š. k. toda Ljubljana je postavila 9 moštev tako da je pri prireditelju sodelovalo lepo število 80 igralcev. Tekme so potekle v vzornem redu. Končni rezultat je na slednji: 1. Centralni š. k. I. 66 točk (iz 72 možnih), 2. Ljubljanski š. k. I. 60½, 3. S. k. Triglav 45, 4. Lj. š. k. II. 44, 5. Celjski š. k. 42, 6. Centr. š. k. II. 35, 7. Železničarski š. k. 26, 8. Centr. š. k. III. 16½, 9. S. k. Korotan 13½, 10. Lj. š. k. III. 11½. — Kakor je razvidno že iz rezultata, se je borba za zmago vršila samo med prvima dvema. Dosedanji stalinik prvak Ljubljanski š. k. je bil nekoliko handicapiran, ker je moral nastopiti brez nadmojstra M. Vidmarja ml., pa je Centralni š. k. prevzel takoj od začetka vodstvo, dobil vse matče — tudi proti Lj. š. k. u I. s 6:2 ter nekoliko presenetljivo, toda popolnoma zaslužen zmagal z visokim procentom 92%. Moštvo zmagovalca je bilo sestavljeno takole: 1. Šorli, 2. Puc, 3. prof. Derovšek, 4. Šiška, 5. Furlani, 6. Požar, 7. Hren, 8. Kumelj. Štirje izmed njih, namreč Puc, prof. Derovšek, Furlani in Kumelj so dosegli na svojih deskah po 100%. — Za novi Centralni š. k. pomeni zmaga na turnirju velik uspeh in kaže tudi, da je dobil Ljubljanski š. k. v njem nad vse resnega, ravnopravnega tekmeča.

Iz Buenos Airesa poročajo, da se je posrečilo zagotoviti match med dr. Aljehinom in Capablancu za svetovno prvenstvo. Match se bo začel 14. aprila prihodnjega leta v Buenos Airesu. Sprjetji so bili dr. Aljehinovi pogoji, da znaša fond za match 10.000 zlatih dolarjev (18.000 papirnih), enako kakor v prvem matchu 1. 1927. Od tega zneska prejme dr. Aljehin v vsakem primeru, ne glede na rezultat, 20% ostanek pa se razdeli v razmerju 6:4 med zmagovalca in premaganca. Capablancu je del kavelje za match že položi.

V La Plati v Argentini se začne 2 dni mednarodni mojstrski turnir, ki se ga udeležijo tudi svetovni prvaki dr. Aljehin.

Meto odpotuje dr. Aljehin v New York, od koder se zopet vrne v Buenos Aires.

V Buenos Airesu se je po olimpiadi vrnil mednarodni mojstrski turnir, ki je končal z naslednjim rezultatom: I. II. Najdorf (Palestina), Stahlberg 7, V. VI. P. Frydman, Guimard (Argentinijske) 6½, Grau (Arg.) 5½, Luckis (Litva) 5, Benko, Gerschmann 3½, gđc. Grafova 2½, Palan 2.

V Stockholmu je umrl 4. oktobra v starosti 61 let Ludvik Collin, predsednik Švedske in Nordijske šahovske zveze. Pokojnik je imel izredne zasluge za razvoj šaha ne samo v svoji domovini, temveč zlasti tudi v vseh nordijskih državah. Iz lastnih sredstev je svoječastno omogočil mnogo mojstrskih turnirjev ter izdal enega najznamenitejših šahovskih učbenikov, pod Rubinstejnovim uredništvom.

Med obema najboljšima holandskima mojstroma, dr. Euwejem in Landoum, se je vršil match, ki je končal z rezultatom 7½:2½ za bivšega svetovnega prvaka. Landau ni dobil niti ene partije, 5 jih je remiziral.

Z olimpijadi je naslednja partija.

NEPRAVILNA OTVORITEV.

Bel: Kiskases, **Črn:** Keres. Sg8—f5

1. Sg1—f3
2. b2—b3
Sistem, ki ga v naslednjem izbere bel, je nenavaden. Črni vsekakor z lahkoto izenači.

2. — g7—g8
3. Lc1—b2 Lf8—g7
4. g2—g3 0—0
5. Lf1—g2 c7—c5
6. c2—c4

Sicer sledi premočno dš. Sedaj pa črni forsira zelo ugodno zamenjavo, ki mu pušča celo še nekoliko boljše pozicijo.

6. — Sb8—c6
7. 0—0 d7—d5
8. c4:d5 Sf6:d5
9. Lb2:g7 Kg8:g7

Nastala je z zamenjanimi barvami pozicija, slika onim iz damsko-indijske obrambe. Pritisk na d-liniji se mora tu izkazati kot predest za črna.

10. Dd1—c1 Dd8—e8
Ne gre b6, 11. d4! Sd4! 12. Sd4! c4! 13. Dc5! Le6! 14. Dd4! + ter nato Td1 s prednostjo za bele. Tako pa je bel več ali manj prisiljen menjati in dovoliti nekoliko neugodno končnico.

11. Sb1—c3 Sd5:c3
12. Dc1:c3+ Da5:c3
13. b2:c3 Tf8—d8

Pozicija je za nianso boljša za črna, ker stoji kralj še nekoliko bližje središču. Črni kmetje na damskem krilu pa tudi lažje zavzamejo aktivno pozicijo. Če pride do zamenjave trdnjav, pa ogroža kmetje na a2 in b3 belobarvni lovec črnega. Tako se odloči bel za sledeči manevar.

14. Tf1—d1 Lc8—f5
15. Sd3—e1! Sicer Lc2! zasedbo d-linije, ali pa Le4. Toda skakač stoji na el. slabo.

15. — Ta8—c8
16. Lg2:c6 Td8:d1
17. La1—c1 Tc8:c6
18. c3—c4

Grožnja je bila c4. 19. b4. Ta6. 20. Td2. Ta3. Tako pa so vsi kmetje na damskem krilu fiksirani na belih poljih, kar bi z ozirom na belobarvne lovca pomenilo lahko resno nevarnost.

18. — Tc6—d6!
Bel je omenjenega vzroka ne sme menjati trdnjav.

19. Se1—d3 Kg7—f5
20. f2—f3 Lf5:d3!
21. e2:f3

Zopet seveda ne 21. Td3!; ker bi po zamenjavi prišlo Kc5 in Kd4.

21. — Td6—e6
22. Td1—d2 Kf6—e5

Sledeča kombinacija se izkaže kot napačna. Morda je bilo mogoče poskusiti igrati na zmago z e6 in nato šle Ke5. Toda potem pride bel kralj na e3. Druga ideja je b1a Ta3, nato pa a3—e5—e4. Morda seveda prednost v poziciji sploh ne zadostuje za zmago za črna.

23. Td2—e2+ Ke5—d4?
Ta sicer lepa ideja koncem koncev izgubi partijo.

24. Te2:e7 Ta6:a2
25. Te7:f7! Bel si mora čim prej napraviti prostega kmeta na kraljevem krilu.

26. — Kd4—e5
27. Td7:h7 Po Kc5 in Kb3: pride bel s h-kmetom za prehitro do cilja. Tako mora črni igrati na remis s »napadom« na belega kralja.
28. Tb7—f7 Ta2—b3
29. h2—b4 Tb2:b3
30. g3—g4 Tb3:d3
31. Kg1—g2 Td3—d6
Sicer ostajajo Tf6 itd.
32. Td7:a7 Ke3—d4
33. g4—g5! Kd4:c4
Moči so zopet izenačene, toda bel kmet je so hitrejši.
34. f2—f4 b6—b5
35. f4—f5! b6—b5
36. h4—h5 Td6—d4
37. g5—g6 b5—b4
38. g6—g7 Td3—g4+
39. Kg2—f3 b4—b3
40. h5—h6 Kc4—d3
41. g7—g8D b3—b2
Črni se vda.
Na b1d bi sledilo 42. Ta3+!, Kc2, 43. Da2+ itd. Vaja Pira.

R A D I O

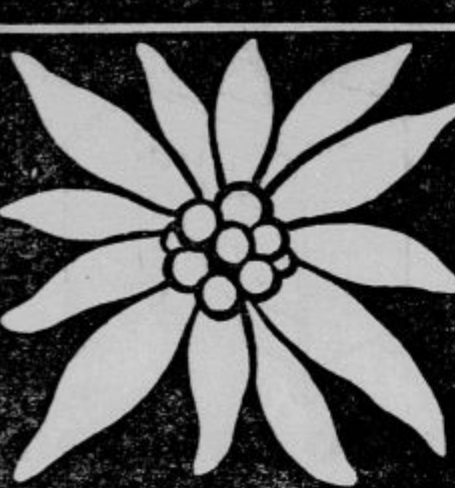
Nedelja, 19. novembra

Ljubljana 8: Juturni pozdrav (plošče). — 8.15: Violina in kitara (gg. prof. Karol Jeraj in St. Prek). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Tamburice in balalaške (plošče). — 9.45: Verški govor (dr. Guido Rant). — 10: Prens cerkvene glasbe iz mariborske stolnice. — 11: Klavirski koncert prof. A. Trosta. — 11.45: Pevski zbor »Sloga«. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.30: Samospevi gđc. Ljerkice Trbojevičeve ob spremljevanju klavirja (prof. F. Šivic) vmes igra radijski orkester. — 17: Kmet. ura: Važnost in oskrba gospodarskega inventarja. — 17.30: Veselje na deželi (plošče). — 18: Napevi iz Haydnovega oratorija »Stvarjenje«. Sodelujejo: gđc. M. Poljanarjeva (sopran), g. A. Gošića (tenor), g. A. Orel (bas) in radijski orkester. — 19: Napovedi, poročila. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Vpliv elektrifikacije na našo industrijo in gospodarstvo sploh. — 19.40: Objave. — 20: Prens vokalnega in instrumentalnega koncerta iz Maribora. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli zvoki radijskega orkestra. — 22.30: Godba kraljeve garde. — 19.40: Narodne pesmi. — 20.10: Koncert pevkega zbora in orkestra. — 21.50: Lahka glasba. — 22.50: Plošče. — Zagreb 17.15: Koncert Zagrebskega kvarteta. — 20: Koncert solistov. — 21: Harmonika. — 21.30: Operetne arije. — 22.20: Jazz. — 22.30: Klavirske skladbe. — 20.30: Dramski večer. — 21.35: Baletna suita. — 23: Iz starih čeških oper. — Sofija 17: Lahka in plesna muzika. — 18.45: Orkestralna glasba. — 19.50: Lahka godba. — 20: Simf. koncert. — 21.20: Lahka in plesna muzika. — Dunaj 16: Lahka glasba. — 18: Koncert solistov. — 19: Serenade s plošč. — 20.15: Večer dunajske glasbe. — 22.50: Lahka godba in ples.

Ponedeljek, 20. novembra

Ljubljana 7: Juturni pozdrav (plošče). — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Veselo plošča. — 12: Pisan drobšč (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.20: Operni trio gg. S. Marin (violina), L. Comelli (celo), dr. D. Švara (klavir). — 14: Poročila. — 18: Zdravstvo mladostne dobe: Telesna priprava za življenje (dr. A. Brecej). — 18.20: Španske slike (plošče). — 18.40: Alkoholizem in narodnost (prof. E. Boje). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Inspekcija drž. obramba. — 19.40: Objave. — 19.50: Zanimivosti. —

MR. BAHOVEC

PLANINKA
ZDRAVILNI
CAJ

Reg. št. 12451/32

Fisalni stroj
Remington portabelni
računalni stroj na
prodaj pri Torpedo, Mi-
kloševa cesta 18, Ljub-
ljana.

30732-26

Kupim dva
polnojarmenika
(Gatter) novejšega tipa,
kupim, premer 45 do
55, drugi 65 do 75. Ponu-
be na Franjo Tavcar, parna
žaga, Vuzenica.

30859-29

Mizarske stroje
dobro ohranjene, kupim.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Stroje«.

30837-29

Živali
Dve lepe samice
angorske, s mladici 1
samca, 1 črna črna, s
mladici radi takojšnje
selitve prodam. Rožna
dolina, Cesta X/23.

30000-37

Foksterierja
resastega mladca, kupim.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Stroje«.

30043-27

Pes voljak
enoleten napredaj, Strc
Mengeš.

30358-27

Maldo kravo
mlekarijo prodam. Vprašati
Pobrdar, Spesovo selo, Isp
čevca ulica 14.

30544-27

Tri svilene pinče
lepe, prodam. Šiška, Ce-
lovska cesta 141, trafika
30765-27

Pridelki
Kislo zelje, repo

samo prvotno in vazo
množino dobavlja po kon-
kretni ceni. HOBAN, Lu-
bljanka, Sv. Petra cesta
81, telefon 35-39.

3093-33

Fizol
vsake vrste in vsake ko-
ličine kupim kakor tu-
di več vagonov belega
krompirja. Benjak Kon-
rad, Zagreb, Tkalčeva
ulica 20, Tel. 24-622.

30589-33

Dopisi
Prokurist

NI bilo mogoče pred-
operi. Bivam na delu.
Prosim naslov! Odgovor
na oglas, odd. »Jutra«
pod št. 248.

30473-24

Temperamentni
inozemec

želi diskretnega znanja
enake dame do 40 let iz
Kranja ali okolice. Ju-
tra pod »Diskretnost«
naslov samjemen.

30665-24

Temperamentni
in stasito

gospodično, uradno, tr-
govsko, posredniško, želi
znati lasti srednjih let, v do-
brem položaju in Ljubljani.
Dopise na ogl. odd. Jutra
pod »Novo življenje 1940«.

30529-24

Agronom
30 let star, s premoženjem
želi poznanstva s mlado da-
mo ali gospodično zaradi
ženitve. Pismene ponudbe
na podružnico »Jutra«
pod »Mladost«.

30545-24

Trgovci - obrtniki
40 let star, želi prijateljico
ki bi jo mesečno podpiral.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Kresna 66«.

30595-24

Gospodična
mlada, izobražena, je v
denarni zadregi in prosi
situiranega starejšega
gospoda pomoči. Ponud-
be na ogl. odd. »Jutra«
pod »November«.

30583-24

Kateri starejši
inteligenten gospod bi mi
denarno pomagal. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod šifro
»Prijateljstvo«.

30681-24

Ljubljana - Volja
Unionska klet - dvigniti
pismo!

30848-24

Ločenka
35 let stara, z doto v go-
tovino 160.000 din. Želi za-
konosnega druga. Pojasnila
daje proti nakazilu 10 din
NADA, Zagreb, Jelačićev
trg 10.

30511-25

Uradnica
osamljena se želi poro-
čiti z resnim treznim in
inteligentnim boljšim situir-
nim (do 32 let) ki bi ji
omogočil lepše življenje.
Neanonimne dopise na
ogl. odd. Jutra pod šifro
»Mlada uradnica«.

30517-25

Mlad vdovec
brez otrok, javni uslužbenec
vele narave, z vso opremo
in živečnim družico.
Primerne dote. Ženitev
krajina. Dopise s sliko na
ogl. odd. Jutra pod šifro
»Jedko«.

30690-25

Pozor avtomobilisti!

V slučaju defektov pri električnih napravah na Vaših
motornih vozilih - se poslužite strokovnega podjetja

Avto-elektro-service

Perkon

Ljubljana - Celovška c. 38

Service »SCINTILLA«, »NORIS«, »BOSCH« rezervni
deli vedno na zalogi.

POHIŠTVO

moderne in v slogu

Stalna zaloga pohištva za vsako stanovanje.

Najstarejša tovarna pohištva

ZALOKAR ANTON

81. VID NAD LJUBLJANO

Smučarja
želi spoznati dami radi in-
leto in zabave. Dopise na
ogl. odd. Jutra pod šifro
»Zaključena družba«.

30714-24

Gospod
32 let, v sigurni službi ter
z opravljenim strokovnim
želi radi sune potrebe do-
ma dvoletnemu otroku, zna-
ja v svrhu skupnega go-
spodinstva z boljšo re-
šenju gospodična v glavnem
razumnejšo otroka.
Vendar začasno kje name-
ščena. Popolne ponudbe,
slike vrac na ogl. odd. Ju-
tra pod »Ustaviva
ni doma«.

30708-24

Mladji gospod
želi prijateljico, lepe, sred-
nje postave, do 25 let, sta-
ro. Ponudbe s sliko na ogl.
odd. Jutra pod šifro »Dis-
kretnost«.

30834-24

Ženitve
Gospodična

25 let stara, z gotovino 50
tisoč din, želi zakonosnega
druga. Pojasnila daje Na-
da, Zagreb, Jelačićev trg
10. Za pojasnila pošljite 10
din.

30509-25

Mladenč
34 let, dobre narave, z do-
vršenim moštvenim izpitom,
v službi pri direkciji držav-
nega železnice, želi
poznanstvo premožne, gos-
podične ali mlade vdove s
posestvom, Slovenke. Po
možnosti naj pošlje foto-
grafijo. ki se diskretno
vrne, na ogl. odd. Jutra
pod »Znako »Mladost«.

30473-25

Vdova
popolnoma sama, 37 let
stara, z doto gotovino 500
tisoč din, želi zakonosnega
druga. Pojasnila razpoložila
proti nakazilu 10 din NA-
DA, Zagreb, Jelačićev
trg 10.

30510-25

Obrtnik
srednjih let se želi poro-
čiti z gospodično. ki ima
veselje do trgovine,
stara 20 do 25 let, prid-
no, neoporečne pretek-
losti, z nekaj gotovine.
Ponudbe po možnosti s
sliko na podružnico »Ju-
tra«. Jelenice, pod »Le-
pa« bodočnost. 30572-25

Ločenka
35 let stara, z doto v go-
tovino 160.000 din. Želi za-
konosnega druga. Pojasnila
daje proti nakazilu 10 din
NADA, Zagreb, Jelačićev
trg 10.

30511-25

Uradnica
osamljena se želi poro-
čiti z resnim treznim in
inteligentnim boljšim situir-
nim (do 32 let) ki bi ji
omogočil lepše življenje.
Neanonimne dopise na
ogl. odd. Jutra pod šifro
»Mlada uradnica«.

30517-25

Mlad vdovec
brez otrok, javni uslužbenec
vele narave, z vso opremo
in živečnim družico.
Primerne dote. Ženitev
krajina. Dopise s sliko na
ogl. odd. Jutra pod šifro
»Jedko«.

30690-25

Šivilja
zelo lepa, z doto v gotovi-
ni 80.000 din, želi obrtni-
ka ali slično. Pojasnila daje
proti nakazilu 10 din NADA,
Zagreb, Jelačićev trg 10.

30512-25

Dekle z dežele
34letno želi poročiti dr-
žavnega uslužbenca ali
obrnika. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod šifro
»Lepše življenje«.

30462-25

Dražestna šivilja
30 let stara, z gotovino
500.000 din, želi zakonosnega
druga. Pojasnila daje proti
nakazilu 10 din NADA, Za-
greb, Jelačićev trg 10.

30513-25

Gospodična
25 let stara, z doto v go-
tovino 100.000 din, želi za-
konosnega druga. Pojasnila
daje NADA, Zagreb, Jelačićev
trg 10. Za pojasnila
pošljite 10 din.

30514-25

Državni uslužbenec
z nekaj premoženjem želi
resnega znanja s trgovino
gospodično ali vdovo brez
otrok. Ponudbe na ogl. odd.
Jutra pod »Tajnost«.

30594-25

Gospodična
stara 29 let, želi resnega
znanja s gospodom, najraje
državnim uradnikom. Po-
jasnila na ogl. odd. Jutra
pod šifro »Kresna 66«.

30822-25

Gospodična
stara 29 let, želi resnega
znanja s gospodom, najraje
državnim uradnikom. Po-
jasnila na ogl. odd. Jutra
pod šifro »Kresna 66«.

30822-25

Posteljno perje in puh
kemično čiščeno
»WEKA«, Maribor, Aleksandrova 15

Večje premogovno
rudarsko podjetje

potrebuje enega
nadpaznika

sposobnega za jamomerske posele in
za nadzorstvo nad delavnicami ter
enega

rudarskega paznika.

Nastop službe takoj. Ponudbe z na-
vedbo dosedanje prakse in z zahte-
vami nasloviti na podružnico »Jutra«
Maribor pod »Premogovnik«.

Celuloidni ščit

pri vratnih ključkah vam prihrani več-
kratno pleskanje. Vrata bodo vedno
čista. Dobavlja jih

SEMIČ V.

Privoz 13 Ljubljana Tel. 36-92

Celuloid je na zalogi v vseh barvah.

Sprejmite se dobri akviziterji.

Kmetijsko posestvo

združeno z opekarno s krožno pečjo, tik ob
mestni meji. Maribor, veliko 12½ ha zelo
plodnosno, za vrtnarstvo porabne zemlje,
se proda ali zamenja za primerno posestvo
(hišo) v Nemčiji. Če se posestvo parcelira
se lahko doseže velik dobiček. Ponudbe pod
»Zelo plodnosna naložba« na Hinko Sax,
Maribor.

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujemo vsem tovarišem, prijateljem in znan-
cem našega nepozabnega očeta in soproga, gospoda

ing. Franca Debeveca

katerega ste v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Posebno zahvalo izrekamo direktorju državnih železnic v Ljubljani
gosp. ing. Kavčiču, govornikom g. ing. Zelenku, in g. Krajncu iz
Slovenjgradca za tople poslovilne besede, vsem uradnicu in
delavstvu, žel. godbi in pevcem »Drave«, vsem darovalcem vencev
in vsem, ki so nam izrazili toplo sočutje ob prebriski izgubi.

MARIBOR, dne 19. novembra 1939.

Zahvala soproga in hčerka

Vojne rakete

Od ognjene pušice do ultra-dalekostrelnega topa in
metalca min

Ameriški major J. R. Randolph je obja-
vil letos spomladi v neki ameriški vojno-
tehnični reviji razpravo, v kateri prikazuje
rakete kot strelno orožje, ki utegne imeti
v bodočih vojnah še veliko bodočnost. Nje-
govo razpravo so takrat ponatisnili mnogi
časopisi, ki so Randolphove vojne rakete
predstavili svojim čitateljem kot neko po-
vsem novo orožje. V resnici pa ima tudi
vojna raketa že precej dolgo belo brado in
segajo njeni zametki globoko v srednji vek.

Raziskovalci, ki so poskušali priti zgo-
dovini vojne rakete do dna, so našli, da se
je razvila prav za prav iz prvotne ognjene
puščice, kakršne so oblegovalci že v sta-
rem veku iz lokov streljali na nasprotnika,
da bi v njegovem taboru s njimi zanetili
požar. Te puščice so nosile na koncu po-
sebnega gorljivega snovi. Sodijo da je bila med
gorljivimi snovmi tudi kuhinjska sol, ki
kakor znano, daje plamenom jako žolto
barvo. Po tej barvi so namreč v starih ča-
sih sklepali, da mora biti ogenj posebno
vroč.

Na Kitajskem so namreč soli uporabljali
soliter in baje je prav to po naključju
privedlo do odkritja smodnika. Ko je bil
smodnik tu, so z njim oblagali ognjene pu-
ščice. Razen tega so ga kasneje začeli upo-
rabljati pri izdelovanju nekakšnih primitiv-
nih min. Pravo strelno orožje, v katerem so
potlej zažigali ta smodnik, da je metal krogel
le na sovražnika, je bilo izumljeno šele do-
sti kasneje in sicer v Evropi, kjer so zama-
li za kitajski smodnik precej kasno v sred-
njem veku.

Prvo zanesljivo poročilo o smodniku, o
bombah in raketah vsebuje neka kitajska
kronika iz leta 1232 po Kr. V njej se namreč
poroča o kitajski zmagi nad Mongoli pri
Kai-fung-fu oziroma Pienkingu in sicer
s pomočjo nekega »povsem novega orožja«.
Osem let kasneje piše neki arabski uče-
njak o solitru, ki ga imenuje »kitajski sneg«.
Poročila o novem strelivu in orožju se po
tem naglo množe. Prot koncu 13. stol. je
neki arabski učenjak iznašel že zažigalno
torpedo in med leti 1313 in 1326 je nastalo
v Evropi prvo strelno orožje.

Prvotne ognjene puščice ter primitivne
mine in rakete so se posledje naglo umikale
»modernim« puškam in topovom in okrog
1500 so jih uporabljali samo še v ognjem-
etih, 1799 pa so vojne rakete nenadoma spet
zaslovesile. Prinesle so namreč angleškimi čet-
am v Indiji težak poraz Knez Tipu Sahip
je v neki bitki dal namreč med angleške
čete - večina je bila konjenica - iz-
streliti 5000 raket, od katerih so se konji
tako splašali, da so udarili v beg. Ta poraz
je napotil angleškega polkovnika Congre-
vea, da se je lotil konstrukcije moderne
vojne rakete, ki bi bila boljše od takratne
ga topništva. Naloga se mu je dobro posre-

čila. Sestavil je raketo, ki je lahko nesla
trikrat težji projektil kakor takratni polj-
ski topovi na isto razdaljo (nekako 2,5 km).

Te rakete so se tako dobro obnesle, da
so Angleži organizirali v svoji armadi po-
sebnne raketne odrede, ki so se kasneje zo-
lo odlikovali n. pr. v bitki pri Lipskem in
pri Waterloo v boju z Napoleonom. S to-
mi vojnimi raketami so požgali tudi mesti
Gdansk in Kodanj. Topništvo pa je kmalu
spet nadkrijsko rakete in 1870. so bili pri
vseh evropskih armadah spet raketni od-
redi uklinjeni.

Do začetka svetovne vojne je bilo izvr-
šenih cela vrsta novih poskusov z raketa-
mi, toda posebnega uspeha ni bilo. V sve-
tovni vojni so se uporabljale rakete zgolj
za signaliziranje ter za razsvetljevanje. Po
vojni je tehnika sestavila rakete, ki jih
prožijo razna tekoča goriva: bencin, alko-
hol, tekoči kisik itd. Večina poskusov je
morala biti prekinjenih zaradi pomanjka-
nja sredstev, ali vsceno se je izkazalo da
utegnejo imeti poleg trdnih eksplozivnih
snovi tudi tekoča eksplozivna goriva neko
bodočnost. Za pogon transportnih raket
(stratosferne in vesirske ladje) so tekoča
goriva celo primerljiva. Za metanje pro-
jektivov pa je ravno major Randolph pri-
šel do zaključka, da so dosti bolj učinko-
viti trdni eksplozivi, le izumiti jih bo tre-
ba v novi sestavi, tako da bodo imeli pri
določeni teži mnogo večjo energijo kakor
doslej.

Glede uporabnosti takih vojnih raket so
govorili v prvi vrsti o protiletalski obram-
bi, ki bi bila s pomočjo raket lahko mno-
go bolj udarna, kakor zdaj, ko uporablja
topove. Raketa se namreč lahko dvigne do-
sti višje kakor šrapnel ali granata. Nereše-
no je samo še vprašanje točnosti zadetkov
in pa hitrosti obstreljevanja.

Obstojata pa še dva nadaljnja teoreti-
na načrta, ki imata raketo za podlago. Pr-
vi je nekakšen ultra-dalekostrelni top, ki
bi bil v stanu vreči razmeroma lahko gra-
nato na daljavo nekaj sto kilometrov ter
kot njegovo nasprotje: ultra-težak meta-
lec min. Major Randolph trdi, da zadnje-
mu pritiče bodočnost in prerokuje, da bo
mogoče graditi nekakšne kombinacije bo-
me in rakete. ki bi po svojem učinku od-
govarjale granatam kalibra 60 cm. Velika
prednost takih raketnih projektivov bi bila,
da za njih izstreljevanje ne bi bili po-
trebni gromozanski težki topovi, marveč
razmeroma lahke lancirne cevi. Taka ra-
ketna artilerija bi bila seveda silno mo-
bilna ter udarna in major Randolph si
obeta, da bi bilo mogoče z njo razrušiti
tudi najsilnejše utrdbe v delu istega ča-
sa, ki ga za tak posel potrebuje današnje
oblegovalno topništvo.

Iz sodne dvorane

Zgodba o ukradenem beračevem škarpetu

Dva betežna možička iz Zasavja pod
Smarno goro sta stopila pred sodnika.
Kolikor se je dalo vsakebi, eden na levo,
drugi na desno. Oprala sta se na gorjace,
ki sta jih tlačila v tresočih se rokah.

Sodnik ju je vprašal po osebnih po-
datkih Prvega:

»Oženjen?
»Ne!
»Kaj pa, saj imate ženo?
»Ja, ampak sem šel od nje!
»Znate brati in pisati?
»Ne.
»Kaj ste po poklicu?
»Zidar.«

»Ali niste berač?
»Tudi. Veste živeti moram.«

Dobro razpoloženje, ki ga je to izpraševanje
in odgovarjanje izzvalo med po-
slušalci v dvorani, se je ob zadnjem ne-
kak zresnilo.

In sodnik je narekoval na zapisnik:
»Poklic zidar in berač.«

Hihitanje v dvorani: se je ponovilo, a
mož, ki je po poklicu zidar in berač, se je
očitajoče obrnil k veselemu poslušalstvu.
Bilo je mlado in zidar in berač si je mi-
slil, ne da bi kaj rekel: »Zelenci, kaj ve-
ste, kaj je življenje!«

Zidar, ki je hotel živeti, pa je zato po-
staj berač. Je tožil svojega tovariša na
levo zaradi razžaljenja časti. Tovariš ga
je namreč dolžil, da mu je medtem, ko je
vinjen legel v hrib za neko gostilno, da
bi se spočil in naspal, odnesel en čevljev
od para, ki ga je sezul in položil ob se-
bi.

Kakor da bi bil sam obtožen, se je stari
berač pritoževal sodniku:

»Kaj bo men: en čevljev mar! Jaz ga ni-
sem ukradel. Ne! Veste, gospod sodnik,
tisti mojster čevljar je najprej njega na-
šuntal, naj mene toži za tatvino, potem
je pa še mene našuntal, naj zato njega
tožim zaradi žaljenja časti.«

»A, če je tako, da vas je le on našun-
tal, naj tožite, potem pa lahko tožbo
umaknete, ne? Saj bi bilo lepo, če se po-
botata.«

»Ne, tisto pa ne, gospod sodnik, umak-
nem pa ne. Kaj bo on mene dolžil!
»Ali vam je toliko za čast? ga je vpra-
šal sodnik v dvomu. »Večkrat ste bili že
kaznovani, enkrat celo zaradi tatvine.«

»Ja, je že res, ampak to pot nisem ukra-
del in ne odstopim od tega, da ga tožim.
Kar kaznujte ga! Naj mu le bo!«

Nasprotje se ni dalo več poravnati in
kolikor je mogel, je možak nagajal svojo-
mu tovaršu. Pogledjte, kako je znal zabar-
dati vanj!

Sodnik se je obrnil k nasprotniku:
»Vaš poklic?
»Delavec, gospod sodnik.«

»O, kaj še, berač, berač, gospod sodnik!
Tako kot jaz, prav nič boljši!« je poja-
snjeval prvi.

»Ni res. Gospod sodnik, poleti pošteno
delam, da se preživim. Le pozimi bera-
čim.«

»Ni sem prispeval za
sokolski dom v Trnovem

Zane Grey

18

Zakon zapada

Roman

»Torej se vam godi kakor temule staremu Fordu,« je dejal Tuck Merry, ki si je zaman prizadeval, da bi odprl stlačeno in vtisnjeno streho hladilnika. »To pot, sinko, je stvar brezupna.«

»Kaj nam je zdaj storiti?« je pobito vprašal Cal.

Tisti mah je težki voz, ki mu je sedel za krmilom bratranec Wess, trobeč prisopihal po klanu navkreber.

»Zdaj se osvetimo in jo zagodemo vašim ljubim prijateljem in sorodnikom,« je živahno rekla Georgia, »le naj se pošteno prestrašijo! Naredimo se, kakor da smo imeli zaradi tega, ker so oni spravili motor v nered, nesrečo — vlogo ranjenke prevzamem seveda jaz.«

Cal je imel sicer nekaj pomislekov, ker je pa Tuck Merry navdušeno pritrdil njenemu predlogu, jima ni hotel kvariti veselja in je privolil tudi sam.

Ostali so jih zdaj zagledali, Wess je ustavil tovorni avtomobil in z glasnim smehom zaklical:

»Nu, Cal, ali je tvojemu staremu ropotalu vendarle zmanjkalo sape?«

»Sicer je bilo pa veliko, da si ga spravil dotod,« je porogljivo dodal Tim Matthews.

»Smeh in norčevanje vas bosta precej minila,«

je Cal zaklical nazaj: »ponesrečili smo se, ker ste vi iztikali okrog stroja. Gospodična Stockwellova je hudo ranjena — če se ji kaj zgodi, boste vi krivi!«

»Zares!« je poparjen vprašal Wess.

»Kar pogledaj jo.«

»Saj se norčuje,« je menil Arizona.

»Molči,« ga je nahrulil Wess, »predobro poznam bratranca. Sem vam tudi precej rekel, da pustite nagajanje — a zdaj, ko je nesreča tu, storite vsaj kaj koristnega in pomaknite zaboje in vreče z moko bliže vkup, da bomo imeli ranjenko kam položiti.«

Tako govoreč je zlezal z voziškega sedeža in pristopil k Fordu. Dekle je ležalo zavito v odejo in z zaprtimi očmi, ne da bi se ganilo. Wess jo je hotel vzdigniti, a Cal ga je prehitel.

»Dovoli, to znam samo jaz,« je dejal in vzel Georgijo na roke.

Kako lahka je bila — nekaj ur zaporedoma bi jo bil nosil.

»Mislim, da ji moraš podpreti glavo, kajti te pri ranjenih ne gre pustiti, da bi visela, kar jaz vem,« je rekel Wess, ki je stopal zraven njega.

Cal si tega ni dal dvakrat reči in si je pritiskal njeno plavo glavo na prsi — še dobro, da Wess v čedalje gostejšem mraku ni mogel opaziti, kako se je prekanjeno namuznila.

Ko so jo položili previdno na dno avtomobila, se je dozdnevno zavedela in strahovito jeknila.

»Ali ne bi bilo bolje, da jo zapeljemo nazaj v Ryson in k zdravniku?« je vprašal Wess.

Cal se je delal, kakor da bi premišljeval, toda Georgia se je živahno uprla. Mojstrsko je igrala ranjenko.

»Spravite me — k sestri,« je zastokala, »v njenem naročju naj umrem — zdravnik mi tako ne more pomagati — kvečjemu duhovnik — oh.«

Ostali cowboys so bili ta čas prenesli prtljago, Tuck Merry je s svojo culo zlezal na ladjo, kakor se je izrazil, nato so se odpeljali.

Čeprav sta bila Tim Matthews in Pan Handle Ames, ki sta bila zdaj hudo poparjena, prisledila k njemu na voziško klop, je Wess vozil kar vzorno — vsake grape se je znal ogniti, tako da je bilo Georgiji zelo udobno. Kdaj pa kdaj je vendarle še zajejala, da bi nadaljevala svojo vlogo.

Calu je bilo na moč nenavadno pri duši. Bližina dekleta, čigar glavo je čutil ob svojem ramenu, ga je vznemirjala, posebno se mu je pa smilila četvorica »zločincev«, ki so ga vsak trenutek vpraševali, kako se počuti njihovih »žrtev«. Prav za prav so bili kaj okrutno kaznovani za hudobijo, ki so mu jo bili nagodili, in Cal bi bil gotovo odložil krinko, da se ni bal zameer pri Georgiji. Ta se je namreč imenitno zabavala nad prepadečnostjo tvarišev in ni šepetala razne zlobne opazke o njih, ki so se utapljale v brnenju motorja.

Nazadnje so se pripeljali do rančarske hiše, kjer so bila okna razsvetljena. Wess je skočil na tla in spustil stopalo avtomobila.

»Cal,« je rekel s prosečim glasom, »stori mi uslugo in prizanesljivo pripravi gospodično Stock-

wellovo — sam se ji ne upam povedati, kako smo izdelali njeno sestrico.«

Calu je bila ta naloga zelo dobro došla, ker je imel trden namen, da ne bo gnil stvari tako daleč, kakor je očividno hotela Georgia, ki ga je izpodbudljivo štipala v komolec. Hitro je skočil v hišo.

V družinski sobi sta goreli dve svetilki, pred velikim, zidanim kaminom, v katerem so praske-tala mogočna polena, je sedel Henry Thurman, hišni gospodar, ki je bil s svojo visoko postavo, svojimi sivimi, dolgimi lasmi in obrbiti, nagubanim, dobrohotnim obrazom prava podoba klenega zapadnjaka. Ko je stopil sin v izbo, je dvignil oči od časnika in se nasmešnil.

»Nu, Cal, pa si doma,« je prijazno dejal.

»Saj je tudi zadnji čas,« je zaklicala mati iz kuhinje, »jed se je skoraj že povrela.«

Cal je pozdravil roditelje in kratko povedal, kaj naj se zgodi, nato pa jadrno stekel v sobo gospodične Stockwellove in jo takisto počul. Učiteljica je bila navdušena nad Georgijino namero, da osmeši četvorico, ki jo je bila Calu tako grdo nagodila, pred vso družino, in ni hotela nič slišati o tem, da bi jim prizanesli kazni. Le naj jih pošlje noter, je rekla, pošteno jim bo navila uro.

»Nič ne pomaga,« je zato rekel Cal, ko se je vrnil k potrtemu bratranču, »kašo, ki si jo skuhal, moraš tudi jesti. Gospodična Mary te hoče videti — najboljšje je, da vzameš svoje pajdase kar s seboj — tako opravite vsi hkratu.«

NAROČILA ZA BOŽIČ

katera se morajo šele izgotoviti, se že sedaj sprejemajo

WEKA MARIBOR — ALEKSANDROVA 15

Pri nas najdete praktična darila za Vaše stanovanje.

Vse, kar darujete Vašemu stanovanju, razveseli vso vašo družino.

Lepo pohištvo iz vseh zaželenih vrst lesa.

Moderno pohištvo za kuhinjo, pomivalne mize s email posodo.

Dobro tapetiran fotelj ali naš patentiran kauč, na katerem se ugodno sedi in prijetno spi.

Posteljina: perje, puhnate odeje, odeje iz kamelje dlake, volnene odeje

Preproge v vseh velikostih in vrstah.

Perzijske preproge v najboljših kvalitetah.

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

ZAHVALA

Vsem, ki ste našega dobrega, nepozabnega soproga, očeta in tasta

IVANA JAKINA

spremlil na njegovi zadnji poti, mu poklonil cvetje, se ga spominjal v molitvi — iskrena hvala. Prisrčno se zahvaljujemo vsem onim, ki so nam ob težki boli izrazili svoje sočutje. Zahvaljujemo se gosp. župniku Puciju za tolažbo v boleznih, g. dr. Jamšku za požrtvovalno zdravljenje, društvom »Pekovska zadruga, »Soča«, gasilskim društvom Stožice—Ježica, sploh vsem, ki ste na kakršenkoli način počastili njegov spomin — iskrena hvala.

ZALUJOČI OSTALI

ZAHVALA

Vsem, ki so ob prerani smrti tragično preminulega moža, sina, brata, nečaka, bratranca, strica, svaka in zeta

Stanka Groznika

rudniškega nameščence

spremlil na njegovi zadnji poti, izrekamo najprisrčnejšo zahvalo. V največjo uteho nam je bila številna udeležba tovarišev in prijateljev. Posebno zahvalo smo dolžni g. dr. Arnsku, rud. zdr. za prvo pomoč. Enako izrekamo najtoplejšo zahvalo predsedniku občine Hrastnik-Dol g. Malovrhu Kariu, dalje gg. inž. Vrblju in inž. Gostihi kot zastopnikoma rudn. vodstva in vsem rudn. nameščencem. Zahvaljujemo se »Sokolcu«, »Jadranski Straži«, pevskega zboroma »Glasbenega društva« in »Vzajemnosti« ter rudn. godbi. Zahvaljujemo se g. župniku Medvešku za poslednje besede, darovalcem vencev in šopkov. Vsem najlepša hvala!

HRASTNIK, dne 19. novembra 1939.

Rodbini:

GROZNIK — BAUERHEIM

ZAHVALA

Vsem sorodnikom in znancem, ki so nam na kakršenkoli način izrazili dokazne iskrenega sočutja ob prerani smrti naše nepozabne, dobre soproge, mame, tete, svakinje itd., gospe

OGRIZEK ROZE roj. Gorišek

soprobe hotelirja in posestnika v Rogaški Slatini

se tem potom iskreno zahvaljujemo. Predvsem izrekamo najlepšo zahvalo velečastiti duhovščini, posebno veleč. g. nadžupniku kons. svetniku Juliju Vajdi za v srce segajoče besede ob grobu predrage pokojnice, nadalje »Zdravilniške« mu pevskega zboru pod vodstvom direktorjeve soproge gospe Gračnerje ter pevskega društvu »Sloga« pod vodstvom gosp. učitelja Ferinca Borisa za ganljive žalostinke, prostovoljni gasilski četi v Rogaški Slatini ter vsem od blizu in daleč, ki so se v tako častnem številu udeležili pogreba.

Slednjči iskrena hvala vsem darovalcem kramnega cvetja in vencev.

ZALUJOČA RODBINA JULIJ OGRIZKOVA.

Zahvala

Vsem prijateljem in znancem naše nepozabne blagopojne mame, gospe

Ivane Miklavčič

ki so ji poklonili toliko vencev in cvetja ter jo spremlili na njeni poslednji poti, vsem, ki so nam ob izgubi nje izkazali sočutje, izrekamo najtoplejšo zahvalo.

Posebej se zahvaljujemo g. fiziku dr. Rusu za njegovo večletno požrtvovalno zdravljenje.

Sveta maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek 20. novembra ob 7.25 uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani.

LJUBLJANA, dne 19. novembra 1939.

RODINA MIKLAČIČ
in sorodstvo

Preutrujen?

TO JE NAVADNO POSLEDICA NAKOPICENJA STRUPENIH SNOVI V ORGANIZMU.

Vsako delo povzroča v organizmu gotove strupene snovi, ki se nabirajo v mišicah, kar se pojavlja v utrujenosti. Te strupene sestavine je treba iztebiti iz telesa. Za to svrhu je prikladno

DIANA

FRANCOSKO VINSKO ŽGANJE. Z masažo telesa s francoskim vinom zganjem zvišate cirkulacijo krvi in omogočite izločevanje strupov, ki povzročajo utrujenost.

Dame in gospodje!

Ne pozabite odličnih

»LIMONA«

kozmetičnih izdelkov kot so: krema, šampon in mandljevo mleko za odstranjevanje šminke.

Nabava

parnega stroja

Nameravamo nabaviti si polstabilni parni stroj sistema Wolff 270/350 konjskih sil pri 180 obratih s kondenzatorjem, visokega in nizkega pritiska, najnovejšega sistema in s pločevinastim dimnikom. Ponudbe z detaljnim opisom sprejme: Vodna zadruga, Bogojevo, dunavska banovina.

Razp's

Občina Slatina Radenci

SREZ LJUTOMER

razpisuje pragmatično mesto

občinskega tainika pripravnik

Pogoji: osem razredov srednje ali nje enake strokovne šole z zaključnim izpitom, oziroma dekret o sprejetju kvalifikaciji.

Kavcija din 5000.—

Praksa v občinski upravni službi najmanj eno leto, kakor tudi dokaz o opravljenem vojaškem tečaju pri vojnem okrožju za vodstvo vojaških poslov.

Znanje službenega in obvladanje nemškega jezika.

Prednost imajo oni prostolci, ki so odlično ocenjeni.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene s listinami po čl. 7 in 8 uredbe o obč. uslužbenih, je vložiti do 20. decembra 1939 pri tej občini.

Občinska uprava
SLATINA RADENCI
dne 16. XI. 1939.

POSTELJNO PERJE

po din 8.—, kemično očiščeno . . . Din 10.—
čehano in kemično očiščeno . . . Din 30.—
na roko čehano in kem. očiščeno Din 45.—
mešano gosje čehano Din 55.—
pol puh bell Din 95.—
slvi gosji puh Din 100.—
bell gosji puh Din 175, 200, 220, 240.—

Vzorci dobite brezplačno pri

»Luna« samo Glavni trg 24, Maribor

MEINEL HEROLD MARIBOR 101

MOŠKI!

Pri spolni nesposobnosti, pri spolni slabosti poskusite hormonske pilule

»HORMO-SEKS«

Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul 84 din, 100 pilul 217 din, 300 pilul 560 din. Zahtevajte samo prave in originalne HORMO-SEKS pilule! Po pošti diskusije razpisila

Lekarna Bahovec, Ljubljana.
Glavno skladišče: Farm. kem. laboratorij »VIS-VISIT« Zagreb, Langov trg 3.
Ogl. reg. S. br. 5646-38

RAZGLAS

KRAJEVNI ŠOLSKI ODBOR V HODOŠU kratkim potem odda na javni licitaciji zidanje nove šole po načrtu kraljevske banske uprave, dne 20. decembra 1939. Načrt, proračun in ostalo je na razpolago vsak dan pri šolski upravi v Hodošu.

Za krajevni šol. odbor
KERČMAR FRANCO
predsednik

Prva velika efektna loterija Obrtnega društva v Kamniku

Glavni dobiček: štirisedežni avto. Nadaljnji krasni dobitki: motorno kolo, moderna spalnica, radijski aparat, šivalni stroj, 20 koles itd. v skupni vrednosti 120.000 din.

Vprašajte v vašem okolišu za srečke, ki so v razprodaji. Srečke lahko naročite tudi pri Odboru efektna loterije Obrtniškega društva v Kamniku. Ne zamudite sreče, ker je število srečk omejeno!

Žrebanje se vrši 31. decembra 1939.

Zahvala

Ob težki izgubi našega najboljšega soproga, očca, brata, strica in svaka, gospoda

Joška Košmelja

posestnika

izrekamo najiskrenejšo zahvalo vsem, ki so mu izkazovali zadnjo pomoč v njegovi bolezni, dalje čt. duhovščini, vsem sorodnikom, društvom, stanovskim tovarišem, prijateljem in znancem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti in mu poklonili toliko lepega cvetja.

ZELEZNIKI, dne 17. novembra 1939.

ZALUJOČA ŽENA Z OTROCI

ZAHVALA

Mojo bol in žalost ob prerani smrti mojega srčnodobrega moža, oz. očca itd., gospoda

SMOLETA SLAVKA

so mi pomagali lajšati mnogobrojni izrazi sočutja in sočustvovanja. Ker mi je skoro nemogoče vsakemu se posebej zahvaliti, bodi na tem mestu izrečena moja najtoplejša zahvala.

Posebej pa se zahvaljujem gg. zdravnikom in Leonšču, domačemu zdravniku dr. Perparju, čt. sestram, č. duhovščini, g. Markiču, sokolskim društvom Gor. in Dol. Logatec, gasilskim četam Gor. in Dol. Logatec ter Hotedršica, Združenju gostilničarjev in domačim pevcem, g. notarju Mrevljetu in pevovodji g. Gučku za poslovlina govora, vsem društvom in številnim darovalcem prekrasnih vencev in cvetja, ter končno vsem zastopnikom uradov in vsem, ki ste prihiteli ob blizu in daleč, da spremita Slavka na njegovi poslednji poti, in to v tako ogromnem številu.

Ohranite draga pokojnika v lepem spominu!

GOR. LOGATEC, dne 17. novembra 1939.

FANCI SMOLETOVA, VDOVA

Za večmilijonski kapital

domač, iščemo plasmaja v industriji, trgovini ali samoupravnih telesih. V pošte pridejo le zdrava podjetja, nikaka sanacija. Eventuelno prevzamemo v celoti zdravo industrijsko podjetje. Resni reflektanti naj naslove obširne ponudbe na oglasni oddelček »Jutra« pod šifro: »INDUSTRIJA 123«.

KOLESA NAJNOVEJI OTROŠKI VOZICKI

IGRAČNI VOZICKI, SKIROJI, AVTOMOBILČKI, KOLESA DELI
TRIBUNA F.B.L. Ljubljana, Karlovska c. 4
 Podružnica: Maribor, Aleksandrova 26 — Ceniki franco.

glavno zastopstvo za dravsko banovino
ANT. BREMEC
CELJE, Miklošičeva 2 — tel. 202
 Kupujte aparate direktno v trgovini, ker dobite snaten popust.

DOBRA POSTELJNINA

prvovrstna polnitev posteljno perje, puh, gotovi zglatniki s perjem ali žimo, madraci, volnene odeje, puhnate odeje
»WEKA«,
 MARIBOR, Aleksandrova c. 16
 Cenik na željo.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNI POUČNI CENIK
 NAJVEČJE DOHODKE STROČNE TVRTE
SCHNEIDER
 ZAGREB NIKOLČEVA 10

Od Vas je odvisno, da imate obleko vedno kot nove
 sate jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni
JOS. REICH
 Ljubljana
 Poljanski nasip 4-6
 -telica - Svetlokalnijski

Sveže najfinejše norveško
ribje olje
 iz lekarne dr. G. PICCOLIJA v Ljubljani se priporoča bledim in slabotnim osebam
 Izrabite priliko in kupite takoj
OTOMANO, ki stane samo DIN 360.— dokler traja še stara zaloga pri
E. ZAKRAJSEK. Ljubljana, Miklošičeva 34.

IZRABITE PRILIKO IN KUPITE TAKOJ
OTOMANO, ki stane samo DIN 360.— dokler traja še stara zaloga pri
E. ZAKRAJSEK. Ljubljana, Miklošičeva 34.

TEL. 2951
DRVA PREMOG
IV. SCHUMI
 DOLENJSKA CESTA

Da je Zakrajškova otomana najboljša dokazujejo ostali tapetniki in to celo stare firme — katere našo OTOMANO pridno kopirajo. Kupite si jo tudi VI — stane samo Din 360.— pri Egon Zakrajšek, tapetništvo - Miklošičeva 23 — tel. 48-70.

Vata

v tablah in za odeje, redno na zalogi — zahtevajte vzorce in cenik.
 Arbeiter — Maribor.

Hubertus
 asel à din 250.— vse vrste dežnih plaščev, trensko-ov sukenj toplega perila itd. tudi po priznani nizkih cenah
PRESKER,
 Sv. Petra c. 14.

Dela slavni skladateljev, orkestre svetovnega slovesa in slavne umetnike lahko poslušate na TELEFUNKEN gramofonskih ploščah! — Velika izbira opernih arij, klasične in zabavne glasbe, šlagerov in operetnih melodij itd.

Zahtevajte brezplačne kataloge in cenike!
JUGOSLOVENSKO SIEMENS A. D.
 ODSEK ZA SIBKI TOK
BEOGRAD, ALEKSANDROVA 8

PREKO ŠTIRI MILIJONE GRITZNER šivalnih strojev JE V UPORABI

GRITZNER ŠIVALNI STROJI SE DOBLJO V VSEH BOLJ-SIH TRGOVINAH S ŠIVALNI-MI STROJI

GENERALNO ZASTOPSTVO ZA JUGOSLAVIJO
EM. FISCHER, ZAGREB, Palmotićeve 82
 Veletrgovina dvokoles, motociklov in šivalnih strojev

POSJILA v gotovini dajemo vsakomur, ki ima stalne dohodke. Pismene ponudbe na »Pro-pagando« d. d. Zagreb, pošt. pretinac 472 pod 4247

TRGOVSKA AGENTURA,

NIŠ, pošt. pret. 30
 PREVZEMA VSA TVORNIŠKA ZASTOP-STVA KAKOR TUDI VELETRGOVIN PROTI PROIZVILJI ZA MORAVSKO BA-NOVINO.

NAVADITE SE BRATI

pa vam bo vsak prosti čas, ki ga boste preživeli ob knjigi, v srečo, izobrazbo in zabavo. Poleg telesnega odpočitka si boste okrepili tudi duha ter si širili obzorje na najprijetnejši način.

OMOGOCAMO VSEM NEIMOVITIM SLOJEM NABAVO NAJBOLJ ZANIMIVIH KNJIG

s tako globokim znižanjem cen, da si jih bo mogel vsakdo nabaviti čim več. Opozarjamo pa, da velja to znižanje cen samo za Miklavžev in božični nakup. Od 1. januarja dalje pa bodo veljale zopet običajne prodajne cene.

Na razpolago so naslednje knjige:

- Veridicus:
Pater Kajetan
Roman o čestnih, pisanih in tiskanih vi-
-ih. 187 str.
- James Oliver Corwood:
Onkraj pragozda
Roman. 129 str.
- Gustave le Rouge:
Misterija
Roman. 177 str.
- Oevre Richter Frich:
Rdeča megla
Roman. 108 str.
- Rene la Bruyere:
Hektorjev meč
Roman. 80 str.
- J. O. Corwood:
Lov za ženo
Roman. 194 str.
- E. G. Seliger — Brat:
Ugrabljeni milijoni
Roman ameriškega Jugoslavena. 291 str.
- Philips Oppenheim:
Milijonar brez denarja
Roman. 92 str.
- Zane Grey:
Železna cesta
Roman. 219 str.
- Stanley Weyman:
Rdeča kokarda
Roman iz velike revolucije. 233 str.
- Sinclair — Gluck:
Zlati panter
Roman.
- Marcel Priollet:
Seržant Diavolo
Roman. 344 str.
- Emerson Hough:
Možje
Roman. 210 str.
- Donald Keynoe:
Gusar v oblakih
Letalski roman. 130 str.
- Artur Bernede:
Belfegor
Pustolovski roman.
- Staroslav:
Gostilne v stari Ljubljani
- Melik:
Do Bitolja in Ohrida

GLOBOKO ZNIŽANE CENE SO SLEDECE:

Upravištvu »Jutra« v Ljubljani

Podpisani naročam sledeče knjige:

(navedite samo številke knjig)

.

.

Vam obenem nakažem po poštni položnici, na poštni ček, račun v Ljubljani, št. 17749.

Knjige pošljite na naslov:

.

.

Posamezna broširana knjiga
 din 10.—

Skupina 5 knjig po poljubni izbiri
 din 30.—

Skupina 10 knjig po poljubni izbiri
 din 50.—

„VIŠINSKO SOLNCE“ lepša!

Lepota Vaše kože je v veliki meri odvisna od zdravstvene stanja notranjih organov. Pri dobrem krvnem obtoku in kadar so telesne funkcije ojačane, živci pa mirni, se zdravo notranje občutje kaže na koži. Redna sračenja z višinskim solncem, ki trajajo samo 3—5 minut, prinašajo novo življenje v cirkulacijo krvi, povspeš izmenjavo tvarin ter skrbijo za globoko, zdravo spanje, ki je neobhodno potrebno za nego lepote.

Še po kratkem času lahko ugotovite boljše občutje. Sveža barva kože, dobro razpoloženje in večje veselje do dela so sunanji znaki delovanja zdravilnih ultravijoličnih žarkov višinskega solnca. Presodite to sami!

Zahtevajte še danes ilustrirano brošuro št. 843, ki ima 40 strani, od:

Jugoslovensko
 Siemens A. D.
 Beograd, Kralja
 Aleksandra 8

Zagreb,
 Bogoviće-
 va ulica 1

Ljubljana, Tyrševa
 cesta 1 a

Zahtevajte ponudbe in plačilne pogoje.

Jugoslovensko AEG
 Beograd, Brankova
 ulica 30
 AEG Union,
 Jugoslovenske d. d.
 Zagreb, Karadžiće-
 va ulica 1

Ljubljana,
 Ljvaraka
 ulica 6

VIŠINSKO SOLNCE Original
 Planau